

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI NR 7 [91/537] 2009

PÕLVA MALEVA MUST
KOTKAS JÄI RÄPINASSE

ÕNNESTUB SEE,
KES PÕHJALIKUMALT
PLANEERIB

SAKALA MALEV PANI
VILJANDI LUKKU

JAOVÕISTLUSEL
"SOOKOLL 2009"
OOTASID ÜLLATUSED

NAISKODUKAITSE FOTOVÕISTLUSE "EESTI NAINE" AUHINNAD ON JAGATUD

OTSIME HÄID ARSTE!

**KAITSEVÄGI PAKUB TÖÖD ASJATUNDLIKELE
MEDITSIINISPETSIALISTIDELE JA -AMETNIKELE.
HUVITAV TÖÖ NING KINDEL SISSETULEK TAGATUD.**

MUUD NÕUDED JA SOODUSTUSED VAATA WWW.ELUKUTSE.EE
SAADA OMA KANDIDEERIMISAVALDUS ENNE 31. DETSEMBRIT.
E-KIRJAGA: VKINFO@KRA.EE VÕI HELISTA 717 0800

**EESTI KAITSEVÄE
VÄRBAMISKESKUS**

EESTI KAITSEVÄGI
ESTONIAN DEFENCE FORCES

11

Tahe laulda korvab ebaühtluse: Kaitseliidu Majakooril algas kuues hooaeg

13

Miinipildurite rühma reservõppekogunemine

28

Luure kui pusle VIII: Luure tehniliste vahenditega – erinevate luuresüsteemide koostöö

39

Avinurme lahingus langenud leidsid viimse rahula

MIINIPILDURITE RÜHMA RESERVÕPPEKOGUNEMINE

Kaitseliidu malevad on saamas tulejõulisemaks – järjest koostatakse miinipildurite rühmi ja viiakse läbi nende reservõppekogunemisi..... 13

NAISKODUKAITSJAD TUTVUSID SOOME

RIIGIKAITSEKOOLITUSE MUDELIGA

Soome riigikaitseõppe korraldus haarab endasse nii kodanikualgatuse kui ka ühiskondlikud organisatsioonid ja väärrib tutvumist 41

RETKEJUHIKS TRUMMIKÕMINA SAATEL

Kaitseliidu noortejuhtidel tuleb omandada järjest uusi oskusi, et arvutiajastu noori loodusesse tegutsema kehtuda 48

Kaitseliidu ülema kolonelleitnant Raivo Lumiste pöördumine 6

Teenetemärkide andmine 7

Unistuste eest võitlev sõdur on hiiglane.....10

Tahe laulda korvab ebaühtluse: Kaitseliidu Majakooril algas kuues hooaeg... 11

Saare maakonna aasta isa 2009 on Peeter Paomees.....16

Viis värsket kursusekava Kaitseliidu Koolis 17

Sakala malev pani Viljandi lukku 18

Kas sina oled surnud hing?.....20

Õnnestub see, kes põhjalikumalt planeerib 21

Õppelahing pani mõistma tõelise lahingu tõsidust 24

Põlva maleva Must Kotkas jäi Rāpinasse.....26

Luure kui pusle VIII: Luure tehniliste vahenditega – erinevate luuresüsteemide koostöö.....28

Jaovõistlusel “Sookoll 2009” ootasid üllatused 31

Kaitseliidu kinnisvara rendile andmise võimalustest 32

Gustav Lokotari laskevõistlus Viru malevas 33

Kaitseliitlastega Riias tsiviil-militaarkoostöö kursustel.....34

15 aastat kuperjanovlaste kellalaskmisvõistlust 36

Lüganuse vabadussammas on teotahte väljendus 38

Avinurme lahingus langenud leidsid viimse rahula 39

Mõnus metsalaager on parim paik tutvuste loomiseks 44

Naiskodukaitse fotovõistluse “Eesti naine” auhinnad on jagatud 46

Läänemaa noortevõistlusel oli kolm raskusklassi.....52

Kodutütarde matkamängul oli hinnas meeskonnatöö.....53

Valgalaste tegus nädalalõpp möödus Pukas 54

Kanepi neiud said laagris terake targemaks 55

Pärnumaa tüdrukutele oli raskeim kõistunneli läbimine 55

ÕNNESTUB SEE, KES PÕHJALIKUMALT PLANEERIB

Kaitseliidu üksused on jõudmas oma väljaõpet ja sõjaaja ülesannetelt tagasi nn juurte juurde. See tähendab, et malevate kaaderkoosseis on teinud ära põhjaliku ettevalmistustöö ning igal võitlejal on teada tema koht ja amet üksuses. Kord kohale määratud kaitseliitlaselt nõuab see omakorda erialale vastavat tõsist ja põhjalikku väljaõpet ning meeskonnasisese koostöö lihvimist. Võitleja parim kindlustaja lahingus on usaldusväärne lahingupaariline, kellega koostööd on aastate jooksul lihvitud nii, et sõjas mine või koos luurele.

Ivar Jõesaar, kapten

Jõulurahu eel Kaitseliidus

Ütleme kohe ära, et sagimist on küllaga. Malevate staabid teevad kokkuvõtteid väljaõppeaastast. Juhatused korraldavad viimaseid aastalõpupidusid. Kaitseliitlased vaatavad üle varustust ja näitavad kontrollijatele relvi ette. Kaitseliidu peastaabis koostatakse järgmise aasta eelarvet ja püütakse kõiki ettenähtud väljaõppeüritusi selle alla ära mahutada.

Lisaks tavapärasele aastalõpurabelemisele on aga midagi ka teisiti. Malevate struktuuride korrastus ja tagasimineku n-ö juurte juurde hakkab tasapisi vilja kandma. Iga vähegi aktiivne kaitseliitlane teab oma kohta üksuses ja seal tuleb tal õppusel ka ettenähtud viisil parimal võimalikul moel tegutseda. Tasapisi hakkab läbi saama see segane aeg, mil eriti huvilised Kaitseliidu hundid käisid läbi kõikvõimalikud erialaväljaõpped ja eriti lohed ei teadnud isegi seda, millise üksuse koosseisus nad on. Ja kui siis kõik see mees reservõppekogunemisel kokku sai, oskasid mõned mehed kõike, kuid kogu üksus kokku mitte midagi ning kurjad kaitseväge hindajad kirjutasid aruandesse Kaitseliidu kohale nullisid.

Majanduslikult kitsamates oludes pole jutt, et ma ei saa Kaitseliidus kaasa lüüa, sest mul pole rahakühveldamise kõrvalt hetkegi aega, enam piisavalt veenvaks eemalehoidmise argumendiks. Kaitseliidusisese enesekontrolli korras on kaitseliitlased ise hakatud üha nõudlikumalt prõmmima oma loiumate kaaslaste südametunnistusele. Küsimus on lihtne: kui oled kord leidnud endas piisavalt tahet Kaitseliiduga liituda, siis rakenda nüüd seda tahet, et Kaitseliidus tegutseda ja oma ideid pakkuda. Raskem aeg peab tugevamalt liitma ja ka nõrgenenud sisemise sideme taastama.

Kaitseliit ei ole mingi eilesündinud organisatsioon. 91 aastat tagasi looduna on ta vanem paljudest Euroopat ühendavatest institutsioonidest. Järgmisel aastal täitub 20 aastat Kaitseliidu taassünnist ning see teeb ta vanemaks paljudest taastatud Eesti riigi institutsioonidest ja organisatsioonidest. Väarikas iga rõhutab veelgi vajadust suuta täita Kaitseliidule pandud riigikaitse ülesandeid ja olla valmis kandma kriisiolukordades tegutseja ja kodanike kaitsetahte kasvatajana moraalset koormat, mille on Kaitseliidu liikmed endale ise vabatahtlikult võtnud. Just sellepärast kulub meile ära iga avatud, algatusvõimeline ja koostöötav inimene. Kõik ju teavad: isegi jõuluvana ei asu kingikotiga teele, kui me ise pole sellesse eelnevalt asiselt panustanud. **KK!**

**Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!**

Asutatud 11. september 1925

VÄLJAANDJA KAITSELIIT

Ilmub kaheksa korda aastas.

PEATOIMETAJA:

kpt Ivar Jõesaar

TEGEVTOIMETAJA:

n-ltn Taive Kuuse

MAKETT JA KÜLJENDUS:

Matis Karu

REKLAAM JA LEVI:

Virgo Tamm

kaitsekodu@hot.ee

TOIMETUS:

Riia 12, Tartu 51013

Telefon 717 9155

Faks 717 9150

Toimetuse e-mail:

kaitsekodu@kaitseliit.ee

Trükitud ASi Printall trükikojas

**Toimetus kaastöid ei
retsenseeri ega tagasta.**

KAITSELIIT INTERNETIS:

www.kaitseliit.ee

www.alutaguse.ee

www.jogevamalev.ee

laane.kaitseliit.ee

toompea.kaitseliit.ee

parnu.kaitseliit.ee

polva.kaitseliit.ee

rapla.kaitseliit.ee

tallinn.kaitseliit.ee

www.meredivisjon.ee

www.hot.ee/laanemk

yhend.kaitseliit.ee

www.virumalev.ee

tartu.kaitseliit.ee

www.ut.ee/akmk

valgamaa.kaitseliit.ee

jarva.kaitseliit.ee

**Toimetuse kõnetund
esmaspäeviti kell 13–15
Tallinnas Toompea 8, tel 717 9027**

Foto: TAIVE KUUSE

Jõustruktuurid korraldasid isadepäeval heategevusliku perepeo

UUDISED

ISADEPÄEV VIRU MALEVA JA PÕHJAKESKUSE KOOSTÖÖS

Isadepäeva puhul oli 7. novembri keskpäevast Rakvere Põhjakeskuses rahvale avatud Kaitseliidu Viru maleva infolaud ajakirjade Kaitse Kodu! ning Kaitseliidu tegevust tutvustavate voldikute ja plakatitega. Selgitusi jagasid kaitseliitlased ja naiskodukaitsjad ning kodutütred ja noorkotkad. Soovijatele tehti näomaaling kaitseväes ja Kaitseliidus kasutatavate moondamisvärvisega. Eelreklaamis lubatud isade mänguasjadena tutvustati huvilistele kaitseliitlase varustust ja relvastuses olevaid käsirelvi. Vanematele meestele tuli tuttav ette ennesõjaaegne Soome vintpüss. Mitmed neist pajatasid oma juhtumitest kroonu teenimise ajast. Noorematele meenus AK-4 nähes asjalik ajateenistus Eesti kaitseväes.

Emade naeratuste saatel tuletati aga kõige noorematele mehehakatistele meelde, et kes hästi sööb ja sporti teeb, suudab ka püssiluku ise lahti teha. Järjekord laskeimitaatoril laskmiseks ei lõppenud kogu ürituse ajal kordagi. Laske-sport on huvitav ja noori arendav spordiala ning võimalust seda proovida kasutasid isadepäeval Rakvere Põhjakeskuses nii noored kui ka vanad. **KK!**

Eesti kaitseväge, siseministerium, politsei, piirivalve, päästeamet ning Kaitseliit koos eriorganisatsioonidega Noored Kotkad, Kodutütred ja Naiskodukaitsjad korraldasid 8. novembril Paide spordihallis tasuta heategevusliku perepeo “Kõikide laste isadepäev”, mille eesmärk oli perekonna, eeskätt isa rolli väärtustamine. Korraldajad tutvustasid oma organisatsioone tehnika, relvastuse ja varustuse näitustel. Väljapanekutel sai tutvuda soomukite, jõustruktuuride sõiduvahendite, eritehnika, relvade, varustuse ja vormiriietusega. Suuremat osa tehnikat oli külastajatel võimalik oma käega katsuda ning väljast ja seest uudistada. Külastajatele pakuti võimalust lüüa kaasa te-

maatilistel võistlustel, millest mõned eeldasid isa ja lapse ühist pingutust. Vähemalt seitsme võistluspunkti lähijad osalesid auhindade loosimisel.

Üritusele olid kutsutud kaheksast lastekodust 127 last, keda perepeol saatsid piirivalvekadettidest kaaslasted. Eesmärk on ka pakkuda vanemateta kasvavatele lastele ühekski päevaks isiklikku emotsionaalset lähedust, mida lastekodu kasvatajad neile sellisel kujul pakkuda ei suuda.

Varem on “Kõikide laste isadepäeva” korraldatud Tallinnas, Viljandis, Rakveres ja Tartus. Kõikide aastate perepidudest saab ülevaate koduleheküljelt on www.isadepaev.ee. **KK!**

Järjekordne lend noortejuhte tõstis tiivad

Tekst: AILE VALS, Kaitseliidu Põlva maleva noorteinstruktor

Oktoobri viimasel päeval kogunesid Põlvasse Kaitseliidu vabatahtlikud noortejuhikud üle Eesti, et panna punkt kevadel alustatud kursusele. Kursus viidi läbi kahel nädalavahetusel ja korraldajateks olid Põlva ja Võrumaa malev ning kursusevanemateks Aile Vals ja Eve Täht. Rõõm on tõdeda, et kõik 17 kursuslast said edukalt hakkama nii õppe-

töö kui ka sellele järgnenud praktikaülesannetega. Lõpetamisel ühises vestlusringis jagati kursusevanematele ohtralt kiidusõnu ja ega ka õppurid neist ilma jäänud. Hea, et taas on Eestis hulk aatelisi ja entusiastlikke koolitatud inimesi, kes oskavad ja tahavad noortega tegelda ning oma vaba aega neile panustada.

Seekordsel kursusel osalesid vabatahtlikud noortejuhikud Harju, Tallinna, Pärnumaa, Sakala, Jõgeva, Tartu,

Võrumaa ja Põlva malevast. Kaitseliidu Kooli poolt ellu kutsutud vabatahtliku noortejuhi kursus on mõne aastaga kogunud suurt populaarsust. Kursusele soovijaid on sageli rohkem, kui on võimalik korraga vastu võtta. Aasta jooksul suudetakse korraldada vaid kaks kursust ja seda erinevates Eesti piirkondades. Kursusevanemateks on olnud korraldava piirkonna maleva noorteinstruktorid, kes teevad seda oma vabast ajast vabatahtlikuna. **KK!**

Kaitseliidu ülema kolonelleitnant

Raivo Lumiste pöördumine

*Head kolleegid,
head kaitseliitlased!*

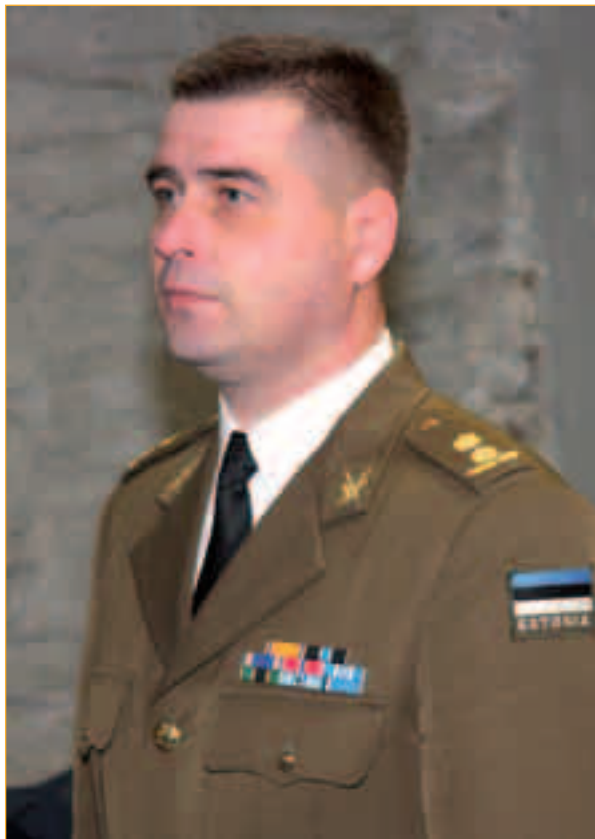
Kui paljudes Euroopa ja muu maailma riikides tähistatakse 11. novembril Esimese maailmasõja rinnetel kehtima hakanud vaherahu algust, on Eestis meenutada meie jaoks olulisemgi sündmus. Otsustas ju 91 aasta tagusel 11. novembril kokku tulnud Asutav Kogu moodustada ühe riigile esmase asjana maakondade vabatahtlikest omakaitseorganisatsioonidest Eesti Kaitse Liidu.

Kaitseliit on sünnilt eesti rahva ja Eesti riigi raskete aegade laps. Vaatame me siis Kaitseliidu esimest tulemist 1918. aasta sügisel suurte sõdinud naaberriikide vahelisse võimuvaakumisse, taassündi 1924. aasta 1. detsembri mässukatse järel või taasloomist 1990. aastal lagunevas Nõukogude impeeriumis. Kuid mitte nende kaugete aastate taha ei ma oma jutuga jääda.

Kaitseliit on kokku tulnud ajal, kui ka kõige individuaalsetikumad Eesti inimesed on olnud sunnitud tunnistama, et ainult ühise eesmärgi nimel parimal mõttekal viisil ühiselt tegutsedes on edulootust. Kaitseliit on olnud koht, kus saavad kokku rahva erinevad oskused, teadmised ja püüdlused. Kaitseliit on olnud koht, kuhu on tulnud kedagi toetama ja midagi teistele andma. Ja just nii, ausalt, avali südamega, raskuste kiuste ja omakasu taga ajamata tegutsedes on meie püüdlused olnud edukad.

Täna on meil taas põhjust tagasi mõelda isade, vanaisade ja vanavanaisade tehtud tööle ja küsida endalt: kuidas nemad omal ajal said ja suutsid? Vastus sellele küsimusele on endisaegsetes tegudes, tavades ja viisides, kuidas iga pealik, iga malevlane oma üksuse käekäiku panustas. Ja mitte ainult sõjaeelsetel aegadel. Head eeskuju ja tarka nõu on küllaga võtta ka Kaitseliidu taastamisjärgsest kahekümneaastasest lähiajaloo.

Viimastel aastatel on Kaitseliidu riigikaitse eesmärgid ja ülesanded muutunud organisatsiooni

liikmetele vahetumaks ja mõistetavamaks. Parimate tulemuste saavutamiseks on vajalik kõigi kaitseliitlaste selgelt määratletud ja teadlik, jõulises käitumises ja hoiakutes väljenduv tahtevaldus, mis kutsub, selgitab, kaasab, liidab, toetab ja väärtustab inimesi ning kujundab meie organisatsiooni lähtepositsiooni järgmiseks kümnendiks. Kaitseliidu malevate siseriiklik ja rahvusvaheline koostöö pakub väljundeid ja väljakutseid kaitseliitlastele ja arenguväljavaateid meie avatud organisatsioonile, süvendades ühtlasi usaldust ühiskonnas laiemalt. Ja seda rasketele majandusoludele vaatamata.

Järgmine aasta on Kaitseliidule mitmes mõttes väljakutseks. Mõistlikult tuleb korrastada struktuure, ta-

gamaks reageerimisvõimekus mis tahes ootamatuste puhuks. Ajakohastamise lõpuleviimist tahab juhtimine ja juhitavus. Saame olla õigustatult uhked, et meie väljaõppekorraldus on hakanud süsteemselt rakenduma. Meil on vaja täita pidevalt suureneva vabatahtliku liikmeskonna väljaõppepäevad üha intensiivsema tegevusega. See pole kaugeltki kõik. Malevlastel tuleb veel mõneski asjas pead tööle panna ja käed külge lüüa. Hoogsamalt tuleb käima saada traditsioonidele tuginev seltsielu ja sporditegevus. Üksjagu on veel meelde tuletada koos- ja ühistegevuses varjatud võimalusi, mis ei nõua mitte niivõrd suurt eelarvet, kui-võrd annavad kõigile võimaluse jõudumööda panustada.

Aastavahetuse eel, mööduvast 2009. aastast kokkuvõteteid tehes on igal kaitseliitlasel ja pealikul paras aeg meenutada neid kaitseliitlike põhiprintsiipe, mille alusel meie organisatsioon taastati ja uuesti elama pandi. Seejärel võib endalt raskete aegade kombe kohaselt küsida: mida saaksin ma järgmisel aastal teha paremini ja rohkem oma allüksuse, oma malevkonna, oma maleva, terve Kaitseliidu, kogu Eesti heaks? Meie organisatsiooni tubli kogemus on näidanud, et selliste tõsiste küsimuste üle põhjalikult järele mõeldes tulevad ka vastused ja lahendused, mida me ühise jõuga ühises tegevuses saame ellu viia. **KK!**

Kaitseliidu ülema kolonelleitnant Raivo Lumiste 11. novembri 2009 käskkiri nr K-1-1/4380P

Teenetemärkide andmine

Kaitseliidu seaduse § 11 lg 8, vabariigi valit-
suse 5. oktoobri 1999 määrusega nr 286 kin-
nitatud Kaitseliidu teenetemärkide statuudi 8.
punkti alusel ja seoses Kaitseliidu 91. aasta-
päevaga

1. AVALDAN KAITSELIIDU KESKJUHATUSE

1. OKTOOBRI 2009 OTSUSE NR K-0-2.2./1703PR ME- DALITE ANDMISE KOHTA

1.1. Teenetemedali eriklassi kavaleride nimekiri

Taani pataljon

kolonel Lars BAIER	nr 596
kolonelleitnant Henrik STORM	nr 597
major Michael LODBERG-VELLØV	nr 598
major Thomas SCHMIDT	nr 600
major Michael NIELSEN	nr 602
kapten Torben RØNNE	nr 599
kapten Christophe DELAGE	nr 601
kapten Morten Vainø GREVA	nr 603
nooremveebel Thomas Langkilde LUNDGREN-BECK	nr 605
seersant Nikolai Vejen MADSEN	nr 604

2. AVALDAN KAITSELIIDU KESKJUHATUSE

22. OKTOOBRI 2009 OTSUSE NR K-0-2.2./3094PR MEDALITE ANDMISE KOHTA

2.1. Valgeristi II klassi kavaleride nimekiri

Alutaguse malev

vanemveebel Aivar RAUDSEPP	nr 746
----------------------------	--------

Tallinna malev

kapten Heiki ARIKE	nr 751
Rein-Karl LOIDE	nr 752

2.2. Valgeristi III klassi kavaleride nimekiri

Alutaguse malev

seersant Rein PÄRNA	nr 747
---------------------	--------

Pärnumaa malev

nooremleitnant Eduard KAKKO	nr 748
-----------------------------	--------

Sakala malev

kapral Ain LUIK	nr 749
kapral Alfred LUTS	nr 750

Tallinna malev

kapten Meelis RÄTSEP	nr 755
nooremleitnant Madis MILLING	nr 753

Tartu malev

Aire KASE	nr 754
-----------	--------

Kaitseliidu peastaap

Nooremleitnant Taive KUUSE	nr 756
----------------------------	--------

2.3. Teenetemedali eriklassi kavaleride nimekiri

Alutaguse malev

piirivalvekapten Andrus TINT	nr 606
------------------------------	--------

Lääne malev

seersant Pekka LAITINEN	nr 607
-------------------------	--------

Pärnumaa malev

Ly EISENSCHMIDT	nr 608
-----------------	--------

Tartu malev

leitnant Priit PIKNER	nr 609
-----------------------	--------

nooremleitnant Janar ARUMETS	nr 610
------------------------------	--------

lipnik Kevo JÜRMANN	nr 614
---------------------	--------

kapral Indrek ROOS	nr 611
--------------------	--------

reamees Jaak KIRSIPUU	nr 612
-----------------------	--------

Indrek REBANE	nr 613
---------------	--------

Kaitseliidu peastaap

lipnik Lauri VAHTRE	nr 616
---------------------	--------

Mihkel ULMAN	nr 615
--------------	--------

Tõnu KARK	nr 617
-----------	--------

Kadri KIHU	nr 618
------------	--------

Andri LAIDRE	nr 619
--------------	--------

Rainer STERNFELD	nr 620
------------------	--------

Anto SAVI	nr 621
-----------	--------

Angelika LEBEDEV	nr 626
------------------	--------

Jõgeva linnavalitsus

Viktor SVJATÕŠEV	nr 627
------------------	--------

Kalevi jalaväepataljon

major Eero TEPP	nr 625
-----------------	--------

kapten Artur MEERITS	nr 624
----------------------	--------

vanemseersant Aivar GUKK	nr 623
--------------------------	--------

nooremseersant Sulev RAUDSEPP	nr 622
-------------------------------	--------

2.4. Teenetemedali I klassi kavaleride nimekiri

Alutaguse malev

major Imre KRAMSKOI	nr 161
---------------------	--------

nooremleitnant Jaanas KIIVER	nr 162
------------------------------	--------

Harju malev

leitnant Heiki PAJUR	nr 163
----------------------	--------

leitnant Andres SIKKA	nr 164
-----------------------	--------

nooremleitnant Toomas KUTSAR	nr 165
------------------------------	--------

nooremleitnant Jaanus TABUN	nr 166
-----------------------------	--------

seersant Jüri JULISEN	nr 167
-----------------------	--------

kapral Urmas VIRMA	nr 168
--------------------	--------

Jõgeva malev

seersant Andu UUS	nr 169
-------------------	--------

nooremseersant Ago VAIDLA	nr 170
---------------------------	--------

nooremseersant Hannes HILJURAND	nr 171
---------------------------------	--------

Järva malev

Evald HEIN	nr 172
------------	--------

Kaljo TAIMRE	nr 173
--------------	--------

Lääne malev

nooremleitnant Toivo VAHER	nr 174
----------------------------	--------

kapral Mart KONT	nr 175
------------------	--------

Pärnumaa malev

leitnant Jüri PUUST	nr 176
---------------------	--------

lipnik Roman SILLASTU	nr 177
-----------------------	--------

veebel Martin TALTS	nr 178
---------------------	--------

seersant Bruno RAAP	nr 179
---------------------	--------

reamees Ivo ORO	nr 180
-----------------	--------

Põlva malev

leitnant Andres PÕLLU	nr 181
-----------------------	--------

lipnik Toomas SONGI	nr 182
---------------------	--------

vanemseersant Urmas KUKK	nr 183
--------------------------	--------

seersant Villi SOODLA	nr 184
-----------------------	--------

kapral Silver RUSSING	nr 186
-----------------------	--------

kapral Riho LUHT	nr 187
------------------	--------

Frits VIJARD	nr 185
--------------	--------

Paavo JÄRG	nr 188
------------	--------

Tormi NURMOJA	nr 189
---------------	--------

Timar HALJAKU	nr 190
---------------	--------

Tallinna malev

kolonelleitnant	nr 191
-----------------	--------

Arkadi MICHELSON	nr 192
------------------	--------

major Hindrek PIIBER	nr 192
----------------------	--------

Valgamaa malev

veebel Kalvi KAART	nr 193
--------------------	--------

nooremseersant Kaimo VAHTRA	nr 194
-----------------------------	--------

Viru malev

leitnant Kalle LAMUS	nr 195
----------------------	--------

reamees Heino KÄRDI	nr 196
---------------------	--------

2.5. Teenetemedali II klassi kavaleride nimekiri

Alutaguse malev

vanemseersant Vello VEIT	nr 1012
--------------------------	---------

seersant Kalev PERLI	nr 1013
----------------------	---------

seersant Taimo KALJOLA	nr 1014
------------------------	---------

kapral Koit ROODEN	nr 1015
--------------------	---------

kapral Vladimir KIRILLOV	nr 1016
--------------------------	---------

kapral Igor KREK	nr 1017
------------------	---------

kapral Leo TOOM	nr 1018
-----------------	---------

kapral Oleg SVETLÕŠENKO	nr 1019
-------------------------	---------

reamees Rein TUPP	nr 1020
-------------------	---------

Harju malev

leitnant Tarvo VÄINA	nr 1021
----------------------	---------

nooremleitnant Gunnar MILJAN	nr 1022
------------------------------	---------

lipnik Veiko LILLEVÄLI	nr 1023
------------------------	---------

lipnik Ranno RÜÜBERG	nr 1024
----------------------	---------

vanemseersant Rainer KÄHRIK	nr 1025
-----------------------------	---------

vanemseersant Rando ANNI	nr 1026
--------------------------	---------

seersant Rinaldo ANNI	nr 1027
-----------------------	---------

seersant Albert VINNI	nr 1028
-----------------------	---------

seersant Ain RASS	nr 1029
-------------------	---------

kapral Heiki JANSON	nr 1030
---------------------	---------

kapral Urmas SANDER	nr 1031
---------------------	---------

reamees Andres HANGA	nr 1032
----------------------	---------

reamees Hans KULLER	nr 1033
---------------------	---------

Anton LEITMÄE	nr 1034
---------------	---------

Jõgeva malev

lipnik Juhan JERLOV	nr 1035
---------------------	---------

kapral Ivo VAIDLA	nr 1036
-------------------	---------

Lääne malev

nooremleitnant Mihkel SEIN	nr 1037
----------------------------	---------

nooremleitnant Raimond LUNEV	nr 1038
------------------------------	---------

nooremleitnant Raigo ÕIGLAS	nr 1039
-----------------------------	---------

lipnik Mare LAIDE	nr 1040
-------------------	---------

vanemveebel Veiko LOIK	nr 1041
------------------------	---------

seersant Tiit KALJUVEER	nr 1042
-------------------------	---------

Pärnumaa malev

nooremleitnant Oove ALLMAA	nr 1043
----------------------------	---------

lipnik Ain LAAST	nr 1044
------------------	---------

nooremveebel Ivo KIVISAAR	nr 1045
---------------------------	---------

seersant Andres RÄTSEPP	nr 1046
-------------------------	---------

seersant Aare LAUR	nr 1047
--------------------	---------

nooremseersant Viktor ILJIN	nr 1048
-----------------------------	---------

nooremseersant Valdu VAHEMETS	nr 1049
-------------------------------	---------

reamees Allan LEE	nr 1050
-------------------	---------

reamees Aarne TÕNISMÄE	nr 1051
------------------------	---------

reamees Ants LEEMET	nr 1052
---------------------	---------

Põlva malev

Kuldar ADRIJAN	nr 1053
----------------	---------

Uno PROST	nr 1054
-----------	---------

Tartu malev

lipnik Eduard AAN	nr 1055
-------------------	---------

kapral Leo KUKK	nr 1056
-----------------	---------

kapral Olev LOMP	nr 1057
------------------	---------

kapral Sulev LOMP	nr 1058	nooremseersant Riho RUNNEL	nr 3049	kapral Benno LAAN	nr 3094
Viru malev		nooremseersant Sander LÕSJK	nr 3050	reamees Bruno SUVI	nr 3095
seersant Villu NAABER	nr 1059	nooremseersant Madis UMALAS	nr 3051	reamees Tõnis MATT	nr 3096
seersant Slavik ASTAŠENKOV	nr 1060	nooremseersant Illo JÕE	nr 3052	Johannes KRENŠTRAUCH	nr 3097
nooremseersant Valdur KALDAS	nr 1061	nooremseersant Kaspar KASKA	nr 3053	Priit HERODES	nr 3098
Kaitseliidu peastaap		kapral Tõnu ENDREKSON	nr 3054	Tanel KIPPER	nr 3099
kapten Margus VÕSU	nr 1062	kapral Alo TREIAL	nr 3055	Urmas REINSALU	nr 3100
		kapral Andrei TORN	nr 3056	Teet VESMES	nr 3101
2.6. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekirj		kapral Margus SIRELI	nr 3057	Tartu malev	
Alutaguse malev		reamees Kalmer SIMONOV	nr 3058	nooremleitnant Jüri PILM	nr 3102
vanemseersant Alar MÜÜR	nr 3014	reamees Paula PERNER	nr 3059	nooremveebel Tarmo PIHLIK	nr 3103
vanemseersant Aare RAJA	nr 3015	reamees Kalev KÜTT	nr 3060	vanemseersant Marko KASELEHT	nr 3104
nooremseersant Vieno ERTE	nr 3016	reamees Teet KURS	nr 3061	seersant Lauri LOKKO	nr 3105
reamees Janar LEHTLA	nr 3017	reamees Ülo GUSTAVSON	nr 3062	nooremseersant Olavi MURUMETS	nr 3106
reamees Valdik LEHTSE	nr 3018	reamees Tauno MITT	nr 3063	kapral Karin KOITLA	nr 3107
reamees Tõnu MÜÜRSEPP	nr 3019	reamees Mart METS	nr 3064	kapral Tõnu TOOMLA	nr 3108
reamees Algert KEERME	nr 3020	Riina JOALA	nr 3065	kapral Gabriel TÄHEVÄLI	nr 3109
Jaan VINKLER	nr 3021	Maret MÕIS	nr 3066	kapral Mait REMBEL	nr 3110
Harju malev		Laura VESKILT	nr 3067	reamees Janek HAAR	nr 3111
nooremseersant Riho KIVISILD	nr 3022	Josep MÄNNIK	nr 3068	Andrus SALU	nr 3112
kapral Andres LIIVAK	nr 3023	Peeter VELLE	nr 3069	Aivar LEPING	nr 3113
reamees Peeter ARIKO	nr 3025	Mihkel JAKOBSON	nr 3070	Valgamaa malev	
Lea TIKENBERG	nr 3024	Põlva malev		reamees Martin MÄERAND	nr 3114
Heidi TOOMSE	nr 3026	lipnik Romes KERA	nr 3071	reamees Germa KALVET	nr 3115
Hille SILLASTE	nr 3027	nooremseersant Peeter PALO	nr 3072	Uno KIKKAS	nr 3116
Margit Karmen REINVELT	nr 3028	nooremleitnant Andrus GOLBERG	nr 3073	Merle LAAS	nr 3117
Jõgeva malev		nooremseersant Jaanus AUMETS	nr 3074	Madis MÕTUS	nr 3118
nooremleitnant Taavi TAMM	nr 3029	nooremseersant Argo KALLASTU	nr 3075	Ain MELK	nr 3119
lipnik Elmo MÖLDER	nr 3030	kapral Reigo SÕUKAND	nr 3076	Leonid LIIVAMÄGI	nr 3120
kapral Aivar TEHVAN	nr 3031	reamees Rivo REBANE	nr 3077	Viru malev	
reamees Indrek ARU	nr 3032	reamees Veiko VIJARD	nr 3078	nooremleitnant Allan LILLEORG	nr 3121
Riina TRUIJA	nr 3033	reamees Ruslan PRUSSAKOV	nr 3079	nooremseersant Urmas PORVAL	nr 3122
Lääne malev		reamees Martin MILL	nr 3080	reamees Mati ERRILD	nr 3123
leitnant Peeter PALUVERE	nr 3034	reamees Andrus PUUSEPP	nr 3081		
kapral Aare HAAB	nr 3035	reamees Heinar SIKKA	nr 3082	3. AVALDAN KAITSSELIIDU KESKJUHATUSE	
reamees Ain RUNIN	nr 3036	Aare PALOSON	nr 3083	5. NOVEMBRI 2009 OTSUSE NR K-0-2.2/4117PR	
reamees Kristjan KÄND	nr 3037	Lenno GRÜNBERG	nr 3084	MEDALI ANDMISE KOHTA	
Mati LEPNA	nr 3038	Toomas JALAJAS	nr 3085	3.1. Teenetemedali eriklassi kavaler	
Tiia KAUS	nr 3039	Saaremaa malev		Kaitseliidu peastaap	
Ülle KAASIK	nr 3040	nooremseersant Erki JAASKA	nr 3086	Dein-Tom TÕNSING	nr 628
Maire KRUIUS	nr 3041	kapral Tanel MÄND	nr 3087		
Svetlana MUSTKIVI	nr 3042	reamees Priit VAHER	nr 3088	3.2. Teenetemedali I klassi kavaler	
Pärnumaa malev		reamees Rain TERAS	nr 3089	Alutaguse malev	
kapten Meelis LENGI	nr 3043	Sakala malev		vanemseersant Aldis KRÜÜTS	nr 197
veebel Dimitri IVANNIKOV	nr 3044	vanemveebel Meelis EELMAA	nr 3090		
nooremveebel Rain VÄLI	nr 3045	kapral Aare RALJA	nr 3091	3.3. Teenetemedali III klassi kavaler	
vanemseersant Vello SELTER	nr 3046	Tallinna malev		Rapla malev	
seersant Ago KALMER	nr 3047	nooremleitnant Raigo SÕLG	nr 3092	Pirko PETERSON	nr 3125
seersant Tanel MITT	nr 3048	nooremleitnant Aare NÕMM	nr 3093	Tartu malev	
				nooremseersant Virko LUIDE	nr 3124

Kaitseliidu ülema kolonelleitnant Raivo Lumiste 4. novembri 2009 käskkirj nr K-1-1/3971P

Tänu avaldamine

Kaitseliidu seaduse § 11 lõike 8, avaliku teenistuse seaduse § 79 lõike 1 punkti 1, § 80 lõike 1 alusel, arvestades Kaitseliidu keskjuhatus 1. detsembri 2007 otsusega nr 0-2.2/60 kinnitatud Kaitseliidu eriorganisatsiooni Kodutütred kodukorda, Kaitseliidu keskjuhatus 29. aprilli 2004 otsusega nr 6 kinnitatud Kaitseliidu eriorganisatsiooni Noored Kotkad kodukorda ja malevapealike ettepanekuid ning seoses Kaitseliidu 91. aastapäevaga

1. ANNAN KAITSSELIIDU ÜLEMA TÄNUKIRJA KOHUSE-TUNDLIKU JA EESKJULIKU TEENISTUSE EEST JÄRG-MISTELE KAITSSELIIDU TEGEVLIIKMETELE

Alutaguse malev

Anti POLLUKS
Taavo PILLESAAR
Taavi PIKNER
Tomas JALAST
Ülo TUVIKENE

Annes KRUBERG
Aleksandr PAVLOV
Bernold PIIBAR
Aivar KIIK
Rasmus SARAP
Kalev KAUP
Sten-Fred JÄRG
Lia REKS
Andres NORMAK

Lembit ALAMETS
Harju malev
 Andres SILLAOTS
 Jaanus PUUSEPP
 Berit SCHMIDT
 Jane SAARERAND
 Tanel KAUS
 Ülle ERNESAKS
 Jüri PÄÄSUKE
 Vello SIIDAR
 Märta PÕLMA
 Older UIBO
 Rivo VIILOP
 Tõnu MÄNNIK
Jõgeva malev
 Viljar JALAKAS
 Demo DORBEK
 Tõnu VAINOMÄE
 Kristi TALISTU
Põlva malev
 Valeri LABE
 Avo LODE
 Aivar KARPSON
 Riskko JÕEOTS
 Rain KUKK
 Heino VUHT
 Vambola TIMMUSK
 Hillar HEIL
 Toomas SOODLA
 Levo KOLLON
 Ainar HÄRM
 Heino KITS
 Kauri KÜTT
 Heino SAARIST
 Andrei SVIŠTŠ
 Juh Mattus
 Kalev SAAREP
 Gunnar KAALESTE
Pärnumaa malev
 Sulev SAARNA
 Mart ALLIKU
 Marko KEEMAN
 Riivo LIIN
 Eimar TÄHT
 Tarvi MARKSON
 Salmar SAAR
 Raimo TOMSON
 Vello KARTAU
 Andrus MÄNNISTE
 Paavo PERNER
 Johannes KAKKO
 Kristi HIEMÄE
 Avo RAUDSEPP
 Robert DANILSON
 Margo JAANSON
 Artur LEHT
 Sulev LONN
 Vladimir JUHKOV
 Eerich KRÜGER
 Jaan TEINBURK
 Tanel TÕNISTE
 Kaarel AIA
 Mihkel JÕE
 Martin LUMERA
 Jorma NÕMMIK
 Kristjan PAHK
 Ingemar RANDVIIR
 Tõnis TETSMAN

Rapla malev
 Illimar LAHE
 Ain POST
 Silver EHAVIIR
 Raimond KADAK
 Astrid KOPLIMÄE
 Jevgeni KUUSMAN
 Reevo ROOST
 Siim VENDEL
 Raigo RANNAVÄLI
 Triinu SELTER
Saaremaa malev
 Andres BRÕSOV
 Hannes TURJA
 Leo REIMAN
 Herman MÄNNIKUST
 Jüri MALKIN
 Robert HÖBELAID
 Tanel KUUSIKMAA
Sakala malev
 Tarmo STUDENT
 Leana LEMMING
Tallinna malev
 Heiki JAKSON
 Aleksandr MATEI
Tartu malev
 Kristjan BACHMAN
 Rene BIENE
 Lauro REINO
 Arvi ASI
 Lauri VESNENKO
 Holger KULLUS
 Janno KUNTUS
 Martin KOVALIK
 Siim LOKKO
 Anti MÄGI
 Kristen KIRIKAL
 Eiko HAABU
 Aigo PIKK
 Taavi RUBEIKA
 Karl PLEKSNER
 Vaiko VAHER
 Alo OLLISAAR
 Olari RAAMAT
 Veiko KÕIV
 Mariliis ÕUN
 Kristina MARFELD
 Annika JUFKIN
 Laura PIRBE
Valgamaa malev
 Armin ARAMAA
 Harri KORBUN
 Aare ÕISPUU
 Kalev ÕUNSAAR
 Maarja MÄGI
 Siim ROHUMETS
 Konstantin TIMAKOV
 Jaan Kristjan SVAIGSNE
 Lauri EISLER
 Jaanika NIKLUS
 Taavi ARNA
 Mihkel SAUL
 Aimar PEHLAK
 Heikki REBANE
 Anton DONTSOV
 Eha SALU
 Andrus SUMBERG
 Tõnu KÕRGESSAAR-ARU

Viru malev
 Urmas LUIK
 Andres LEPIK
 Peeter POPPS
 Toomas SEPAJÕE

**2. ANNAN KAITSELIIDU ÜLEMA TÄNUKIRJA KOHUS-
 SETUNDLIKU JA EESKUJULIKU TEENISTUSE EEST
 JÄRGMISTELE KAITSELIIDU RIIGIAMETNIKELE JA
 TÖÖTAJALE**

Ingrid BLOK	Alutaguse malev
Malle JÄRVE	Harju malev
Eno HERMANN	Rapla malev
Kaie KENSAP-KUKK	Rapla malev
Marju MASING	Rapla malev
Merje NIELSON	Valgamaa malev
Andrus POOLA	Valgamaa malev

**3. AVALDAN KÄSKKIRJAGA TÄNU JÄRGMISTELE
 PÄRNUMAA MALEVA TEGEVLIIKMETELE**

Aldo AVASTE
 Urmas ABRAM
 Silver MERAS
 Jaanu KRIVANOGOV
 Priit MÄNNE
 Arvo TALTS
 Andres LEPIKU
 Ahti LIIVET

**4. AVALDAN TÄNUKIRJAGA TÄNU PIKAAJALISE TÕ-
 HUSA KOOSTÖÖ JA ALUTAGUSE MALEVA ARENGUT
 TOETAVA TEGEVUSE EEST NING SEOSE KAITSELIIDU
 91. AASTAPÄEVAGA**

Indrek KULLAM   Avinurme vallavanem ja Aluta-
 guse maleva tegevliige

**5. ANNAN KAITSELIIDU ÜLEMA TÄNUKIRJAD KOHU-
 SETRUU JA VASTUTUSTUNDLIKU TÖÖ EEST KAITSE-
 LIIDU NOORTEORGANISATSIOONIDES JÄRGMISTELE
 ALUTAGUSE MALEVA NOORTEJUHTIDELE**

Tiina RAUDMÄE
 Marika SCHASMIN
 Anneli BOGENS
 Jelena NESTEROVA
 Virve KALDMA
 Riia LEMBERG
 Sille FARKAVETS
 Uno MURUVEE
 Kadre MAALMA

**6. ANNAN KAITSELIIDU ÜLEMA TÄNUKIRJAD KOOSTÖÖ
 EEST 2009. AASTA VÕIDUPÜHA JA MAAKAITSEPÄEVA
 ÜRITUSTE KORRALDAMISEL**

Airi RÜTTER	Jõgeva Kultuurikeskuse juha- taja
Maie PUUSEPP	Jõgeva linnavalitsuse kultuu- ritöö peaspetsialist
Vello RÜNDVA	Jõgeva linnavalitsuse linnama- jandusosakonna juhataja
Rein PALO	Eesti Rahvusringhäälingu va- nemeheliinsener

**7. AVALDAN KÄSKKIRJAGA TÄNU 2009. AASTA VÕI-
 DUPÜHA JA MAAKAITSEPÄEVA ÜRITUSTE KORRALDA-
 MISE EEST**

Dein-Tom TÕNSING   Kaitsealiidu peastaap

Tekst: MART HELME

Unistuste eest võitlev sõdur on hiiglane

Kuigi meie ühiskondlikus teadvuses on sõjal selgelt negatiivne varjund, õpime koolis siiski suuresti just sõdade, väepealike ja rahulepingute ajalugu. Just sõjad ja rahulepingud tähistavad sageli ka uute ajaloo-etappide või – väiksemas mastaabis – riikide ning – mõningatel juhtudel – rahvuste kujunemise algpunkte.

Kui Ameerika Ühendriigid Briti impeeriumi ebaõiglase maksupoliitika ja muude vastuolude tõttu puhkenud mässust välja kasvanud sõja tulemusena sündisid, tekkis riigiga koos ka ameerika rahvas. Ajalooliselt distantsilt vaadates pole enam põhjust kahelda, et just Iseseisvussõda, selles kantud kaotused ja sõja käigus kolonistide üsna kirevas seltskonnas tekkinud ühtekuuluvustunne valasid vundamenti, millel püsib ameerikalaseks olemise identiteet. Teise näite toome Euroopast, kus sakslased (täpsustagem: saksa keele murdeid kõnelnud inimesed) moodustasid suure ja mõjuka etnilise rühma juba varasel keskajal. Ometi saame Saksa riigist ja kindlapiirilisemalt ka saksa rahvast rääkida alles Prantsuse-Preisi sõja järel. Seega, kõigele negatiivsele – inimohvrid, materiaalsed purustused, vimm sõdades osalenud riikide ja rahvaste vahel – vaatamata on sõjad tihti katalüsaatorid või kristalliseerijad, mis vormistavad varasemates, sõjale eelnenud rahvaste ja riikide suhetes pikkamööda kujunenud muutused.

Võime ka lähiajaloo poole sajandi pikkust perioodi, mis meile seotub eelkõige Nõukogude okupatsiooniga, kahtlusteta pidada Teise maailmasõja tulemusel tekkinud jõuvahekordade kinnistumiseks. Ent mitte vähem kui Teinemaailmasõda muutis Euroopaja maailmakaarti ka Esimene maailmasõda. Pidigi muutma, sest selle sõja käigus varises ühekorraga kokku neli impeeriumi: Vene tsaaririik, Austria-Ungari Keisririik, Saksa Keisririik ja Ottomani impeerium. Tulemuseks oli enneolematu hulga rahvusriikide tekkimine, mida, tõsi küll, pahatihti saatsid ilmasõjast mastaabilt võrratult väiksemad, kuid rahvusriikide enesemääramise seisukohast kriitilise tähtsusega iseseisvussõjad, sh Eesti Vabadussõda.

Kõigil tollal oma iseseisvumisõigust kaitsta püüdnud rahvastel nii hästi kui meil ei läinud. Meie lähinaabritest suutsid nii ukrainlased kui ka valgevenelased oma riigi küll välja kuulutada, kuid mitte elujõulisena kehtestada, selle kaitsmisest rääkimata. Ka Kaukaasias langesid loodud rahvusriigid niipea, kui Venemaa ja Türgi sealsetes jõujoontes omavahel kokku suutsid leppida. Reaalpoliitiline loogika oli tegelikult ka Eesti iseseisvumise vastu.

Esimese maailmasõja võitnud lääneliitlased olid huvitatud üksnes bolševike kukutamisest Venemaal, mitte aga iseseisvate Balti riikide tekkest. Kuni keetsid katsed Leninit ja tema klikki sõjalise jõuga kukutada, kõlbasid eestlased oma unistustega kahurilihaks küll. Seda, kui pika hambaga elujõuetuks tembeldatud väikeriike rahvusvahelises seltskonnas subjektide, mitte objektidena näha sooviti, näitasid suurriikide hilisemad intriigid ja manöövrid Balti riikide Rahvasteliitu vastuvõtmise nurjamiseks. Ka siis oli oluliseks argumendiks Eesti ja Läti delegatsioonide püüdluste neutraliseerimiseks vähemuste (sakslased, venelased, juudid) kaart.

Ometi võitsime me kogu alaväärstavast, tõrjuvast ja igal pool vaid Venemaad esiplaanil nägevast suhtumisest hoolimata nii Vabadussõja kui ka hilisemad diplomaatilised lahingud. Kuidas see õnnestus? Meie edu pandiks oli Eesti sõdur, kes lahinguväljal tegi tuule alla nii punastele proledele kui ka siniverelistele parunitele. Taas kõige loogika kiuste. Sest punaste pooltel oli meeletu massiline, siniverelistel aga arvestatav tehniline ülekaal.

Mis vedru jõul matsirahvas selle kangelasteoga hakka ma sai? Vastata, et ihast omariikluse järele, oleks üheülbaline ja nomenklatuurselt idealistlik, ehkki otseselt mitte vale. Peamine vedru oli siiski argisem. Selleks oli soov oma maa, oma talu, oma kodu järele. Ühiskonnas, millest need mehed tulid, kuulus 80% maast mõisatele. Sõja algul vastu võetud maareformi seadus lubas selle maa jagada talupoegadele, sõjas sangarlikust üles näidanutele koguni preemiana. Seepärast oli loogiline, et *Landeswehri* vastu kippusid sõtta kõik, kes püssi kandsid, ja koguni seesuguse innuga, et ohvitseridel oli muudes rindelõikudes raskusi meeste positsioonidel hoidmisega. Sakslaste võit oleks tähendanud ju oma kodu unistuste lõppu. Sama tähendaks punaste võit. Liiatigi oldi 1918. aastal punaste võimu maitset juba tunda saadud ja nende praktiseeritud terror ravis punasest pisikust terveks paljud, kes 1917. aastal ehk isegi arvasid, et kommunism reaalsuses tähendab tõepoolest sotsiaalset õiglust ja töörahva riiki. Igatahes näitas Vabadussõda veel kord seda, mida ajaloos mujalgi korduvalt nähtud: unistav ja oma unistuste eest võitlev sõdur on lahinguväljal hiiglane, kes suudab seda, mida tavainimesed võimatuks peavad. Lõpetuseks Dagestani mõttetera: ärgu julgetel olgu argu poegi. Mõeldes meie Vabadussõjas võidelnud vanaisade ja vanavanaisade peale veel kord, rõhuga: ärgu julgetel olgu argu poegi! **KK!**

Tahe laulda korvab ebaühtluse

Kaitseliidu Majakooril algas kuues hooaeg

Tekst: TAIVE KUUSE,
nooremleitnant

Juba kuuendat hooaega tegutseb Kaitseliidu Tartu malevas kokkuhoidev ja tahtest tulvil lauluseltskond nimega Kaitseliidu Majakoor. Mõte koor asutada tekkis naiskodukaitsjal Aage Raual. Viis aastat tagasi tehti see mõte teoks. Koorijuhiks kutsuti toona Tartus Heino Elleri nimelises Tartu Muusikakoolis dirigeerimist õppiv Liisa Sõõro. Talle oli see esimene koor, mida dirigeerida, ning esimene kohtumine kaitseliitlaste ja naiskodukaitsjatega. Nüüd õpib Sõõro juba Tallinnas Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias koorijuhtimist, on Naiskodukaitsse toetajaliige ja Kaitseliidu Majakoori seltskonnast vaimustuses. Dirigendina tegutseb koori juures viiendat hooaega ka Kristina Asuküla.

KOOR ALGAB LAULURÖÖMUST

Dirigent Liisa Sõõro tunnistab, et Kaitseliidu Majakoori käimavedamine võttis aega ja nõudis pingutust. Oli see ju temale esmakordne kogemus koori juhatada ja ausalt öeldes oli see ka suurele hulgale lauljatele esmane kogemus avalikult laulda. Esimesel aastal lauldigi enda lõbuks, sest esineda ei sõandatud.

Avalikkuse ette astuti aasta pärast – 3. septembril 2005 lauldi Valgas Ellinor-Juliane Aaremäe mälestustahvli avamisel. Ellinor-Juliane Aaremäe oli Naiskodukaitsse Valga jaoskonna moodustaja 1925. aastal ja selle esinaine kuni 1926. aastani ning Valga ringkonna esinaine aastatel 1932–1940.

“Siis läks lahti. Kuuldi, mida me teeme, ja saime mitmeid esinemiskutseid,” tunnistab Sõõro. Peamiselt ongi koor esinenud Naiskodukaitsse ja Kaitseliidu ettevõtmistel. Dirigen-

diametit alles õppivad koorijuhid on teinud ka oma kooride ühiskontserite, kus Kaitseliidu Majakoor samuti laulda sai. Eelmise aasta jõulude ajal tuli kooril üles astuda viis korda kahe nädala jooksul, lisaks anti jõulukontsert.

Tänavu 12. detsembril kell 17 annab Kaitseliidu Majakoor Tartus Kastani tänavas Saksa Kultuuri Instituudis sünnipäevakontserdi. Jaanuaris alustavad nad aga juba uue repertuaari õppimist ja siis on kooriga liituma oodatud ka uued lauljad.

Tänavu 12. detsembril kell 17 annab Kaitseliidu Majakoor Tartus Kastani tänavas Saksa Kultuuri Instituudis sünnipäevakontserdi.

Dirigent tunnistab, et koori laulutase on väga ebaühtlane, ent tahe laulda suur.

“Kaitseliidu kooril on suur tahtmine ja soov ning nad näevad ka tulemuse nimel vaeva, st saavad aru, et on vaja tööd teha,” on Sõõro rahul. “Selles kooris on midagi erilist. See on suhtumine. Nad kõik on väga sõbralikud. Mui-

dugi tuleb ette ka lahkavamus, aga need räägitakse selgeks ja kesken-dutakse taas eesmärgile.”

Koor teeb proove nädalavahetustel. Dirigent Liisa Sõõro sõidab kohale Tallinnast ja Kristina Asuküla tuleb Tapalt. Kumbki ei saa koori juhtimise eest tasu.

SUURE HÜPPEGA LAULUPEOLE

“Miks mulle meeldib nendega tööd teha? Sest nad on avatud ja julgevad rohkem katsetada. Ja mulle meeldib väga, et nad ei anna alla ka,” selgitab Sõõro. Dirigent tunnistab, et koorijuhina ei uskunud ta, et koor pääseb laulupeole. Kuid et laulupeole saamine oli kooriliikmete endi soov, olid dirigendid nõus neid selles igati toetama. “Nad tegid ise ära väga suure töö. Nad kuulasid kodus plaate, kuhu olid lindistatud häälepartiid, ja harjutasid iseseisvalt ajal, kui meie olime Tartust eemal. Nad nagu nii palju nägid vaeva ja suutsid oma

Viie aasta eest tegevust alustanud Kaitseliidu Majakoori peäs laulupeole oli dirigent Liisa Sõõro meelest ilus ime, mille taga kaitseliitlaste ja naiskodukaitsjate meeleto tahe ja oskus vaeva näha.

Foto: MARISSOONSEN

partiid ära laulda, mis on väga äge!”

Sõõro meelest oli ka laulupeo rongkäigu eel koorisildiga tekkinud segadus hea näide koori meelsusest. Kuskilt oli tulnud arvamine, et silte jagavad korraldajad. Pool tundi enne rongkäigu algust selgus, et ei ole mingeid silte. Üks koori liige leidis riide, teine niidi ja nõela, kolmas kleeplindi. Üks poiss käis veidikeks ära ja tuli tagasi, kaks oksaraagu käes. Nii see silt valmis. Keegi ei hakanud õiendama, et miks silti ei ole. Tõdeti, et kui ei ole, siis teeme ja korras. “Mul oli ikka väga uhke tunne, kui ootasid lauluväljakul koore. No ei olnud kõigil lauluväljakule jõudes enam seda hoogu. Mõni loivas, suur osa oli väsinud – pikk tee juba käidud ka. Kui Kaitseliidu koor tuli, nägin kohe, et nad olid sära ja särtsu täis,” jutustab dirigent emotsionaalselt. “Nad on uskumatult toredad. Meil on muusikalise väljenduse ja tehnika õppimisel veel väga pikk tee ees, aga kui on olemas tahe, on võimalik saavutada kõike.”

Sõõro tunnistab, et laulupeoks valmistumine arendas koori väga palju. “Päris nii ei tohikski tegelikult teha, areng peaks olema järk-järguline, meie aga tegime suure hüppe.”

HARRASTUSKOOR KASVATAB PROFESSIONAALIDELE KUULAJASKONDA

“Sellele koorile tuleb meil ise seaded kirjutada,” tõdeb Sõõro. Mehi on kooris olnud kogu aeg vähem ja meeste lauluoskus on nõrgem. Seega on tulnud teha seaded ringi kolmehäälsele naiskoorile ja ühehäälsel meeskoorile.

Osa kooriliikmeid ei ole varem üldse laulnud. “Võtab umbes kaks aastat, et algaja laulja hakkaks oma häält oma kõrvade kaudu juhtima,” selgitab Sõõro. Ta jutustab pikalt, et laulmine on tegelikult paljus lihas töö – nagu õpitakse jooksmas või oda viskama. Keeruline on see, et sa ei saa näidata lauljale, millist lihast liigutada, sest need lihased on tema sees peidus. Määravaks

AAGE RAUD, Kaitseliidu Majakoori asutaja

Laulmisest on Eestis tehtud palju suuri ja väikesi sõnu ning lauldes on Eestis tehtud palju suuri ja väikeseid tegusid. Teada on, et laul on eestlaste avalik salarelv, mis meelitab omasid ja peletab võõrast. Laul väljendab meeleolu ja mõtteid, millest ehk raske rääkida, olgu siis muidu ümiseses või kellegi teise sõnadega. Ja muidugi on laul kui meeleavaldus ja impulss nii lauljale kui ka kuulajale.

Hea on laulda oma kooris, oma rahva ees ja seas. Hea on osata samu laule, mida põlvkonniti lauldud. Värskendav on õppida uute põlvede laule ja rõõm on neis uuel moel ära tunda igipõline. Rõõm on jagada, osa saada ja ise luua.

saab, kuidas inimene ise oma keha tunnetab. “Mulle kui dirigendile on Kaitseliidu koor väga huvitav just seetõttu, et õpin selle kooriga töötades väga palju nii inimese kui ka tema hääle kohta,” toob Sõõro välja veel ühe väärtuse, miks talle meeldib Tartus koori juhatamas käia. Ta saab oma õpingute huvides väga palju proovida, mis võtted ja tehnikad aitavad laulmisoskust arendada, kui inimesel on soov laulda ja ta teeb pingutab selle nimel.

Sõõro tunnistab, et liiga sageli vastandatakse professionaalseid koore isetegevuslastele. Tema arvates on eriala vaatepunktist oluline inimesi arendada, et nad teaksid, kuidas ja mida kuulata, oskaksid mõista, mis on hea. Isetegevuslastel on omad kohad, kus esineda ja inimestele rõõmu valmistada. Kuid harrastuskoorilauljate kaudu kasvab ju ka kutseliste kooride kontsertide publik.

“Kaitseliidu Majakoor on väga hea õppematerjal mulle endale. Ma ei jäta jonnini. Muusika on kõikidele ja muusika on emotsioon,” tõdeb Sõõro. “Mulle tundub, et inimesed, kes on muusikat teinud ja muusikaga kokku puutunud, on sõbralikumad.”

MAJAKOORIS LAULAVAD ERILISED INIMESED

Kaitseliidu Majakoori repertuaaris on ehk teistest kooridest enam sõdurilaule, kuid ette võetakse ka teist

stiili palu. “Oleme Kristina Asuküla ga proovinud kavva tuua erinevaid stiile, et oleks huvitavam laulda,” sõnab Sõõro. Isamaalisus ja Eestimaa teema on algusest peale olnud koorile väga olulised ja kindlasti ka jäävad oluliseks. “Koori liikmed on sellised inimesed, kellele need teemad on olulised. See on neile väärtus. Eestimaa-armastus on koori liikmetele midagi, millega nad koos elavad, isamaalisus on neile nagu õhk, mida nad hingavad,” kirjeldab dirigent.

Sõõro loetleb, et esimesest aastast on koori juurde jäänud Aage Raud, Liis Kuld, Marion Ploovits ja tema. Umbes pooled kahekümnest kooriliikmest on kooris laulnud juba mitu hooaega. “Liikmeskond vahetub osalt seetõttu, et meil laulab palju tudengeid, kes pärast kooli lõpetamist Tartust ära kolivad,” nimetab dirigent ühe põhjuse. Koori on tulnud inimesed, kes on aktiivsed igal pool ja nende tahtmine kõike teha on väga suur, aga see teeb prooviaegade graafiku sättemise keeruliseks. “Esimesel aastal olime vahel proovis ainult mina, Liisa ja Aage. Laulsime siis kolmekesi. Nüüd on ikka 15 inimest igas proovis.” Koori nimekirjas on üle 20 inimese.

Dirigendid on tänulikud ka Kaitseliidu Tartu maleva juhtidele, sest koor saab teha proove nende ruumides ja malev on aidanud ka transpordiga, nootide paljundamisel ja muul moel. “Kaitseliidu Majakoor nõuab dirigentidelt palju, aga annab ka vastu palju vastu. Sellist mõtet ei ole mul veel tulnud, et see töö pooleli jätta,” kinnitab Sõõro. **KK!**

Miinipildurite rühma reservõppekogunemine

Meenutusi väljaõppest Kirnas 4.–17. oktoobrini 2009

**Tekst: ALAR NIGUL,
Kaitseliidu Tallinna maleva
miinipildurite rühma ülem**

Sügisel pühapäevahommikul (4. oktoobril kell 9) oli Nõmme kogunemispunktis meeldiv tõdeda, et enamik õppekogunemisele kutsututest on kohale saabunud. Registreerimine, kiire arstlik küsitlus ja tuligi suunduda laohoonesse varustust kätte saama. Meid abistasid seal kaitseliitlased Tallinna maleva majanduspealiku kohusetäitja veebel Raik Kuusemetsa juhendamisel ja rõõm oli tõdeda, et varustust jagus piisavalt kõigile ning see oli uus ja mugav. Olin varem osalenud kaitseväe korraldatud jalaväe väljaõppel ja seetõttu igaks juhuks pakkinud kaasa kõiksugu mugavusvarustust, mida, nagu hiljem selgus, et läinudki vaja.

Miinipildurite rühma reservõppekogunemine (MPR RÕK) oli planeeritud selliselt, et esimesel nädalal kutsuti kohale ohvitserid ja allohvitserid, kes õpetati kõiki nelja miinipildurivaldkonda (möödistamine, tulejuhtimine, arvestamine ja miinipildujameeskonna juhtimine) tundma ja juhtima. Teisel nädalal oli osalema kutsutud ka reakoosseis, kelle ülesandeks oli spetsiali-

seeruda ühele ametile ja õppida see automaatsuseni selgeks. Kohal olid miinipildurite rühmad Kaitseliidu Tallinna, Harju, Alutaguse, Põlva ja Võrumaa malevast.

MEELDIVALT ÜLLATAV KIRNA

Jõudnud Jõgeva maleva kenasse õppekeskusesse kunagise Kirna talu südames, oli meel ülev ja ootus suur. Olin positiivselt üllatunud, leides soode ja rabade keskelt, kus pole isegi mobiililevi, nii tänapäevaste õppevahendite ja avarate ruumidega õppekeskuse. Magala oli soe ja korras, toitlustamine puhtas ja avaras sööklas oli korraldatud ladusalt ning söögid olid maitsvad ja neid jagus alati piisavalt.

Ka kokad olid lisaks suurepärasele söögivalmistamisoskusele ülimalt sõbralikud.

Linnalegendid räägivad nõukogudeaegsetest kordusõppustest peajasjalikult üht ja sama: kaks nädalat löödi lihtsalt aega surnuks, sageli alkoholi pruukides ja kaarte tagudes. Nüüd aga algasid õppused juba saabumispäeval. Kell 15 selgitas kursuse veebel nooremveebel Art Pajusoon kodukorda. Seejärel läks reservleitnant Rein Lindre juhtimisel lahti õppetöö, mille käigus saime üldinfo suurtükiväe ja täpsemalt miinipildujate kohta ning konkreetsemalt miinipildujameeskonna tööpõhimõtetest. Õppetöö kestis

kella 20.40ni. Õhtul tutvustati meile ka reservõppekogunemise üleimat major Joe Leppa.

PÜHA BARBARA KAITSE ALL

Siitpeale algasid õppekogunemiste päevad kell seitse äratuse ja hommikvõimlemisega. Leitnant Lindre juhtimisel jätkus miinipilduriõpe ning saime ka 81 mm miinipildujat käega katsuda ja rännakuasendis pakkida. Õppisime tundma selle relva osi (toru, harkjalg-lafett, tugiplat ja sihik) ning laskemee-todeid (otselaskmine, lähiülekanne ja koordinaatmeetod). Huvitav oli ka teada saada, et suurtükiväe kaitsepühak on Püha Barbara.

Olin positiivselt üllatunud, leides soode ja rabade keskelt, kus pole isegi mobiililevi, nii tänapäevaste õppevahendite ja avarate ruumidega õppekeskuse.

Miinipilduja tuleb orientiiri järgi õigesti suunda sättida, seda siis loodis hoida ning paigaldada sihikule näit ja nurk. Edasi tuleb vaid käsu peale vastavalt protseduurile miinitorust sisse lasta ja tehtud see ongi. Paari lausega kirja panduna tundub kõik ju imelihtne.

Lisaks miinipilduja tundmaõppimisele võtsime läbi topograafia kaitseväe 1:50 000 mõõtkavaga kaardil. Saime teada, et kaardid polegi päris täpsed ja kõikidel topograafilistel kaartidel on viga, mis iga aastaga suureneb. Käisime käsibussooliga looduses kaardiparandust mõotmas ja selgus, et 2000. aasta kaardi parandus oli tuhandikkudes keskmiselt +01-30. See number oli meile orientiiriks ja kõneaineks kõikidel ülejäänud päevadel ja õppustel ning tekitas kohati isegi segadust.

Arvestaja oma töövahenditega [“saabas”, millimeetripaber ja arvestusring] välitöölauga taga.

Kaitseliitlase tõhus sõber 81 mm miinipilduja Soltam B 455 [Tampella].

Teisipäeva hommikul jagati õpperühm kaheks. Üks pool alustas tulejuhtimisõpet ja teine arvestusõpet.

ARVESTAJA VASTUTUSEST

Arvestusõppegruppi, kuhu ka siinkirjutaja kuulus, juhendas leitnant Martin Sleng. Õppisime kasutama arvestaja põhitöövahendit “saabast” ja naljaga pooleks põhiliseks abitöövahendiks nimetatavat kohvitassi, millega külmas käsi soojendada, et mitte eksida. Saime aru ka arvestaja vastutusest, sest tema annab koordinaatmeetodil laskmisel miinipildujale sihikunäidu. Ehk teisisõnu: arvestaja keerab miinipilduja torud vaenlase peale kuni 4,9 km kauguselt, sageli üle omade peade lastes.

Sama päeva pärastlõunal suundusime õppeplatsile, kus proovisime teadmisi praktikas rakendada. Selleks toodi välja ja seati üles 81 mm miinipilduja ja lasti õppemiine ligikaudu 100 m kaugusele. Kuigi tegemist oli õppemiinidega, oli vaatpilt väga tõetruu: miin lendas nii kõrgele, et peaaegu kadus silmist, ja langes siis sihtmärgile jõudes valju kärgatusega ligi meetri sügavusele kõnnumaasse. Harjutasime ka üksuste koostööd.

MIINIPILDURITÖÖ NÕUAB TÄPSUST

Kolmapäeva, 7. oktoobri hommikul alustas meie grupp kapten Heino Rebase käe all tulejuhtimisõpet. Saime teada, et tulejuht on miinipilduja silmad, kes edastab vastase koordinaadid ja annab tulekäsu. Ta

“töötab” vastase nägemisulatuses ja on seega alati vastase esimene sihtmärk. Õppisime hindama kaugusi maastikul tuntud objektide abil, nagu tikutoos, soomuk, joonlaud, elektripost jms, ning koostama tule tellimust.

Neljapäeva hommikul alustasime mõõdistusõpet leitnant Janel Säki juhendamisel. Mõõdistaja põhiülesanne on rühma põhimiinipilduja asukoha ja täpne määramine ning laskekoha ja juurdesõiduteede ettevalmistamine. Mõõdistaja töö on sarnane maamõõtja tööle.

Õppisime tundma 81 mm miinipilduja osi (toru, harkjalg-lafett, tugiplaat ja sihik) ning laskemeetodeid (otselaskmine, lähiülekanne ja koordinaatmeetod).

Vajaliku paiga koordinaadid tuleb maastikul 50-meetrise trossi ja kahe teadaoleva punkti abil käsitsi välja mõõta. Asi tundus hiljem looduses. Siin on primaarsed ülilm täpsus ja ekssimatus.

Samal päeval tegime ka paari kilomeetri kaugusel laskeväljal komplekstreeningu, kus grupid sooritasid vaheldumisi maamõõdistust ja õpelaskmisi miinipildujaimitaatorist M-Golf. Viimane oli taas üks võimalus kuni paarisaja meetri kaugusele “päris” miini lasta, kusjuures “laenguks” oli seekord süsihappegaas. Väga põnev oli näha, kuidas osavamad 70 meetri kauguselt sõiduauto rehvi tabasid. Päev läks taas nagu lennates ja põnevaid töövõtteid omandades.

Reedel ja laupäeval kinnistasime veelgi oma tärvakaid teadmisi 81 mm miinipildujast. Laupäeva pärastlõunal korraldati malevatevaheline võistlus M-Golfist laskmises, mille nimeks oli uhkelt “Pange lask-

mine”. Meeskondade eesmärgiks oli aja peale otselaskmisega kuue lasuga ligikaudu 60 meetri kauguselt pange sisse lasta. Võistlus oli põnev ja tabamusi saadi pangele üsna lähedale, kuid tšempion jäi siiski selgitamata. Laupäeva õhtul ootas õppusel olijaid auga väljateenitud saun.

Pühapäeva hommikul tehti teadmiste kontroll kõigis neljas aines ja pärastlõunal selgus, et meie teadmised olid piisavad, et jätkata instruktorite kõrval reaktiivse väljõpetamisele kaasaaitamist ja kinnistada malevate miinipildurite rühmade sõjaaja meeskondi. Rühmad reorganiseeriti ja rühmaülemad määrati erinevate jagude juurde väljaõppele kaasa aitama. Tallinna maleva miinipildurite rühma 32 ametikohast sai sellel reservõppekogunemisel osalenutega täidetud 18, kusjuures kasutasime kahte miinipildujameeskonda ja jagasime mehed kogemuse põhjal sobilikesse ametitesse. Tagantjärele tundub, et kõigi üksuste kõik mehed said oma ametikohtadel hästi hakkama ja – mis kõige tähtsam – nad on valmis ja võimelised oma teadmisi-oskusi jagama.

KOOSHARJUTAMISE VÕLUST

Teisel nädalal muutus õppus pingelisemaks, sest koos juba ligi 75 meest, nii et söömas tuli käia kolmes vahetuses ja äratus oli hommikul veelgi varem – kell 6.30. Siinkirjutaja lihvis arvestusoskusi koos arvestajate grupiga veel terve esmaspäeva ja nähes, et Tallinna maleva meeste teadmised-oskused arenevad kiiresti, otsustas liituda miinipildujameeskondade juhtimisega “põllul”. Põhjuseks asjaolu, et

Lahinglaskmistel Sirgala karjääris sai igale miinipildurile jäädavalt selgeks, millise toimega toetust suudavad miinipildujad jalaväeüksustele pakkuda.

meeskond saab kiiremini pange tabatud. Tihedast konkurentsist väljus võitjana Harju maleva tiim, kes suutis finaalis pange lasta 54 sekundi ehk teise lasuga. Tublid mehed need harjakad!

Reservõppekogunemine oli läbi saamas ja tekkis koguni nukker tunne, sest kahe nädala jooksul leitud uued kamraadid ei trehva ilmselt täiesti samas koosseisus enam kunagi kokku.

KES TAHAB SAADA MIINIPILDURIKS?

See tunne tekitas siinkirjutajal soovi küsida reservväelastelt, kas keegi neist on huvitatud jätkama õppusi Tallinna maleva miinipildurite rühma koosseisus ja liituma selleks Kaitseväe rühma ülemleitnanti Kalevi Kiviste rühma ülemleitnanti Kalevi Kiviste koos oma allohvitseridega, samuti kogenud resekaptani Valeri Ulitski. Saime lisaks tugevale teoreetilisele pagasile ka palju praktilisi näpunäiteid. Erinevate koolkondade miinipildureid kuulates sai siinkirjutajale veelgi selgemaks, kui tähtis on Kaitseväe Tallinna maleva miinipildurite rühma praktiline koosharjutamine, mille kaudu kõik mõisted üheselt mõistetavaks saavad ja käskluste sisu automaatselt muutub.

pärast reservõppekogunemist tuleb rühmaülema juhtida Kaitseväe õppustel eelkõige miinipildurite paigutust looduses, ehitada üles töötav "lehvik" ja olla suuteline tulekäsk nagu kord ja kohus täide viia. Aega oma miinipildurite rühma juhtimise lihvimiseks oli järgnevatel päevadel piisavalt ja silmanähtava kiirusega õppisid kõik reservistid oma ülesandeid kord-korralt paremini täitma.

Miinipildurite rühma oli tulnud lisaks meie instruktoritele juhtima ka legendaarse Kaiu miinipildurite rühma ülemleitnanti Kalevi Kiviste koos oma allohvitseridega, samuti kogenud resekaptani Valeri Ulitski. Saime lisaks tugevale teoreetilisele pagasile ka palju praktilisi näpunäiteid. Erinevate koolkondade miinipildureid kuulates sai siinkirjutajale veelgi selgemaks, kui tähtis on Kaitseväe Tallinna maleva miinipildurite rühma praktiline koosharjutamine, mille kaudu kõik mõisted üheselt mõistetavaks saavad ja käskluste sisu automaatselt muutub.

TÕELISTE MIINIDEGA SIRGALAS

Aeg möödus lennates ja neljapäeva hommikul istusime mugavasse bussidesse ning alustasime sõitu Sirgala karjääri suunas, kus ootas õppelaskmine 81 mm kildfugaasmiinidega märklehtede pihta. Tallinna maleva III miinipildurite rühma ülemleitnanti Tanel Viksi juhendamisel reservõppekogunemise ülema major Leppa sooviga võtta kaasa miinipildurite lisakomplekt, et sellega kuivalt drillides aega ratsionaalselt kasutada. Selline initsiatiiv teeb ainult rõõmu.

Paari tunni pärast olime kohal ning alustasime positsioonide etteval-

mistamist ja märklehtede ülesehitamist. Kui kõik oli valmis, said esimesed kolm miinipildurite meeskonda ülesandeks valmistada ette seitse miini laenguga 1. Nüüd nägime ka esmakordselt tõelisi miine ja aukartus oli suur. Samas olime instruktorite käe all saanud hea ettevalmistuse, mistõttu tuli kõike korrata täpselt nii, nagu tehti õppustel, ja kõik lihtsalt pidi korda minema.

Iga miinipildurite meeskond lasta seitse miini. Kahest märklauast üks sai kaks otsetabamust, teine sai aga tabamusi sihtmärgist tapvasse kaugusesse ehk 50 meetri raadiusesse. Üks miin andis tõrke. Protseduuri kohaselt see märgistati ja asjast teatati seejärel pioneeridele. Oma tööd tegid õppustel hästi ka tulejuhid, arvestajad ja mõõdistajad.

TUBLID MEHED NEED HARJAKAD!

Reede hommikul oli viimane teadmiste kinnistamine ja pärast lõunat viidi läbi mastapne teadmiste kontroll kõikidele meeskondadele ja jagudele. Soov eksamit edukalt sooritada oli nii suur, et mõnigi meeskond "mõtles üle" ehk unustas rutiiniks õpitud tegevused ja lasi sisse lipsata lapsikutel vigadel, mida treeningul oli suudetud vältida. Õnneks polnud tegu nii suurte eksimustega, et kellelgi oleks tulnud eksamit korrata. Need veaksesed vaid motiveerisid meeskondi drillima käsklusi uuesti ja uuesti – tõelise automaatsuse saavutamiseni.

Ühtegi miinipildurite õppust ei lõpetata Kirnas parima pange laskja selgitamiseta. Võeti taas välja juba tuttavaks saanud M-Golf ja hakati paigutama selle nimel, milline

POSITIIVSE JA SÜGAVA JÄLJE JÄTSID ÕPPUSTEST JÄRGMISED ASJAD:

- reservõppekogunemise ülema inimlikkus, abivalmidus ja ausus alluvate vastu, sama iseloomustas kõiki instruktoreid;
- õppekogunemisele kutsutud ohvitseride, allohvitseride ja reakoosseisu distsipliin ja pühendumus;
- õppuste ladusus ja põhjalikkus;
- suurepärased olmetingimused (söök, kasarmutarbed jms);
- kõikide osalejate hoolivus igas olukorras.

Laupäeval lõpurivistusel saatsid major Lepp ja instruktorid meid kodule soojade sõnade ning tänuga ladusate ja eeskujulike õppuste eest. Leitnant Lindre nimetas meid tunnustavalt suurtükiväelasteks, mis paneb meie õlule raske, kuid meeldiva kohustuse seda tiitlit auga kanda ja kodustes Kaitseväe malevates levitada. **KK!**

Saare maakonna aasta isa 2009 on Peeter Paomees

Isadepäeva eel kuulutas Naiskodukaitse Saaremaa ringkond pidulikult tänuüritusel Kuressaare linnuse kapiitlisaalis välja tänavuse Saare maakonna aasta isa, kelleks on kolme tütre isa ja ühe tütretüt্রে vanaisa Peeter Paomees Pihla vallast Reekülast.

RASKE, KUID ILUS VALIK

Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna esinaine Rita Loel tõdes, et valikut teha oli tänavu tõeliselt raske, sest lisaks eelmistel aastatel esitatutele avati tänavu veel üheksa ümbrikku, kus sees väarikate ja tublide isade soovituskirjad. "Arutasime juhatusega naljatamisi, et järgmised seitse aastat ei peaks me üldse konkursi välja kuulutama, vaid võiksime võtta pimesi järgmise ümbriku ja ikkagi kindlad olla, et valitud on õige inimene," iseloomustas Loel raskelt tehtud otsust, lisades, et mõnigi kandidaat sai kõrvale tõstetud raske südamega, sest "ega ju kuskil ole kirjas kriteeriume ega olemas mõõdupuud, millega üht tubli isa mõõta".

Peeter Paomehe kasuks langes valik Loeli sõnul seetõttu, et tegemist on isaga, kes suutnud oma lastes kasvatada sellist kodukohaarmastust, et kõik tema kolm tütart on pärast hariduse omandamist valinud elukohaks koduküla. Ka on tänavune aasta isa mees, kes hoolib oma kaaskondsetest, olgu nendeks siis naabrid või valla noored.

SEE TÄHTIS SÕNA ISA

Naiskodukaitsetel aitas valikut teha maavanem Toomas Kasemaa. Ürituse patrooniks on admiral Tarmo Kõuts ning naiskodukaitsjad kinkisid aasta isale traditsioonilise koos kodutütardega valmistatud lapiteki. Tunnuskirja aasta isale andis üle Saare maavanem Toomas Kasemaa, kes märkis pidupäevakõnes, kui oluline on mõiste isa. On ju sõnad isamaa, isakodu ja isako-

Foto: IRINA MAGI/Mieie Maa

Traditsioonilise kingituse, kodutütarde ja naiskodukaitsjate ühistööna valminud lapiteki andsid aasta isale Peeter Paomehele üle Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna esinaine Rita Loel ja Kodutütarde Saaremaa ringkonna vanem Raili Nõgu.

hus tähendusega, mida mõistavad kõik ja mis on olulised ühtviisi kõigile. Kasemaa pani kõigile meestele südamele, kui tähtis on oma isakohust täita.

Saare maakonna aasta isa valimiste patrooni admiral Tarmo Kõutsi sõnul väärtustab raske aeg lähedasi, oma kodu, oma riiki ja oma rahvast – need on mõisted, mis igapäevastes tegemistes jäävad tihtilugu märkamata, kuid peaksid olema meie saatjateks igal päeval, igal hommikul ja igal õhtul.

ÕNNITLUSI JA TÄNUSÕNU IGAST NURGAS

Tervitusi, lilleõisi ja kingitusi jagus tänavusele aasta isale nõnda palju, et pärast pidupäevatoridi söömist oli auväärt tiitliga pärjatud Peeter Paomees lausa nõutu, kuidas kõike, mis talle tänuavalduseks toodi, koju viia.

Nii olid esmakordselt õnnitlejate ravis ka teiste Saaremaa naisühenduste esindajad: Eesti Maanaiste Ühendus Saare Naised, Kuressaare *Lions Lady'd* ja naislauluselts Piret. Mõistagi olid kohal ka kodusaare erakondade ja ettevõtete esindajad,

samuti Peeter Paomehe koduvalla Pihla volikogu esimees Tõnu Hütt ning tööandja, Valjala põllumajandusühistu juht Liilia Eensaar (tänavune aasta isa on selle põllumajandusühistu loomakasvatusejuht).

Naiskodukaitse Saaremaa ringkond tänab maakonna aasta isa valimise ja tänuürituse toetajaid admiral Tarmo Kõutsi, Kaitseliidu Saaremaa malevat, Kodutütarde Saaremaa ringkonda, Pihla ja Kärla valda, ajalehte Oma Saar, Kadi raadiot, Saaremaa Noorte Naiste ja Noorte Meeste Kristlikku Ühingut, kütusefirmat Olerex, Kuressaare Linna-teatrit, Saare maakonna aasta isa 2008 Andres Sarjast, Saare maakonna aasta ema 2009 Marit Tarkinit ja Kuressaare muusikakooli keelpilliansambli Laine Sepa juhendamisel.

Naiskodukaitse Saaremaa ringkond valis maakonna aasta isa kolmandat korda. 2007. aastal omistati tiitel Kihelkonna kirikuõpetajale Rene Reinsoole ja 2008. aastal Kuressaare kirurgile Andres Sarjasele. Kevadel enne emadepäeva valivad naiskodukaitsjad juba neljanda Saare maakonna aasta ema. **KK!**

Viis värsket kursusekava Kaitseliidu Koolis

Tekst: NELE SARRAPIK

Kaitseliidu Koolis neli nädalat (4.–14. augustini ja 14.–24. septembrini) kestnud väljaõppe-tehnoloogia kursusel töötati välja või revalveeriti viis kursusekava. Kursus lõppes 24. septembril väljaõppe- ja kursusekavade piduliku esitlusega selleks kokkukutsutud komisjoni ees. Kursuse, mille põhieesmärgiks on väljaõppetehnoloogia mudeli õppimine ja rakendamine, lisaväärtuseks on see, et nelja nädala töö tulemusena valmivad või jõuavad vähemalt valmimisjärku reaalselt kasutatavad väljaõppe- ja kursusekavad. Sel aastal töötasid kolmeliikmelised grupid välja kolm uut õppekava (laskeinstruktori kursuse II etapi, rühmaparameedikute erialakursuse Kaitseliidus ja Naiskodukaitse PR-kursuse) ning revalveerisid ehk vaatasisid üle ja uuendasid kaht kursusekava (nooremallohvitserikursust Kaitseliidus ja reservvanemallohvitserikursust Kaitseliidus).

VÄLJAÕPPETEHNOLOGIA ON UUS VALDKOND

Kaitseliidu Kooli ülema ja väljaõppetehnoloogia kursuse ülema leitnant Riina Nemvaltsi hinnangul läks kursus hästi ja ta avaldas head meelt selle üle, et seal osalesid koos nii Kaitseliidu teenistujad kui ka kaitsevälased, riigiametnikud ja vabatahtlikud liikmed, sest see suurendab organisatsiooni sidusust. Ta tõdes, et kuna väljaõppetehnoloogia on alles algstaadiumis, mitte sissetöötatud valdkond, ei olnud kursus kellelegi kerge. Ent hoolimata pingutust nõudvast õppetööst olid kursuselased kooli ülema sõnul positiivsed ja väga pühendunud ning selle tulemusena on jälle tehtud samm edasi väljaõppesüs-

teemi arendamisel nii süsteemselt läheneda oskavate inimeste kui ka uute väljaõppe- ja kursusekavade lisandumise kaudu. Leitnant Nemvalts märkis äsja lõppenud kursuse väärtusena veel seda, et üle mitme aasta said väljaõppetehnoloogia kursusel õpetajana praktiseerida uued inimesed ja see on suur panus kõnealuse kursuse jätkusuutlikkuse loomisel.

Kursuse, mille põhieesmärgiks on väljaõppetehnoloogia mudeli õppimine ja rakendamine, lisaväärtuseks on see, et nelja nädala töö tulemusena valmivad või jõuavad vähemalt valmimisjärku reaalselt kasutatavad väljaõppe- ja kursusekavad.

Laskeinstruktori kursuse II etapp, mille töötasid välja Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste sõjaväepedagoogika instruktor staabi-veebel Andri Harkmann, Kaitseliidu Tartu maleva nooremstruktor veebel Olev Juursalu ja Kaitseliidu Kooli nooremstruktor vanemseersant Rainer Ristimets, on mõeldud neile, kel I etapp juba läbitud ja kes tahavad saavutada lisaks pädevust viia läbi taktikalisi laskmisi, jao lahinglaskmisi ning käsigranaadi viskeharjutusi.

ERINEVAD SIHTRÜHMAD

Rühmaparameedikute erialakursus Kaitseliidus töötati välja küll Naiskodukaitse ja Kaitseväe Logistikakeskuse tervisekeskuse väljaõppeosakonna ühise panuse tulemusena, aga mõeldud on see kogu Kaitseliidule. Kursust kirjutasid kaitseväe tervisekeskuse meditsiiniväljaõppekeskuse parameedikute väljaõppejaoskonna ülem leitnant Elle Jürgenson, kaitseväe rühmaparameedikute kvalifikatsiooniga Naiskodukaitse esinaine asetäitja Kersti Podmošenski ning Tartu ringkonna vabatahtlik naiskodukaitsja töötervishoiuarst Varju Vaher. Kuigi tegu on palju ettevalmistusi nõudva kursusega ja väljaõppekava kinnitamiseni tuleb

käia veel pikk tee, on siiski lootus, et esimesed Kaitseliidu enda koolitatud rühmaparameedikud alustavad õpinguid juba aastal 2010.

Naiskodukaitse instruktorid Eveli Sammelselg, Leane Morits ja Tiia Mettus töötasid välja Naiskodukaitse PR-kursuse, mis on tõhus ja ammuoodatud täiendus Naiskodukaitse erialasesse väljaõppesse. Kursus on mõeldud ringkonna PR-gruppide liikmetele, esinaistele, juhataste liikmetele ja ringkonna instruktoritele, et anda neile teadmisi mainekujundusest, sisekommunikatsioonist ja ajaloo jäädvustamisest. Nii kirjutajad ise kui ka esitlusi kuulanud komisjon leidis, et mainitud kursus on rakendatav ka noorteorganisatsioonidele ja kogu Kaitseliidule. Pilootkursus vastvalminud kursusekava põhjal algab juba kuu aja pärast.

UJENENUD KURSUSEKAVAD

Reservvanemallohvitserikursust Kaitseliidus revalveerisid Kaitseliidu Kooli sõjaväelise juhtimise instruktor nooremleitnant Deiv Bogens ja Viru jalaväepataljoni relvatehnik vanemveebel Erkki Uusen ning nooremallohvitserikursust Kaitseliidus Juhhan Aus Kaitseliidu Koolist, Andres Ots Harju malevast ja vanemveebel Argo Villers Viru jalaväepataljonist.

Leitnant Riina Nemvalts tõdes, et kuna väljaõppetehnoloogia on alles algstaadiumis, mitte sissetöötatud valdkond, ei olnud kursus kellelegi kerge.

Olulisemate erinevustena võrreldes seniste kursusekavadega märgigem nooremallohvitserikursuse puhul innovaatilisemat lähenemist situatsioonülesannete lisamise kaudu ja vanemallohvitserikursuse puhul senisest suurema rõhu panemist lahingutegevust tagavatele ülesannetele.

Väljaõppetehnoloogia kursuse läbi viimise traditsioon taastati Kaitseliidu Koolis eelmisel aastal, kui nelja nädala vältel töötati välja samuti viis kursusekava. **KK!**

Viljandi lukkupanek koondas ühtseks jõuks erinevat värvi vormiriietust kandvate jõu- ja abistamisstruktuuride liikmed.

Sakala malev pani Viljandi lukku

Tekst: PRIIT SILLA

Kaitseliidu Sakala malev pidas 23.–25. oktoobrini kogumalevat hõlmava õppuse, millest võttis koos Naiskodukaitse ja formeerijatega osa 202 kaitseliitlast, neist kümme teistest malevatest. Väljastpoolt Kaitseliitu osalesid õppusel kaheksa tollitöötajat, 12 Punase Risti liiget ja 25 politseinikku. Õppus jagunes kolme etappi: esimene oli maleva allüksuste formeerimine ja deformeerimine, teiseks Viljandisse sisenevate teede sulgemine 24. oktoobri hommikutundidel koos politsei, tolli ja Punase Ristiga, kolmandaks maleva kahe kompanii taktikaline õppus 23.–25. oktoobrini Suure-Jaani lähedal Jälevere metsas.

TABATI PATUSTAJAID JA LIBATERRORISTE

Viljandi lukustamisel oli maleval politseioperatsiooni toetav roll. Matkiti olukorda, kus terroristid püüavad tungida linna autodega, milles

relvad ja lõhkeaine, ning rünnata politseijaoskonda. Kontrollpunktid olid kümnes kohas, millega lukustati kogu Viljandi linn. Politseinikud ja abipolitseiniku staatuses kaitseliitlased panid kõik peatatud autode juhid alkomeetrisse puhuma, leides neli patustanut. Toll kontrollis märgistatud diislikütuse kasutamist ja leidis kaks rikkujat. Kaitseliitlased ja Punase Risti liikmed, kes võtsid, nagu, ikka osa Sakala maleva välitegevustest, täitsid politsei juhtimisel kõiki ülesandeid: peatasid autosid, palusid juhtidel puhuda, suunasid liiklust, selgitasid juhtidele toimuvat.

“Terroristid” liikusid kolme rühmana: ühel õnnestus linna sisse lipsata, sest peatajad polnud veel tööle hakanud, kaks ülejäänut peeti kinni, pandi “pahategijate” käed raudu, otsiti nad läbi ja viidi ära. Terroriste mängisid maleva leitud osatäitjad. Nende vahistamine kukkus välja nii loomutruult, et läbipääsu ootavad

sõitjad pidasid seda ehtsaks. Lukustamisest võttis osa 80 inimest, neist 48 kaitseliitlast ja punaristlast.

Õppusekoostööosa iseloomustades oli Sakala maleva pealik kolonelleitnant Anto Kergand rahul: “Oli tore tõdeda, et see läks korda. Saadi aru, et taotleme turvalist elukeskonda kõigile maakonna elanikele. Kaitseliitlased said hea distsipliini ja püüdlikkuse eest politseilt kiita. Nad tegid kõike täie teadmise ja see on vajalik, mitte vormitäide.” Operatsioonil osalenud kaitseliitlane Marge Laiõunpuu, kes on viie aasta jooksul käinud paljudel õppustel, tähendas, et “organiseerimine läheb iga aastaga paremaks. Tänavune oli juba kõrge tasemega. Meil soovitati suhtlemisel naerata, vaadata läbi huumoriprisma. See toimus”. Malevapoolne operatsiooni rühmaapealik Arli Okas märkis, et politsei oli kaitseliitlastega väga rahul: “Kohati tegutsesid kaitseliitlased nii vilunult, et politseinikel oli nendelt õppida.”

Lõpetanud Viljandi-lähedastel teedel, said kaitseliitlased maleva staa-

bis süüa ja liitusid Jälevere metsas juba eelmisel õhtul telgid püstitanud kaaslastega.

ÕPPELAHING POLE KERGE

Ilm pakkus sügisidüllil: pehme, vaikne, kased kullas. Maleva raadiomast tõusis kuuskedest kõrgemale, telgiahjud suitsesid. Lõunat söödi isukalt, kuid kiirustades, sest mitmed harjutamised olid veel ees. Major Rein Kikase juhitud kompanii pidi stsenaariumi kohaselt takistama Pärnu peale tungivat vaenlast. Selleks tuli luurel selgitada vaenlase eeldatav liikumistee ja lähim eesmärk (vallutada Suure-Jaani linn ning saada kontroll Viljandi-Vändra-Pärnu maantee üle). Kompanii ülesanne oli anda tõrjelahing, takistamaks vaenlasel jõuda Viljandi-Vändra maanteele.

Kompanii kaalukaima tulejõu moodustas miinipildurite rühm. Miinipilduja, nagu kahurigi, pole lihtne riistapuu. See võib saata mürsu mitme kilomeetri taha, kuhu tulistaja silm ei ulatu. Tuld aitavad juhtida vastavad tabelid ja seadised, mis omakorda nõuavad eelteadmisi. Kompanii kaitsepositsioonide ette Põhjaka-Jälevere-Paemurru teede ristmikule rajasid malevasse loodava pioneerirühma liikmed miinivälja. Neile oli see esimene miinivälja rajamise katse.

Tagalagrupp selgitas enne kompanii saabumist kaitsepositsioonid, valmistas ette majutuse ja võttis saabuva kompanii vastu. Äsja Kaitseliitu astunud neid kontrollisid kompanii juhtimispunkti lähedal teel kõiki läbisõitjaid ja nõudsid nendelt parooli. Nendele oli kõik uus, k.a vorm, mis esimest korda seljas. Sidepidamiseks kasutati nii andmesidet kui ka raadiojaamu. Vaenlase väge juhtis osavalt tegutsev nooremleitnant Lauri Topolev.

Ühisõppusel osales teiste hulgas neljandik Sakala ringkonna Naiskodukaitse tegevliikmetest. Viis meditsiinirühma liiget tagasid koos Punase Ristiga esmaabi. Toitlustusrühma uued liikmed läbisid samal ajal maleva staabis toitlustuskursuse: tutvuti massitoitlustamise alg-

Major Rein Kikase juhitud kompanii pidi stsenaariumi kohaselt takistama Pärnu peale tungivat vaenlast. Kompanii kaalukaima tulejõu moodustas miinipildurite rühm.

tõdedega ja õpiti koostama kalkulaatsioonikaarti. Samal ajal toimuv õppus võimaldas neil kohe värsked teadmisi praktikas rakendada. Välikateldega tehti süüa rohkem kui 200 inimesele. Nagu kõigis teisteski malevates kantakse naiskodukaitsjaid Sakalaski käitel, seda tänutundest lahke meele ja hea toidu eest.

VÄHE PAUKU, PALJU TOLKU

25. oktoobri hommikul, mil algas õppuse lahing, tibus tükati vihma. Eelmise õhtu sügisidüllist polnud raasugi järel. Ilm muidugi asjade käiku ei mõjutanud ega suutnud meeste tujugi rikkuda. Kõik või õigemini peaaegu kõik kulges ettenähtud korras. Erandi tekitasid koplisse ilmunud hobused, kelle tõttu tuli varitsuspaik rajada vähemsobivasse kohta.

Sel õppusel püüti vältida paugutamist tausta pärast. Kõige kangema käraka tegi lõhkepakett. Seega polnud häiritud külaelanike pühapäevarahu ja keegi ei tulnud pahandama. Miinipildurite rühm sai oma ülesandega hästi hakkama. Vahetati edukalt miinipildujapositsioone ja seati relvad kiirelt lahingukorda. Õppuse viimastel minutitel tuli miinipilduritel astuda otsesesse lahingukontakti neid ründava jalaväerühmaga. Seal kulusid marjaks ära eelnevalt omandatud jalaväeoskused.

Õppus õnnestus täielikult. Kaitseliitlased tegutsesid õpihimuliselt. Kolonelleitnant Kergand jäi rahule. Et see oli tal Sakala malevas esimene suurem õppus, sai ta oma sõnade järgi "maha märgi, mida saab edaspidiste tulemustega võrrelda". **KK!**

Terroristi tunnend pommist. Seekord lõppes kõik õnnelikult, sest pomm saadi "kurikaelte" käest õigel ajal kätte.

Kas sina oled surnud hing?

**Tekst: ARLI OKAS,
Sakala maleva rühmapealik**

Kirjutise ajendiks on asjaolu, et Kaitseliidu Sakala malevas on muljetavaldav hulk tegevliikmeid, kuid väljaõppeüritustel käib regulaarselt nendest ainult tubli kolmandik. Erandiks ei olnud ka äsja lõppenud maleva suurõppus koos kontrollkogunemisega. Võimalik, et sama probleem on ka teistes malevates.

Pöördun selle ülejäänud kahe kolmandiku tegevliikmete poole, kes on astunud Kaitseliitu, kuid mingil põhjusel ei võta enam väljaõppeüritusest osa: kas teate, et teiesuguseid kaitseliitlasi on hakatud organisatsioonis kutsuma surnud hingedeks, tühjadedeks kestadeks ja hernekaunadeks?

MALEV NAGU ORKESTER

Kujutage ette, et on 30-liikmeline sümfooniaorkester 30 pilliga, kuid orkestriproovis käib regulaarselt ainult kümme muusikut, ülejäänud ei ole vaatamata pidevatele kutsetele terve aasta proovi jõudnud. On teada, et orkester peab tulevikus osalema võistumängimisel ja esindab tervet maakonda. Kas saaksime usaldada nende pillimeeste oskusi ja julgeksime sellise orkestri saata maakonda esindama?

Ka Kaitseliit on omamoodi orkester, ainult et muusikapala asemel esitatakse märksa tõsisemaid teoseid ja kui sisse satub vale noot või osutub mäng disharmooniliseks, on tagajärjed märksa raskemad kui läbikukkumine kontserdil. Toodud näite varal peaks igaüks aru saama, et sellised pillimehed, kes orkestriproovis ei käi, ei käitu normaalse muusikuna ja nendega tuleks midagi ette võtta.

TEAVET SAAB KODULEHELT JA STAABIST

Malevas korraldatakse pidevalt erineva sisu ja mahuga väljaõppeüritusi, õppelaskmisi jms. Igale tegevliikmele peaks sealt midagi sobima ja kindlasti peaks tal neid oskusi ka vaja minema. Lähemat teavet väl-

jaõppeürituste kohta leiab igal ajal maleva koduleheküljelt või kontakteerudes maleva väljaõppespetsialistidega. Väljaõppel osalemiseks tuleb ennast üritusele registreerida, saates läbiviijale vastavasisuline e-kirja või helistades maleva staapi. Asi on tehtud osalejatele võimalikult lihtsaks.

On oluline mõista, et Kaitseliidule on väärtuslik ja vajalik selline tegevliige, kes osaleb aktiivselt väljaõppel, st on tegev isegi siis, kui ta ei ole vastaava väljaõppeürituse otsene sihtgrupp, sest siis on ta heaks eeskujuks teistele. Kogu väljaõppe on eelkõige vajalik kaitseliitlasele endale, osavõtt sellest on rohkem kui soovituslik (vt Kaitseliidu seaduse § 25 lg 1 p 9). Palun ennast mitte vabandada sellega, et ei tea, kuhu allüksusesse kuulutakse, või et isikule polnud keegi üritusest teatanud. Kõik liikmed kuuluvad malevasse ja vähimagi huvi korral on kogu informatsioon leitav kodulehelt või maleva kohapealtst.

KAS PROTEST VÕI LIHTSALT LAISKUS?

Olen kohanud suhtumist, et väljaõppest ei võeta osa, sest ollakse pettunud mõnes kümme aastat tagasi korraldatud ettevõtmises või seda juhendanud instruktoris. Kuid kas on normaalne, et inimene ei käi enam teatris seetõttu, et lapsepõlves ei meeldinud talle üks näidend või näitleja? Ja kas on normaalne, et n-õ teatris mittekäimisega püütakse avaldada pahameelt ja protesti lavastajale ja teatridirektorile? Nii on ka Kaitseliiduga. Üritused ja instruktorid on erinevad, ei maksa mõne üksiku ebaõnnestumise põhjal anda hinnangut tervele organisatsioonile ja kogu väljaõppele. Mitteosalemisega avaldate te negatiivset mõju eelkõige aktiivsetele tegevliikmetele, st neile, kes käivad regulaarselt malevas ja osalevad üritustel. Kardan, et ühel heal päeval hakkavad nemadki pidama väljaõppel mitteosalemist normaalseks tavaks ja võtavad sellest eeskju.

Lähemat teavet väljaõppeürituste kohta leiab igal ajal maleva koduleheküljelt või kontakteerudes maleva väljaõppespetsialistidega.

Lugupeetud tegevliikmed, kutsun teid väljendama suhtumist Kaitseliitu aktiivse osavõtuga väljaõppest! Tulge kohale ja öelge siis, mis on valesti või vajaks muutmist. Ärge hoidke kriitikat endale, sest muidu ei muutu midagi. Ärge lootke, et keegi tuleb teile personaalselt motivatsiooniloengut pidama – selle loengu peab igaüks endale ise pidama. Ka teie pärast töötavad iga päev maleva staap ja mitmed vabatahtlikud kaitseliitlased, st ka teie pärast raisatakse maleva ressursi, sh teiste kaitseliitlaste vaba aega.

KUI TÕESTI EI HUVITA...

Kui aga leidub siiski selliseid kaitseliitlasi, kes ei taha ühestki väljaõppeüritusest enam osa võtta ja keda ei huvita Kaitseliidu tegevus, siis palun neil esitada vastav avaldus malevast väljaastumiseks või staatuse muutmiseks (nt toetajaliikmeks hakkamiseks). Avaldus tuleb teha kirjalikult vabas vormis ja saata kodulehele. Pole mõtet olla Kaitseliidu tegevliige, kui tegelikult ei olda tegev ja kohal ei käida. See kehtib ka nende kohta, kes vabandavad pidevat puudumist väljaõppel tööga vmt. Pole vahet, mis põhjusel inimene kohal ei käi. Kui ta pidevalt puudub, on tulemus alati see, et ta ei tegutse ega ole seega tegev liige. Teadmiseks, et väljaõppel mitteosalemise tõttu automaatselt kedagi Kaitseliidust välja ei arvata.

Loodan, et iga Kaitseliitu astunud isik suudab endas taas elustada selle miski, mille tõttu ta kunagi organisatsiooni astus, ja leiab sinna tagasitee. Ja kui mitte muud, siis ta vähemalt vastab, et ta pole surnud hing. Kui kellelegi ei meenu enam Kaitseliitu astumise põhjus, siis väike meeldetuletus: Kaitseliit on vabatahtliku kaitseliitlase kaitsetahte väljendamise koht.

Võtke ennast kokku ja tegutsege! Kes teeb, see jõuab. Kes teeb rohkem, see jõuab rohkem. **KK!**

Õnnestub see, kes põhjalikumalt planeerib

Tekst: TANEL MEIEL, leitnant, Kaitseliidu Tartu maleva staabiülem, Tartu maleva reservõppekogunemise 2009 eest vastutaja

ga tegevuse õnnestumise aluseks on planeerimine. Meenutan käibefraasiks muutunud ütlust: "Kui sul on plaan, siis läheb ainult plaan luhta, kui sul plaani pole, siis läheb kõik luhta." Eelnev lause on ilmekas näiteks Kaitseliidu Tartu maleva staabi töökorralduse alusest. Plaani olemasolu tagab kogu tegevuse suunatud ja eesmärgistatud tulemuse. Tartu maleva reservõppekogunemine (RÖK) ei olnud tänava Kaitseliidus ainuke omataoline. Kõikidel sellele aastal korraldatud RÖKdel olid ühtsed kinnitatud õppekavad, struktuurid ja juhised, kuid oma teostuselt olid need üsna erinevad. Erinevuse aluseks on malevate allüksuste erinev ettevalmistus ja korraldajate ideeline lähenemine ülesande teostusele. Suurimaks erinevuseks julgen pidada just erineva meetodika kasutamist.

ISIKKOOSSEISU ETTEVALMISTUS

Pikaajaline planeerimiskogemus malevas ja Kaitseliidu peastaabis on õpetanud mulle üht: alusta ideelise kuvandi loomist niipea, kui sul on olemas väiksemadki algandmed. Nagu Albert Einstein on öelnud: "Fantaasia on teadmisesest tähtsam."

Piisavalt pikk eelplaneerimisaeg on vajalik ajalise lisaressursi saamiseks hilisemas planeerimisetapis. Mida varem suudate luua kuvandi eelseisvast õppusest ja alustada osalejate eelteavitamist, seda arvukam on vabatahtliku isikkoosseisu osalemine ja kõrgem nende motivatsioon. Vastavalt allüksuste ettevalmistamise kavale ja saabunud struktuuriprojektidele oli Kaitseliidu Tartu malev suuteline alustama lahingukompanii struktuuri täiskirjutamist ja eelseisvast õppusest teavitamist juba 2008. aasta kevadel. Selle enam kui poolteiseaastase ette tehtud töö tulemusega võib rahule jääda: 140 kutsutust osales õppusel 115 kaitseliitlast. Nimetatud tule-

mus pole Kaitseliidu Tartu maleva rekord, kuid läbi aastate teine tulemus RÖKde lõikes. Vastavalt kehtivale arvamusele on meie lahingukompanii piisavalt komplekteeritud (78%), et tagada lahinguvõimekus.

Poolteist aastat tundub küll piisavalt pikk aeg, et teavitada kõiki allüksuse liikmeid nende määramisest ametikohale ja tulevastest kohustustest, kuid olematu isikkoosseisu andmebaasi ja tööjõudefitsiidiga malevas on see aeg minimaalne.

EESEMÄRGI KUJUNDAMINE

Esialgse eesmärgi püstitamine ja selle sidumine maleva aineliste võimalustega tuleb teha võimalikult vara. Tulevase tegevuse tulemuse kirjeldus aitab kirjendada elarvet ning loob head võimalused oma ideede ülematele ja võimalikele välisinstruktoritele tutvustamiseks. Teie kujundatud eesmärk on ainus, mis püsib muutumatul kujul kuni lõpuni. Suurimaks ahvatluseks siinjuures on seada endale liiga väikesed eesmärgid.

Tartu maleva eesmärgiks oli saavutada RÖK lõpuks lahinguvõime CPO (allüksus on rühma tasemel väljaõppe läbinud). Olgu etteruttavalt öeldud, et oma põhieesmärki me siiski ei saavutanud, kuid täidetud

said kaasnevatest ülesannetest tulenevad alaeesmärgid. Peaesmärgi mittesaavutamine oli seotud eelkõige analüütilises töötuluses olevate algandmete vale hindamisega. Lahinguvõime saavutamiseks tasemel CPO on vaja allüksuse võimekuse hindamist enne õppust. Meie eksisime selles, et võtsime kompanii eesmärgi kujundamise analüüsil aluseks liialt kõrge hinnangu, st hinnang kompanii algele võimekusele oli vaikumisi seotud liiga kõrgele.

Alaeesmärkidest said täidetud pea-aegu kõik. Kompanii jätkusuutlikkus on tagatud, sest allüksuse sünniajaks saab pidada 2002. aastal korraldatud Tartu maleva esimest RÖKd. Pärast seekordse RÖK lõppu on maleval võimalus saada esmakordselt hindajate pädev seisukoht oma allüksuse võimekuse kohta.

Võib öelda, et algandmete täpsus ja fantaasia julgus tagab piisavalt ambitsioonika eesmärgikirjelduse.

AEG, VÕIMALUSED JA RESSURSID

Kõigil malevail, kellel sel aastal oli kohustus läbi viia õppekogunemine, oli kindlasti vaja lahendada oluline dilemma, kumb variant on parem, kas see, kui õppekogunemine kestab järjest seitse päeva, või see, kui ta on jagatud kolmele nädala-

Korralik varustus ja relvastus on teadagi parimad kaitseliitlaste motivatsiooni kasvatajad. Põnevaks teeb mängu veel asjaolu, et kõige moodsama lõikega kaitseväge rakmete komplekteerimiseks läheb tarvis eraldi õppetundi.

vahetusele. Otsustamisel tuleb lähendada kahest tingimuste kogumist. Eelkõige vabatahtlikelt tagasisidena tulnud arvamusest ja maleva staabis tehtavast analüüsist. Julgen praegu hinnata, et kolm eraldi nädalavahe- tust sobib kohati rohkem kui terve nädal korraga. Vabatahtlike tagasi- sidest tulenevalt on neil mugavam end töölt ära küsida kolmel eraldi reedel kui terveks nädalaks järjest. Samas tuleb neil ohverdada Kaitse- liidu õppusel osalemisele sisuliselt kõik oma vabad päevad terve kuu jooksul. Ka maleva staabi analüü- si tulemusena saab öelda, et kolm nädalavahetust on kohati eelista- tum. Tuleb aga mainida ka seda, et kindlasti on õppus kolmel eraldi nä- dalavahetusel malevale kurnavam kui on terve nädal korraga. Maleva staabile paneb see märkimisväärse koormuse ja ka teised toetavad all- üksused (formeerimismeeskonnad) saavad sellest osa.

Positiivsemaks pooleks kolme näda- lavahetuse planeeringus on õppuse tegevuse paindlikkuse saavutamine. Pärast iga etappi on võimalik teha kiire analüüs ja vajadusel muuta järgmise etapi ülesehitust. Mainisin juba eksimist allüksusele esialgse hinnangu andmisel, lisan, et just reservõppekogunemise etapiti läbi- viimine võimaldas meil teha muu- tusi oma tegevuses. Plussina saab tuua välja ka mitmesuguste muude tegevuste lisamise võimaluse mui- du pelgalt lahingukompanii kooli- tuseks jäävale väljaõppeüritusele. Nii kasutas Kaitseliidu Tartu malev

ära kõik RÕK nädalavahetused, et harjutada valmidusega seotud häi- replaani nii lahingukompanii isik- koosseisule kui ka maleva staabile ja formeerimisallüksustele.

MÕNED ETTEPANEKUD

Seoses õppetöö korralduse ja kinni- tatud õppekavadega teen mõned et- tepanekud. Näiteks ei jäta nädalava- hetustele kavandatud etapid piisavat ajalist ressursi tiiru- ja lahinglask- mistele. Seetõttu tuleks kinnitatud RÕK õppekava korrigeerida, et seda nimetatud formaati sobitada.

Suurima muudatusettepanekuna toon esile võimaluse, et ohvitseride ja allohvitseride koolitusetapp tu- leks tuua välja Kaitse- liidu Kooli korral- duse alt. Malevate vabatahtlike ja allük- suste tasemed on pa- raku väga erinevad ja seetõttu pole eri- nevate malevate pealike kooskoo- litamine enam efektiivne. Kehtiva väljaõppekorralduse tõttu kaotab malev paindlikkuse ja – mis kõige tähtsam – aega õppuse viimaste etappide ettevalmistamiseks. Oh- vitseride ja allohvitseride koolituse peab siduma järgnevate etappide teemadega, et tagada vabatahtlike rühma- ja jaopealike intensiivsem rakendamine väljaõppes. Kaitselii- du Kooli funktsiooniks võiks minu meelest jääda malevas korraldavate RÕKde toetamine instruktorite ja materjalidega.

ETAPPIDE JAOTUS JA HINDAMINE

Enne mainisin vajadust muuta õp- pekava, nüüd kirjeldan ka Tartu malevas proovitud lahendust. Kolm etappi saab jaotada järgnevalt: üht- lustamise ja eriala etapp, harju- tav etapp ja kontrolletapp. Ainuke puudus on sel juhul vähene või- malus kasutada erinevat maastik- ku (harjutusala). Samas on kõikidel etappidel korduvateks ja läbivateks harjutusteks rännak ja allüksuse formeerimine.

Soovitan panustada kõikidel, kel RÕK tulemas, rohkem vabatahtli- kele juhtidele. Arvestasime õppuse ideelises lahenduses olukorraga, et allüksus (kompanii) peab olema suuteline tegutse- ma iseseisvalt, ilma instruktorite toetu- seta. Sellise vajadu- se tingib allüksuste ettevalmistamine tegevuseks juhul, kui

Kumb variant on parem: kas see, et õppekogunemine kestab järjest seitse päeva, või see, et ta on jagatud kolmele nädalavahetusele?

maleva allüksused ja staap osalevad kaitseväe suurõppusel Kevadtorm. Kevadtormil ei ole meil enam või- malust kasutada koolitajaid allük- suse juhendamisel, vaid kogu ma- leva isikkoosseis on jaotunud staabi ja allüksuste vahel. Kogemus näi- tab, et andes üha rohkem juhtimis- vabadust allüksuse vabatahtlikele juhtidele, annab see tulemina väga motiveeritud tegevuse. Panustami- ne kompanii "iseseisvusele" annab tulevikus head võimalused saada järjekordne hinnang ja seda juba tasemel CP1 (allüksus on kompanii tasemel välja õppinud) õppusel Ke- vadtorm.

Kevadtorm ongi praegu ainuke har- jutus, kus Kaitseliidu üksustele saab anda korraliku hinnangu ja seda kogu üksusele (pataljoni tase). Pa- taljoni tasemel õppuse hindamisel kasutatakse NATO hindamisme- toodikat CREVAL. CREVALi kasu- tamine kompanii hindamiseks on aga raske. CREVAL tervikuna annab hea ülevaate kogu pataljoni võime- kusest, kuid seal on raske eraldada mingi kindla kompanii osa. Seetõ- tu kasutasime Tartu maleva RÕK puhul nii CREVAList välja võetud fragmente kui ka Kaitseväe Ühen- datud Õppeasutuste (KVÜÕA) Kõr- gema Sõjakooli hindamismaatrik-

Kaitseväe juhataja kindralleitnant Ants Laaneots käis kodumaleva reservõppekogunemist vaatamas. Vabatahtlikust kompaniijärgelise lipnik Kristjan Bachman sai temalt esitluse läbiviimisel kasulikke näpunäiteid.

seid. Lisan, et üks põhjusi, miks me ei täitnud oma esialgselt püstitatud eesmärki CP0, peitub just puudulikus hindamismetoodikas. See ei tähenda siiski, et me ei saa anda hinnangut oma allüksuse lahinguvõimele. Ülevaatliku hinnangu saamiseks oli meil võimalik kasutada piisavalt laia hindajate hulka.

KOOSTÖÖ SÕJAKOOLIGA

Kaitseliidu Tartu malev on võrreldes teiste Kaitseliidu malevatega mõneti eelistatud seisundis, sest meiega samas majas asub ka KVÜÖA Kõrgem Sõjakool. Maleva ja sõjakooli sujuv koostöö tagab, et meil on võimalik kasutada suurepäraseid spetsialiste, kes on valmis panustama nii kaitseliitlaste koolitusse kui ka hindamisse. Väga produktiivne on olnud maleva koostöö sõjakooli kadetikoguga, mille tulemusena on maleval alati olnud head võimalused koolitajate leidmiseks kuni rühma tasemel väljaõppeüritustele.

Panustades oma koostööle sõjakooliga, leidsime sobiliku lahenduse. Sõjakooli kadetid, kes osalesid instruktoritena jao taseme koolitusel, andsid ka jaole hinnangu ja õppuse kontrollharjutuses kasutasime samu kadette vahekohtunikena. Samasugust lähenemist kasutasime ka rühma ja kompanii juhtkonna koolitusel, kusjuures koolitaja tagasiside on üks osa hinnangust. Kuid sellest kõigest ei piisa, vaja on ka hindajate gruppi, kes seob fragmendid tervikuks. Sest kui soovitakse saada adekvaatset ja mitte kallutatud hinnangut, on mõistlik kasutada hindajatena inimesi (kuni kolm inimest), kes on väljastpoolt meie organisatsiooni. Siinkohal on võimalus veel kord tänada KVÜÖA ülemat koloneli Arne Ermust, kes nõustus olema meie õppuse hindajate juht.

Kasutades hindajaid erinevatel tasemetel ja leides võimaluse üldise hindajate grupi moodustamiseks, on taganud hea ülevaate saamine allüksuse lahinguvõimekest.

VEEL KOOSTÖÖST

Nagu mainitud, on Kaitseliidu maleva koostööl oluline osa suuremate väljaõppeürituste õnnestumisel.

Et korralikku õppust pole võimalik läbi viia korraliku vastutegutsejata, aeti Tartu maleva reservõppekogunemise ajaks kurjaks naabermalevate vabatahtlikud. Nii nad peale tungisidki – suurte jõududega ja tigidalt punasena.

Tartu maleval on arvestatav kogemus suurte ürituste korraldamisel ja selle kindlustunde saavutamisel on oma osa headel partneritel. Kaitseliidu Lõuna-Eesti malevate koostöö on alati olnud suurepärase ja mida aeg edasi, seda konstruktiivsemaks see muutub. Oma osa Tartu maleva RÕK viimase etapi õnnestumises on ka Kaitseliidu Sakala, Valgamaa ja Võrumaa maleva vabatahtlikel, kes osalesid jõulises vastutegevuses.

Soovitan kõigil, kellel on hea koostöö kohaliku politseiga, kasutada politsei abi motoriseeritud rännaku läbiviimisel. Politsei eskorti kasutades tagate autokoloni läbi linna liikumise minimaalse aja ja maksimaalse ohutuse.

Vähemtähtis ei ole ka koostöö Kaitseliidu peastaabiga. Eraldi toon välja produktiivse koostöö Kaitseliidu peastaabi Tagalakeskusega. Minu RÕKde läbiviimise kogemus on üsna suur (viis reservõppekogunemist) ja ma võin täie veendumusega öelda, et parim varustatus materjalide ja vormidega oli just lõppenud õppusel. Olen veendunud, et varustuse väljastamine ja vahendite eraldamine ei olnud juhus ja ajaline kokkulangevus, vaid pikaajase planeerimise tulemus. Esimest korda võis tõdeda, et kompanii nägi ka rivistusel välja nagu tõeline lahinguüksus. Ei ole vist vaja lisada, kui võrd tähtsi kaitseliitlase motivatsioonile on korralik välivorm, korralikud rakmed ja erivarustus.

KOKKUVÕTTEKS

Kõike eelnenut lühidalt kokku võttes võin tõdeda, et Kaitseliidu Tartu maleva lahingukompanii 2009. aasta RÕK oli edukas. Tartu malev on saavutanud tänu oma suurõppuste kogemusele ja põhjalikule analüüsile julguse püstitada üha kõrgemaid eesmärke. Õppuse õnnestumise aluseks oli kindlasti õigeaegselt planeeritud tegevuste analüüs ja ülesannete jaotus. Just suurõppused on andnud malevale kogemuse, et rohkelt subordinatsioonivõimalusi kasutades, ülesandeid eraldi gruppidele jagades ja rohkem vabatahtlikke juhte usaldades on tagatud plaani paindlikkus ning – mis veelgi tähtsam – nii tekitab reserv ja oskus toimida oludele vastavalt. Seda vahet näeb selgelt, kui tuua võrdluseks maleva kümne aasta tagused õppused, mil kogu õppuse kandev roll oli jäetud maleva vähestele palgalistele töötajatele ja kui nende ressursid ammendati, seiskus ka õppus.

Kaitseliidu Tartu maleva näitel saab öelda, et täpse planeerimisega on ka majandussurutise ajal võimalik tagada hea tulemus erinevate ürituste koondamisega ühele perioodile. See paneb küll paljuski proovile maleva instruktorid ja on neile kurnav, kuid tulemus seda väärtuslikum. Lõpetan inglise ulmekirjaniku Aldous Huxley sõnadega: “Universumis on üks punkt, mille parandamise vajaduses võid kindel olla – sina ise.” **KK!**

Õppelahing pani mõistma tõelise lahingu tõsidust

Tekst: KRISTEL KITSING

Kaitseliidu Viru maleva staap, lahingukompanii ja võitlusgrupp – kokku üle 70 malevlase – osalesid 2.–4. oktoobrini kaitseväe Tapa keskpõlügenil kolmanda jalaväeallüksuse kursuse väliharjutusel “Kaitse 2009”. Vastaseks olid kehastunud Kaitseliidu Järva maleva ja Tallinna maleva Toompea malevkonna allüksus, samuti Nõmme malevkonna võitlusgrupp ja luurerühm.

MALEVATE KOOSTÖÖOPPUS

Jalaväeallüksuse kolmas kursus (kaitse) on Kaitseliidu Viru maleva kiirreageerimisüksuse taktikaline harjutus kompanii raamistikus. Väliharjutusel tegutsesid jalaväerühmad kompanii koosseisus kaitselahingu operatsioonis ja novembris on ees ootamas kompanii väliõppus koos lahinglaskmistega. Oktoobris korraldatud väliharjutus oli vabatahtlike kaitseliitlaste eestvõtmisel ellu viidud mitme maleva koostööõppus, mida osalejad hindasid väga kõrgelt.

Viru maleva võitlusgrupp ja lahingukompanii valmistusid õppuseks terve aasta, iga eelnev harjutus oli seotud kaitselahingu erinevate elementidega. Aasta jooksul rajati traatõkkeid, välikindlustusi, miinivälju, katsetati tulepesade kindlust jm, saades sellest kõigest infot järelduste tegemiseks. Saadi aimu, kui palju on tegelikult vaja ressursi sõjapidamiseks ja kui kalliks kujuneb ainuüksi ühe kompanii lahinguvõimeliseks muutmine. Palju probleeme, mis tekkisid õppuse elluviimise käigus, sai lahendatud, toetudes vabatahtlike entusiasmile ja rahakotile. Korraldati tööalgud Pala põlenud metsast puitmaterjali saamiseks: langetati puid, transporditi need metsaveotraktoriga positsioonidele jne. Paljud tõid kodust traati,

kes 200, kes 10 meetrit, et ühisel jõul rajada 47 m tõket kompanii kohta.

Sellistes olukordades ilmnebki vabatahtlikkuse jõud: alati leitakse võimalus, iga probleem saab lahendatud. Peale palkide ja põllukivide oli vaja labidaid, liivakotte, kobasid, sidumistraati, naelu, traataeda jms. Jah, ka labidad on vajalikud lahinguvalmiduse suurendamiseks. Labidas küll ei tulista, ent aitab kaitsta võitlejat mürsu eest.

KÜNKALT PAISTSID POSITSIOONID

Siinkirjutaja koos osa relvavendadega liitus tegevusega õppuse teise päeva – lahingupäeva – hommikul.

Varahommikune sõit keskpõlügenile kulges uniselt, ent kohale jõuti korraliku ajavaruga. Killuvesid, esmaabipaunad, kiivrid – kõigepealt varustuse täiendamise ja seejärel võis alata liikumine positsioonidele. Mind paigutati tagalaalale juhtimiskeskuse kõrvale sidumispunkti, kuhu pidi koondama kõik haavatud. Ühes kompaniülema veebel Alger Nurgaga saime tänu kõrgemal künkal asumisele ülevaate jao positsioonidest. Võitlejad siblesid ootusärevalt ringi. Närvilisus, positsioonil mugava asendi sättimine, siis jälle rahutult ringi tammumine. Proovile pandi sõdurite tugevus ennast ebamugavas vaikusel ja ootuses kontrollida.

Lahingu avapaugu andis lõhkelaengutega imiteeritud miinipildujatuli. Taktikaliselt oli kaitsele asumine huvitav. Kogu väliharjutus oligi üles ehitatud võimalikult sarnaselt lahingusituatsioonile. Võitlusgrupi ülem nooremleitnant Sven Neudorf ja kompaniülema veebel Alger Nurk üritasid luua tuleskeemi, mis põhineks sõjakunsti meistrite õpetustel.

Kättesaadavatest teooriatest valiti kõige sobivam ja rakendati. Malli sai võetud isegi 17. sajandi fortifikatsioonimonumentidest, nagu Narva kindlus. Selle tulemusel saavutati kaitse otsetule eest mürsukindla maastiku abil peaaegu kõigil positsioonidel.

Kogu tuleala oli kaetud püsitulepunktide tulega ristuva külgtulega. Iga positsiooni kaitseks oli võimalik koondada peaaegu kogu kompanii tuli. Tulekasutus oli mitmetasapinnaline. Tuld sai kasutada ka kaitse sügavusest. Kõik positsioonid olid kaetud nii külgedelt kui ka selja tagant naabrite tulega. Iga positsioon oli võimeline naabrite toel võitlust jätkama ka ümberpiiratuna, mis on taktikaliselt lausa soovitatav. Nii oleks vastane kõige abitumas olukorras, saades tuld igast suunast ja olles omade tuletoetusest ilma. Õnnestus tekitada olukord, kus vastasel ei olnud võimalik mitte kedagi otsetulega tulistada, sest maastik varjas.

Kaitseüksused võitlesid enamasti vaid külgtulega ja see lõi olukorra, kus võideldi sellega, kes sinuga ei võidelnud. Ohtliku frontaaltulega võideldi vaid juhul, kui vastane oli väga lähedale jõudnud. Siis ei olnud aga võimalik saada omade toetustuld ja kaitsejaid aitas naabrite tulekoondamine rühma ette, lisaks lähikaitse traatõkked.

TEGELIKU JÕU TUNNETAMINE

Kaitse oli üles ehitatud eelkõige granaadiheitjatele Carl-Gustav. See on väga võimas jalaväerelv – vaese mehe kahur Kusti. Teine, millele toetuti, oli kuulipildujatuli, ja kolmandaks liikuva laskurid, kes vajadusel kaitseksid “kustisid” ja kuulipildujatuld. Lisaks oli snaipreid ja virtuaalne miinipildujatoetus. Lahingu käigus lasi rühm kahe päe-

Viru maleva võitlusgrupp ja lahingukompanii valmistusid õppuseks terve aasta, iga eelnev harjutus oli seotud kaitselahingu erinevate elementidega.

Lahingutaktika oli üles ehitatud risttulele ja tule koondamisele ning vastase sissemurde korral oleks neid tabanud ettevalmistatud vasturünnak.

vaga 90 Carl-Gustavi lasku ja see number tasub meelde jätta, sest selline kogus moonu kaalub ligi 500 kilogrammi. Seljas üksus seda kohale ei kannu. Ka tavalaskemoona kulus sadu kilosid.

Lahingutaktika oli üles ehitatud risttulele ja tule koondamisele ning vastase sissemurde korral oleks neid tabanud ettevalmistatud vasturünnak. Seda aga proovida ei saadud, sest sügavat sisseurret ei suudetud teha. Rühmad olid valmis võitlema ka ümberpiiratuna.

Viru maleva lahingukompanii oli koondunud ja tunnetati oma tegelikkude jõudu. "Meeste moraalile on väga hea näha relvil Viru malevat ühtse jõuna," rääkis võitlusgrupi ülem nooremleitnant Sven Neudorf. Kahele õppusepäevale juhtus selle sügise tugevaim torm: võimas tuul, paduvihm ja miinuskraadid. Sellistes tingimustes sai katsetatud sõdurivarustust. Nooremleitnant Neudorf meenutas, kuidas ta esimesel ööl vappus magamiskotis külmast, aga teisel ööl magas juba porilombis. Reaalses sõjaolukorras kestab aga välitingimustes elamine ju nädalaid ja kuid.

MÜTS MAHA VAPRATE RÜNDAJATE EES

Kaitseliidu Järva maleva võitlejate aastat läbivaks väljaõppeteemaks oli rünnak ja nad said selle hästi ette valmistada. Vastane ründas kahele päeval neli korda ja igal korral õnnestus neil ka sissemurde, nii et nad said võtta mõned jaopositsioonid, mis vasturünnakute tulemusel kohe tagasi anti. Rünnakuid ei tehtud kunstliku ülekaaluga kitsas lõigus ja sissemurdnud üksusele ei järgnenud kohest toetust. Seega hävitati käputäis sissetungijaid kiirelt väljatõrjutute vasturünnakutega. Viru kompanii ei saanudki suuremat vasturünnakut harjutada, sest ühtegi rühma oma positsioonidelt taganema ei sunnitud.

Suurimaks üllatuseks oli nooremleitnant Neudorfi arvates Tallinna luuregrupi ja Nõmme võitlusgrupi ilmumine teise päeva hommikul nende rühma nina alla. Mehed olid öö jooksul roomanud üle soo otse rühma vaatluspunkti ette ja seal

VASTUTEGETSEJATE KOMMENTAARID

NOOREMLEITNANT JAN LUKK, TALLINNA MALEVA TOOMPEA MALEVKONNA VÄLJAÕPPEPEALIK:

Vastutegevus sai püstitatud eesmärgi täidetud. Võimalik oli harjutada rünnakut kompanii koosseisus, mida toetasid jalaväe lahingumasinad, soomukid ja tank. Vabatahtlikel tekib harva võimalus osaleda sellisel õppusel, kuhu on kaasatud erinevate üksuste võitlejad ja sisse toodud nii palju erinevat imitatsiooni, olgu selleks siis miinipildujatuli või tanki imiteeriv toetus. Töötamine üksusega, kus enamik inimesi üksteist ei tunne ja keda pole ka eelnevalt kokku harjutatud, on kompaniiülemale proovikiviks. Vastutegevuse seisukohast said kindlasti kogemuse võrra rikkamaks kõik õppusel osalenud ja vahekohtunikud. Hea meel on tõdeda, et vabatahtlike koostöö malevate vahel on saanud nurgakivi, sest sellises mastaabis vabatahtlike algatusel õppust pole veel korraldatud. Siit võib välja lugeda mõndagi: vabatahtlike motiveeritus, piisav teadmiste pagas selliste õppuste läbiviimiseks, vabatahtlike toetus vaatamata raskele majandusolukorrale ja kaaderkoosseisu usaldus vabatahtlike vastu selliste õppuste korraldamisel.

Tänaseks on juba tekkinud ka mõtted, et aastal 2010 võiks jätkuda kolme maleva koostöö ja lahingurollid peaksid vahetuma. Jääb loota, et see õnnestub ja on tekkimas uus traditsioon suurema kontrollõppusena.

NOOREMLEITNANT JAANUS NOORVELI, JÄRVA MALEV, VASTUTEGEVUSE KOMPANII ÜLEM:

Järva rühma liikmed olid selle õppusega väga rahul. See oli nende esimene suurem taktikaline ülesanne ilma "olukord seis" võimaluseta. Palju andis juurde ka see, et nii ründajaid kui ka kaitsjaid olid erinevatest malevatest. Tekkis positiivne vastasseis: ei taha ju keegi võõraste ees jänni jääda. Nii pingutatigi rohkem ja võeti asja palju tõsisemalt, kui seda oleks tehtud oma maleva meeste puhul. Tänu sellele vastasseisule tekkis palju tugevam meeskonnatunne. Samasuguse õppuse peaks järgmisel aastal uuesti tegema, aga siis juba uues kohas ja vahetatud rollidega ning miks mitte ka rohkemate malevate osavõtul – ehk siis saab sellest Kaitseliidu Mini-Sügistorm.

vaatlusele märkamatult ka ööbinud. Oli selle sügise vihmane tormiseim öö, nii et see oli tõesti suur katsumus. Hommikul üllatati Viru rühma täielikult ja hõivati üks jaopositsioon. Et aga kohe ei järgnenud pearünnakut, muutus nende meeste pingutus mõttetuks, ent siiski müts maha nende ees sellise soorituse auks.

VÄLIÕPPUSED TRADITSIOONIKS

Kaitseliidu Viru maleva pealiku kohusetäitja kapten Rudolf Jeoser ütles, et väliharjutus "Kaitse 2009" näitas selgelt, et kui väljaõpe on hästi ette valmistatud, on võimalik sõjalise võimekuse suurendamiseks päris palju ära teha. "Sellelt pinnalt, mille oleme saavutanud, saab ainult edasi minna ja asju veel paremini teha. Sellised väljaõppeüritused peavad muutuma malevas traditsiooniks," lisas Jeoser.

Kaitse lahing andis Kaitseliidu Viru malevale võrdlusmomendi koostöömalevatega. Õppus andis kinnitust arusaamadele, millist materjali hulka ja aega nõuab tegelikult lahingu ettevalmistus ja pidamine. Lisaks võimaldas õppus saada ülevaate lahingumaterjalide tegelikust kulust. Saadi teada, mida tähendab kogu selle materjali transport. Oli võimalus hinnata võitlejate sõdurioskusi, vaadata jao- ja rühmaülemate tegevust. Ka andis õppus võimaluse anda hinnang malevate võimetele ja Kaitseliidu võimekusele üldse.

Kogu lahinguolukorra vältel oli kaitse tugev ja pidas lõpuni vastu. Vastutegevusel õnnestus Viru kaitsesse kiiluda neljal korral, hõivates jaopositsioone. Viru malev oli sunnitud tegema vasturünnakuid ja just need rünnakud taastasid virulaste positsiooni. **KK!**

Põlva maleva Must Kotkas jäi Räpinasse

Tekst: AARE LEPASTE

Põlva valla territooriumil 3. oktoobril teist korda peetud Kaitseliidu Põlva maleva lahingupaari patrullvõistluse “Must kotkas” rändkarika Musta Kotka said 14 võistkonna konkurentsist teist aastat järjest hoiule Räpina kaitseliitlased Kauri Kütt ja Andrei Svištš. Teise koha sai Kaitseliidu Tartu maleva kolmas võistkond (Ivar Parmas ja Jaagup Trusalu) ning kolmandaks tulid mullu teise koha saanud Põlva mehed Aivar Härm ja Juho Mattus. Kuni viimase hetkeni hingas esikolmikule kuklasse Saaremaa naiskond. Üldse osales

neli naiskonda ja kaasa löi ka üks segapaar. Võistluse katkestas kolm lahingupaari.

Põlva maleva nooreinstruktorige Vahur Ojametsa sõnul on “Must kotkas” leidnud kindla koha maleva kalenderplaanis ja muutunud üleriigiliseks, sest lisaks kohalikele löid kaasa ka Võru, Tartu ja Saaremaa kaitseliitlased. “Tihe-

Tänavu läbisid võistlejad linnulennult 30, tegelikult aga kuni 45 kilomeetri pikkusel võistlustrassil kuus kontrollpunkti.

das konkurentsist on suurepärane, et Must Kotkas ei lennanud ka tänavu malevast välja, kuid selleks pidid tiilikaitsejad tõsiselt pingutama,” lausub Ojamets, lisades, et esikolmikusse mahtunud Põlva maleva kaitseliitlased on ühise võistkonnana tallanud ka Erna radu.

tegelikult aga kuni 45 km pikkusel võistlustrassil kuus kontrollpunkti.

Hakatuses tuli määrata aerofotol tähistatud viie punkti koordinaadid, kasutades kaasasolevaid abivahendeid. “Paljudele oli ülesande selline ülesehitus uudne, kuid sellele vaatamata saadi suhteliselt hästi hakkama,” iseloomustas Ojamets. Teine ülesanne oli motoriseeritud patrull, mille käigus pidid lahtisel maasturil patrullivad värvikuulirelvadega varustatud võistlejad hävitama maastikul olevaid sihtmärke. Nagu mullu, oli see ka tänavu enim eelvust ja vastukaja tekitanud ülesanne. Isegi rajalt naastes meenusid võistlejad hea sõnaga just seda jõukatsumist. Mullusega võrreldes oli vahe vaid selles, et toona tehti luurepatrull pimedal ajal.

Värvikuulirelvad käes, võtavad võistlejad maasturis kohad sisse, et hakata hävitama maastikul asuvaid sihtmärke.

VÕISTLUS NÕUDIS VASTUPIDAVUST

Kuigi “Must kotkas” pole traditsiooniline sõjalis-sportlik jõukatsumine, peavad osalejad lähtuma märksõnadest vastupidavus, oskused ja teadmised. Tänavu läbisid nad linnulennult 30,

Edasi ootas võistlejaid takistusrada, kus tuli kanda raskusi, heita granaati, transportida kandraamile asetatud veepudeleid (pudeli mahakukkumine tõi miinuspunkte) ja proovida kätt täpsusviskes. Järgmises kontrollpunktis üllatas osalejaid metsa alla üles seatud korvpallirõngas. “Täisvarustuses võistlejad pidid kahe minuti jooksul saatma normaalkõrgusel asuvasse korvirõngasse 12 tabavat viset, iga eksamuse tõi kaasa trahviringid,” selgitas Ojamets. See ülesanne tõi selgelt

Takistusrajal ootasid võistlejaid ees tõsised katsumused.

Noorterännaku üks ülesanne oli veekausist suuga muna püüda.

Fotod: 2 x AARE LEPASTE

Foto: AILE VALS

välja, kes on tugitoolisportlased, kes mitte. Need, kes pallimänguga kokku puutunud, mahtusid vabalt etteantud aega, ülejäänud aga tegelesid sportimisega ehk lidusid trahviringe. Et võistlejatel peab ka vaim pidevalt virge olema, said nad vahetult pärast korvpalliviskeid kätte viktoriiniküsimused, millest paljud olid seotud Põlvamaa, ajaloo ja loomulikult sõjandusega.

Viiendas kontrollpunktis tuli miiniväljal liikudes leida järgmise punkti koordinaadid. Et mitte häirida kohalikke elanikke, ei järgnenud miinile sattumisel plahvatust, vaid kasutusel olid nn valgusmiinid. Kuues, viimane ülesanne rajanes kiirusel ja sellel, kuidas olid võistlejad säästnud jõuvarusid. "See tähendas pingutavat jooksu Rosma krossirajal ja sealt maleva staapi, kus ootasid kuum dušš ja soe supp," lausus Ojamets.

Esimene võistkond startis rajale kell kaheksa hommikul ja lõpetas õhtul poole üheksa ajal, viimased lõpetajad jõudsid rajalt tagasi 22.30. Trassil pidid võistlejad arvestama ka vastutegevusega, mida pakkus Kuperjanovi jalaväepataljoni luureüksus.

PARALLEELSELT PEETI KA NOORTERÄNNAK

Paralleelselt patrullvõistlusega "Must kotkas" peeti 3. oktoobril ka noorkotkaste rännak, osa selle kontrollpunkte olid lahingupaaride jõukatsumisega ühised. Ülesanded ja kohtunikud neis olid mõistagi teistsugused, aga neile, kes võistlustele kaasa elasid, pakkus selline lahendus nauditavat vaatamängu.

Noorte ülesanded polnud kergete killast. Ekstreemsem neist oli takistusraja läbimine, kus ühe elemendina pidi veekausist kätte saama toore kanamuna, kuid seda käte ja jalgade abita. Seega suuga. Kuid munakoored on teadupärast haprad ja mõnegi muna sisu valgus vette.

Noortevõistkondi oli rajal 11. Esikolmiku tipu hõivasid Jürgen-Johannes Jüriöö ja Ahto Rööpmann

Foto: AARE LEPASTE

Võitjad on selgunud. Musta Kotka karikas rändas teist aastat järjest Räpinasse.

Intsikurmu rühmast. Teise koha saavutasid Veriora rühma poisid Marek Lehestik ja Samy Tammperre, kolmandaks tulid Hannes Helk ja Markus Kullmann Oravalt. Lisaks noorkotkastele oli rajal kolm kodutütarde võistkonda.

Järgmisel aastal saab ka noortevõistlus nime, millise täpselt, pole veel teada. Kindel on aga see, et ka noortel saab olema rändkarikas ja seegi tuleb kotkakujuuline.

On märkimisväärne, et eelmisel aastal esimest korda peetud "Musta kotka" idee autor on vabatahtlik kaitseleitlane nooremleitnant Allar Eesmaa. Ühepäevalise patrullvõistluse läbiviimist toetab maleva staap logistiliselt, muu korralduslikuga tegelevad vabatahtlikud ise.

Patrullvõistluse "Must kotkas" teeb eriliseks ka see, et võistlejate kohustusliku varustuse hulka ei kuulu lahingurelvad, mistõttu saavad osaleda needki, kel vanust vähevõitu või puudub relvaluba. **KK!**

Tublid kaitseleitlased lõõgastusid Toila spaas

Tekst: RAIVO REINBÄRK

Vahetult pärast võidupüha paraadi tegi Alutaguse maleva Jõhvi malevkonna pealik veebel Einar Juuse malevkonna juhatusele ettepaneku premeerida paraadil osalenuid ja paraadi formeerimisel tegutsenud mehi võimalusega lõõgastuda Toila Termides. Mõte tuli sellest, et paraadil osaleda soovijaid oli algul üle poolesaja, aga kohale ilmus vaid paarkümmend kaitseleitlast, kes ei pidanud paljaks oma vaba aega sellele kulutada.

Ühel oktoobrikuu õhtupoolikul sõitiski üle paarikümne Jõhvi malevkonna kaitseleitlase Toilasse. Kolme tunni jooksul viibiti kuues saunas (infrapunasau, auruau, soolasaun, soome saun, aroomisaun ja katusekorruse saun). Peale nende sai ka mullivannis mõnuleda, suures basseinis veemassaažiga luid-liikmeid masseerida ja ujulas ujuda. Enamik kaitseleitlastest olid selles tervistus-asutuses esmakordselt. Kahju ainult, et kõik, kellele võimalust pakuti, ei saanud Toilasse tulla. Oleksid nad teadnud, milliseid tervendavaid protseduure seal saab, oleksid ehk vaatamata halvale ilmale või nirule enesetunde kohal olnud. Külastuspileti saanud kaitseleitlased tänavad malevkonna juhatust, malevkonna pealikut Einar Juuset ja formeerimismeeskonna pealikut Ülo Jõgisood lõõgastusvõimaluse eest. **KK!**

Luure kui pusle VIII

Luure tehniliste vahenditega – erinevate luuresüsteemide koostöö

Tekst: RIHO ÜHTEGI, major

Tänapäeva sõjaliste operatsioonide puhul ei ole mõeldav, et ülem saab oma luurevajadused rahuldatud ainult luureüksuste visuaalsest või lahingukontaktis kogutud informatsioonist. Teaduse ja tehnika areng on jätnud märkimisväärse jälje ka luure valdkonda, tuues sellesse uusi luureliike. Käesolevas kirjutises tutvustan neist olulisimaid.

KOLM LUURELIIKI

Suure tõenäosusega oleme just tehnilisele luurele¹ tänu võlgu selle eest, et luure pole pelgalt informatsiooni kogumine, vaid ka kogumisele järgnev materjalide analüüs, sest kogutav teave vajab spetsialisti(de) tõlgendamist ja lõpptarbijale arusaadavaks tegemist. Ülemad, kes on luureteabe lõpptarbijad, ei ole satelliidipilti tõlgendada mõistvad ega raadiokõnelutes kasutatavaid tehnilisi termineid tundvad tehnikaekspertid. Ja isegi kui osatakse pilti lugeda ja raadiokõnelus on arusaadav, tekib ikkagi küsimus, et mida see tegelikult tähendab. Sellele vastamiseks on vaja teada tausta palju laiemalt. Seepärast ongi luure muutunud protsessiks: informatsioon läheb kogumise järel spetsialistidele, kes panevad elektroonilise info arusaadavasse inimkeelde ja edastavad selle siis analüütikutele, kes omakorda võrdlevad saadud materjali varasemaga ja teevad oma oletused. Alles siis on luureteave ülemale andmiseks valmis.

PÕHILISED TEHNILISTE VAHENDITEGA TEOSTATAVA LUURE LIIGID ON:

- raadioluure, mis tänapäeval on omandanud laiemat tähendust ja saanud nimetuseks signaalluure (*signals intelligence* – SIGINT), jagunedes omakorda raadioluureks (*communications intelligence* – COMINT) ja elektrooniliseks luureks (*electromagnetic intelligence* – ELINT);
- seireluure (*imaginary intelligence* – IMINT), mida nimetatakse ka piltluureks, kujutisluureks ja milleks iganes veel ja mis põhiliselt kujutab endast õhu- või satelliidifotode analüüsi, kuid mõnikord kätkeb ka maapealseid fotosid, mis täiendavad näiteks satelliidipilti;
- mõõtmis- ja signatuuride luure (*measurement and signature intelligence* – MASINT), mida lihtsustatult kutsutakse mõnikord ka sensorluureks ja mis seisneb ümbruse jälgimises erinevate tehniliste sensoritega.

Veel üks oluline asi, mis just tehnilise luure vahendite arenemisega kaasnes, oli luurevaldkondade ühendamine. Miks seda vaja on? Vastus on väga lihtne: tehnilised vahendid annavad võimaluse saada informatsiooni väga piiratud diapasoonis. Kui inimluure võimaldab informatsiooniallikat kuulata ja näha, siis näiteks signaalluure puhul on vaja raadioluure ja elektrooniline luure ühendada, et objekti samaaegselt näha ja kuulda. Raadioluure annab küll informatsiooni luureobjekti raadiotegevusest ja tema kõnelustest, kuid me ei tea, kus objekt ise asub. Elektrooniline luure omakorda annab meile küll teada objekti asukoha, kuid me ei tea, kes ta on. Ainult siis, kui radio- ja elektrooniline luure oma teabe kokku panevad, saame teada, kellega on tegelikult tegu. Sama probleem on ka teiste tehnilise luure valdkondadega. Igaüks neist vastab kindlale küsimusele, on omade puudustega ja seetõttu efektiivne ainult integreerituna ühtsesse süsteemi.

SIGNAALLUURE

Signaalluure jaguneb raadio- ja elektrooniliseks luureks. Tegelikult kuulub signaalluure alla ka kolmas, suhteliselt vähetuntud telemeerialuure (*foreign instrumentation signals intelligence* – FISINT), mis on tavaliselt väga strateegilise tasandi luure ja seda teostavad ainult suurriigid. Ülejäänuid (raadioluuret ja elektroonilist luuret) kasutavad aktiivselt ka väikeriigid.

Signaalluure ülesandeks on avastada, lokaliseerida, koguda ja analüüsida andmeid vastase sidesüsteemide ning muude kiirgusallikate kohta. Selle luurevaldkonna plussiks on võime anda informatsiooni peaaegu reaalajas. Seetõttu on signaalluure tavaliselt ka üks eelhoiatussüsteemi osa. Tema nõrkus on tundlikkus vastase kaitsemeetmete suhtes. Nii on signaalluuret võimalik petta, sideseansse krüpteerida, raadiolainete kiirgust piirata jne.

Raadioluure

Kõige tuntum signaalluure valdkond on raadioluure. Samas pole raadioluure tänapäeva kõrgtehnoloogiliste sidevahendite kasutamise korral klassikalisel pealtkuulamismeetodil enam kuigi aktuaalne, sest enamasti on eetris krüpteeritud tekst ja ka keelebarjäär teeb oma töö. Seetõttu kasutatakse raadioluuret kõige enam raadiosageduste tuvastamiseks, kõnede intensiivsuse hindamiseks ja eetri kasutamise “mustri” väljaselgita-

1 Kasutan siin tehniliste vahenditega info kogumise kohta koondnimetust tehniline luure, kuigi selle mõiste all tuntakse vaid ühte osa luurest, milleks on vastase relvi ja seadmeid uuriv luuretegevus.

Suurükiradar Arthur Unimogil.

miseks. Ainult olulisimaid sagedusi püütakse dekrüpteerida.

Seepärast on põhilised küsimused, millele raadioluure vastab, kes (kes räägib) ja mida (mida tehakse). Tihti kogutakse eetriandmeid ka lihtsalt selleks, et välja selgitada, milliseid sagedusi on vaja lahinguolukorras maha suruda. Sel moel ei suruta maha ainult raadiokõnelusi, vaid tihti ka igasugust muud andmeedastust. Näiteks Afganistanis kasutavad peaaegu kõik koalitsioonijõud spetsiaalseid elektroonilise võitluse vahendeid, millega surutakse maha radio teel juhitud improviseeritud lõhkekehade aktiveerimist. Samas ei ole võimalik kogu eetrit kinni panna, sest ka oma üksused vajavad sidet. Seepärast tulebki teha põhjalikku raadiosageduste luuret ja analüüsi, et välja selgitada, milliseid sagedusi vastane kasutab.

Elektrooniline luure

Tänapäeval on raadioluurest palju levinum elektrooniline luure. Selleks rakendatakse kõikvõimalikke radareid, millega on võimalik objekte jälgida. Radareid kasutatakse nii strateegilises kui ka taktikalises luures. Elektrooniline luure otsib vastust küsimusele, kus objekt asub, kuid ei ole tavaliselt suuteline hindama objekti olemust.

Kui näiteks Eesti õhuruumi siseneb väljalülitatud transpondritega Vene Föderatsiooni sõjalennuk, ei suuda radar öelda, mis õhusõiduk see on. Tavaliselt tuleb see informatsioon teistest allikatest. Kahe kuni kolme radariga on võimalik kindlaks määrata objekti täpne asukoht. Seda nimetatakse suunamääramiseks. Radareid on tavaliselt kahte tüüpi. Efektivsemad on aktiivradarid, mis ise kiirgavad ja püüavad seejärel kinni objektilt tagasi peegeldunud kiire. Nende puuduseks on aga asjaolu, et ka vastane on suuteline nende kiirguse kinni püüdma ja selle abil radari asukoha kindlaks tegema. Seepärast on kasutusel ka passiivradarid, mis ise ei kiirga, kuid püüavad teiste objektide elektromagnetlaineid. Mingisugune kiirgus on sisuliselt igal tänapäevasel tehnilisel vahendil. Passiivradarid jäävad küll võimetelt aktiivradaritele alla, kuid on avastamiskindlamad.

Radarite vastu kasutatakse erinevaid tehnoloogiaid. Enimtuntud on *stealth*-tehnoloogia: masinate ja objektide välispind on kaetud elektromagnetkiirgust summutavate materjalidega ning väliskuju on muudetud selliselt, et tagasipeegeldavad ristpinnad peaaegu puuduvad. Radarite kasutusvaldkond on lai: kõrvuti tavapärase õhusõidukite avastamisega rakendatakse neid ka maamärkide avastamiseks. Taktikalises sõjapidamises on laialt kasutusel suurtükiradarid, millega määratakse väljalastud mürskude järgi kindlaks vastase suurtükipositsioonid. Põhjamaades levinud suurtükiradar Arthur suudab sel moel tuvastada kuni 100 märki minutis.

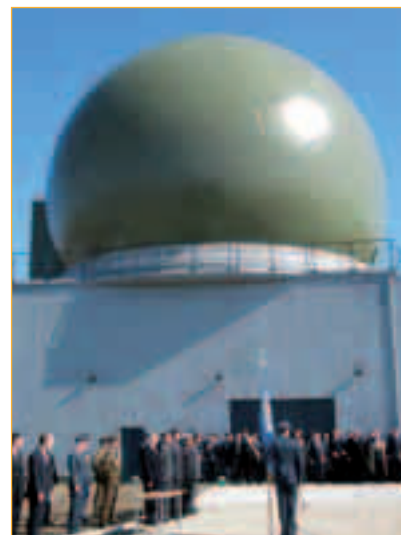
Radarite probleemiks on nn pimeala, mis jääb alla- või ülespoole radarile nähtavat ala. Tavaliselt on lennuvahendid suutelised selle ala välja selgitama ja püüavad radarile nähtamatuks jäädes lennata just seal. Seepärast kasutataksegi kombineeritult erinevaid radareid, et selliseid pimedaid alasid ei tekiks. Maaradarite nähtavust takistavad aga igasugused füüsilised tõkked, mille varjus olevaid objekte radar ei näe.

SEIRELUURE

Seireluure kogub, lokaliseerib, töötleb ja analüüsib teavet vastase paiknemisest ning liikumisest maa-alal. Ka seireluure annab informatsiooni reaajas, mistõttu nüüdisaegsetes sõjalistes operatsioonides kasutatakse õhust operatsiooniala seiramist tihti lahingujuhtimise osana. Vahtu telepilt lahinguväljalt annab võimaluse võita väärtuslikku aega oluliste otsuste langetamisel. Seirepilt on ka põhiliseks infoallikaks topograafiliste kaartide koostamisel. Seireluure eraldi valdkonnaks on lahingutulemuste hindamine – nt fikseeritakse pärast vaenuliku ala pommitamist vastase kaotused.

Seireluure põhilisteks vahenditeks on satelliidid ja lennukid. Tänapäeval on võimalik satelliidipilti osta ka neil riikidel, kellel kosmosetehnoloogia puudub. Sisuliselt on võimalik igaühel siseneda Google Earth'i ja uurida meid huvitavat paikkonda.

Seire-luurelennukid on tavaliselt komplekteeritud laema spektri seadmetega kui vaid IMINT-seadmed. Maaõhus tuntuimad luurelennukid on ameeriklaste U-2 ja

Eesti kaugvaatlusradar Kellaveres.

brittide Nimrod, kuid seirevahendid on tänapäeval peaaegu kõigil lahingujuhtimislennumukitel ja -kopteritel. Viimasel ajal on seireluures levinud mehitamata luurelennukite (*unmanned aerial vehicle* – UAV) kasutamine. Selliste lennuvahendite

Luurelennuk U-2 koos juurdemonteeritavate seadmetega.

eelis on inimelu ohtu mitteseadmine vaenuliku territooriumi kohal lennates. UAV-sid on erinevates suurustes ja erineva vaatlusvarustusega. Suuremad UAVd kannavad ka relvi, mis võimaldab operaatoril vastase tuvastamise korral kohe tule avada.

SENSORLUURE

Sensorluure alla koonduvad igasugused mõõtmised, mis pole signaal- ega seireluure. Näiteks võib seireluuret takistada pilves ilm või udu. Siis tulebki appi igasuguste muude parameetrite mõõtmine. Näiteks mõõdetakse müra, soojuskiirgust, õhusaastet, kaalu, mahtu jpm. Lisaks neile võidakse kasutada optilisi mõõtevahendeid, mis kõik kokku võivad anda veelgi parema pildi kui seire- või signaalluure. Tänapäeva tehnoloogia võimaldab lihtsana tunduva liikumist fikseeriva sensori mälusse sisestada näiteks vastase sõjatehnika üsna täpsed parameetrid, mille tulemusena loeb tee äärde või pinnasesse paigaldatud sensor kokku teed mööda liikunud tankide ja soomukite arvu, eristades täpselt, mis tüüpi masinatega oli tegu. Sellesarnast tehnoloogiat kasutatakse paljude maade piirivalves, kus piirile paigaldatud sensorid on suutelised vahet tegema inimesel ja loomal.

SENSORLUUREKS VÕIB OLLA:

- radarluure (*radar intelligence* - RADINT),
- akustiline luure (*acoustic intelligence* - ACOUSTINT),
- tuumaluure (*nuclear intelligence* - NUCINT),
- elektromagneetiliste impulsside luure (*radio frequency/electromagnetic pulse intelligence* - RF/EMPINT),
- elektrooptiline luure (*electro-optical intelligence* - ELECTRO-OPTINT),
- laserluure (*laser intelligence* - LASINT),
- materjalide luure (*materials intelligence*),
- juhusliku radiatsiooni luure (*unintentional radiation intelligence* - RINT),
- keemia- ja bioloogiline luure (*chemical and biological intelligence* - CBINT),
- suunatud energiaga relvade luure (*directed energy weapons intelligence* - DEWINT),
- spektroskoopiline luure (*spectroscopic intelligence*),
- infrapunaluure (*infrared intelligence* - IRINT).

UAV Predator Afganistanis 2006. aasta suvel.

Sensorit ei pea tänapäeval paigaldama inimkäega. Keerulised robotsensorid liiguvad kohale ise, lihtsamaid sensoreid on võimalik alla heita lennukilt või koguni tulistada miinipildujast. Probleemiks on hoopis sensori töökestus ja info edastamise kaugus. Nimelt töötavad sensori akud teatud kindla aja ja siis tuleb neid laadida. Eelnimetatud robotsensorid on suutelised minema ise toiteallika juurde ja pärast positsioonile tagasi, kuid lihtsamaid sensoreid tuleb teenindada või saabki neid kasutada ainult ühekordselt. Andmeedastus on seotud ka vooluallika võimsusega. Mida võimsam on senso-

Kui näiteks Eesti õhuruumi siseneb väljalülitatud transpondritega Vene Föderatsiooni sõjalennuk, ei suuda radar öelda, mis õhusõiduk see on. Tavaliselt tuleb see informatsioon teistest allikatest.

ri saatja, seda rohkem energiat ta tarbib. Dilemma seisneb ka selles, kas kasutada sensoris võimsamat saatjat, mis edastab informatsiooni pikema vahemaa taha, ja riskida sealjuures, et vastane suudab luure-

sensori kergesti avastada, või leppida nõrga saatjaga, mis aga tähendab, et sensorit ei saa kaugele vastase tagalasse paigaldada või tuleb kasutada täiendavaid teabe edastamise vahendeid, olgu nendeks siis nn repiitrid või lihtsalt inimoperaatorid.

Tehniliste vahenditega kogutav teave on tavaliselt täpsem kui näiteks inimallikaluure. Samas on tehnilisi vahendeid lihtsam petta ja ainult ühe vahendi kasutamine ei anna kunagi piisavat teavet. Ühelt poolt on reaajas saadav informatsioon hindamatu väärtusega, kuid teiselt poolt ei anna see ettekujutust veel toimumata sündmustest, nagu seda on võimalik saada näiteks inimallikaluure abil. Kuigi ka tehniliste vahenditega kogutud luureinfot analüüsides võib teha oletusi tulevaste sündmuste kohta. Näiteks võib erinevate mõõtmistega saada teavat rajatava objekti otsarbest või lahingutehnika paigutuse ja hulga alusel oletada, milliseks kujuneb vastase järgmine manööver. Mõnikord saab tulevastest sündmustest teavet ka vastase raadiokõnelusi kuulates.

Tuleb meeles pidada, et tehniliste luurevahenditega teabe kogumine sarnaneb kolme pärdiku sündroomile, kus üks ei näe, teine ei kuule ja kolmas ei saa rääkida, mistõttu kvaliteetset, üksteist täiendavat informatsiooni annavad kõik need vahendid vaid koos. **KK!**

Jaovõistlusel "Sookoll 2009" ootasid üllatused

Tekst: MATI PÖLLUSTE,
veebel, Kaitseliidu Pärnumaa maleva
nooreinstruktor

Audru vallas Potsepa karjääris viidi 3. ja 4. oktoobril läbi Kaitseliidu Pärnumaa maleva sõjalis-sportlik jaovõistlus "Sookoll 2009". Võistlusel osales kaheksa jalaväejaosu suurust võistkonda. Võistlus oli nagu eelmiselgi korral üles ehitatud etapiti, kusjuures etapid olid sisustatud nii, et esimesel päeval tuli täita valdavalt jaopõhiseid ja teisel erialaülesandeid.

VÕISTLUSMOMENT ON TÕHUS MOTIVAATOR

Võistkond koosnes jalaväejaost (ühiksa liiget) ja esindajast. Viimane ei osalenud võistlejana, vaid täitis teisi rolle, nagu tegutsemine abikohtuniku ja võistkonna tugisikuna. Jalaväejaokoosseisu kuuluvad jaoülema, jaoülema abi, kuulipildur ja tema abi, tankitõrje-granaadiheitur ja tema abi, laskur-sidemees, laskur-sanitar ning laskur-autojuht. Võistleja jao kohustuslik varustus ja relvastus oli peaaegu sama, nagu see on lahingukoosseisule ette nähtud, ja enamiku võistlusmaast tuli seda kõike endaga kaasas kanda. Puuduvate varustuselementide eest sai miinuspunkte, lisaks maksis puudulik varustus tihtilugu ka ülesannete täitmisel valusasti kätte. Võistlus oli üles ehitatud nii, et sellega testiti jao võimekust tervikuna. Võistlusmoment on ju tõhus motivaator, mis sunnib maksimaalselt paigutama.

Ülesanded anti võistkondadele vahetult enne sooritust, mistõttu nad ei saanud järgnevaid samme pikalt kavandada ega kasutada mõnd kavalat võistlustaktikat. Selline olukord nõudis pidevalt kiiret reageerimist ja planeerimist-kohanemist, mis muutus ühtlasi justkui omaette ülesandeks. Ka võistluse läbiviijad ja instruktorid ei teadnud teiste tegemistest, vaid tegutsesid igaüks oma personaalse juhendi järgi. Sellega oli vähendatud

infolekket riski, mis võinuks rikkuda mõnegi üllatuse.

KARUSSELLMEETOD HOIAB TEGEVUSES

Võistluse esimene etapp oli lahendatud nn karusellmeetodil, mis tekitas võistlejate katkematu tegevuste jada alates laupäeval kell 9 antud stardist kuni esimese päeva lõpuni kell 18.20. Sellel päeval tuli läbida nn sõdurirada, kaevata kaevikuid, pidada maha kaitselahing, panna kiiruse peale kokku relvi, visata granaate ning luua töötav sidevõrk kommutaatori, välitelefoni, raadiojaama ja kulleri abil. Ei puudunud ka jõu- ja riviharjutused, esmaabi- ja pioneeriülesanded ega välilaaagri püstitamine. Sellise ülesannete hulga tõttu taandus ka õnne ja juhuse osa võistlustulemuses.

Karusellmeetod tähendas suhteliselt väikesele maa-alale paigutatud 11 ülesandepunkti, mis olid valmis korraga vastu võtma kuni kümme võistkonda, et kasutada maksimaalselt ära valget aega. On ju oluline tagada võrdsed tingimused kõikidele võistkondadele. Lahitiseletatuna näeb karusellmeetod välja selliselt, et võistkonnad jagunevad trassi läbimise graafiku alusel ülesandepunktidesse, misjärel kindla intervalliga starditakse ja liigutakse järgmisele sooritusele, kuni kõik punktid läbitud. Süsteemi ainsaks puuduseks on asjaolu, et see

"SOOKOLL 2009 TULEMUSED"

Koht	Võistkond	Malev
1.	Pärnu-Jaagupi	Pärnumaa malev
2.	Vändra	Pärnumaa malev
3.	Kikepera	Pärnumaa malev
4.	Alfa	Pärnumaa malev
5.	Harju	Harjumaa malev
6.	Kratt	Pärnumaa malev
7.	Bravo	Pärnumaa malev

vajab korraga suurt hulka punktides tegutsevaid instruktoreid. Selleks oli kaasatud kogu maleva kaaderkoosseis, lisaks vabatahtlikud instruktorid ja rakendati ka võistkondade esindajad.

Võistluse teises etapis, mis algas laupäeval kell 19.20 ja kestis kuni varajaste hommikutundideni, tuli jagudel leida maastikult "laskemoonaladu", tuua sealt endale varude täiendus, läbida öine lahinglaskmine ja öine orienteerumine. Ülesannete täitmisel oli eriti tähtis jaoülema võime alluvaid kiiresti ja operatiivselt juhtida.

Võistluse teisel päeval, st viimases etapis võistlesid jao liikmed igaüks vastavalt oma erialale. Ülesanded olid koostatud eraldi jaoülematele, jaoülema abidele, kuulipilduri- ja tankitõrje-granaadiheituripaaridele, laskur-sidemeestele, laskur-sanitaridele ja laskur-autojuhtidele.

VILETS ILM VÕISTLUST EI RIKU

Punktiarvestuse aluseks oli viieteistkümne jaoülesande ja seitsme erialaülesande kohaparemuse keskmise väljaarvutamine. Sellise meetodi plussiks on asjaolu, et iga jao puhul on võimalik hiljem välja tuua tema tugevad ja nõrgad küljed ning sama ka kõigi jao liikmete kohta eraldi. Lõpparvestuses andsid jaopõhised ülesanded kaks kolmandikku punktidest ja erialaülesanded ühe kolmandiku.

Vaatamata rasketele ilmaoludele (lakkamatu vihmase ja tuul kuni 20 m/s) lõpetas võistluse edukalt seitse võistkonda kaheksast. Võistlus oli hästi korraldatud ja ka läbiviimine väärrib kiidusõnu. Täidetud sai eelmise "Sookolli" järel seatud eesmärk võimaldada tehniliselt kuni kümne võistkonna osalemine. Et kõik toimis suurepäraselt kaheksa võistkonnaga, pole tulevikus probleem vajadusel osalejate piirarvu veelgi suurendada. **KK!**

Kaitseliidu kinnisvara rendile andmise võimalustest

Tekst: HILLE KIVIKAS, Kaitseliidu peastaabi tagalakeskuse kinnisvarajaoskonna spetsialist

Kaitseliidu omandis on enam kui 150 hoonestamata ja hoonestatud kinnistut. Lisaks märkimisväärsele kinnistute hulgal ei ole vähetähtis, et valdav osa Kaitseliidu kinnisvarareportifellist on kujunenud vastavalt võimalustele, mitte aga vajadustele. See tähendab, et olulist osa nimetatud kinnistutest Kaitseliit oma põhitegevuseks ei vaja (ei kasuta üldse või kasutab minimaalselt), samas on aga põhitegevuseks vajalikest kinnistutest puudus.

Soovitava sihttulemi ehk olukorran, et Kaitseliidu kinnisvarareportifell on funktsioonipõhine, heas korras ja organisatsioonile jõukohaste eksploatatsioonikuludega, kulub täna sel hinnangul rohkem kui kümme aastat. Lisaks kinnistute taotlemisele riigilt ja kohalikelt omavalitsustelt, ostmisele kinnisvaraturult ning olemasolevate perspektiivsete objektide arendamisele (planeerimine, ehitamine ja korrahoid) on vältimatu organisatsioonile mittevajalike kinnistute võõrandamine ja kinnistute osaline või täielik üürile (rendile) andmine.

RENDILE ANDMISE VAJADUSEST

Kaitseliidu peastaabi tagalakeskuse kinnisvarajaoskonnas välja töötatud ja Kaitseliidu keskjuhataste 18. juuni 2009 otsusega nr K-0-2.2/97 kinnitatud dokument "Kaitseliidu struktuuriüksuste valduses oleva kinnisvara üürile, rendile või kasutusvaldusesse andmise kord" on malevatele juhendmaterjaliks, kuidas Kaitseliidu omandis ja malevate valduses olevat kinnisvara üürile, rendile, kasutusvaldusesse või tasuta kasutusse andmist korrektselt korraldada.

Omatulu teenimiseks ja/või kinnisvara eksploatatsioonikulude vähendamiseks kas osaliselt või tervikuna kasutult seisvate kinnistute või kinnistute osade andmine kolmandate isikute kasutusse on eriti oluline just praeguse pingelise eelarve tingimustes. Olgu nendeks

Kaitseliidu põhikirja punkti 2.5 alusel on Kaitseliidul ja tema struktuuriüksustel õigus oma eesmärkide saavutamiseks arendada majandustegevust.

siis objektid, mida on kavas võõrandada, kuid arvestades kinnisvaraturu olukorda ei ole neid praegu võimalik või mõistlik müüa, või on tegemist Kaitseliidule

perspektiivsete, kuid hetkel kasutusea objektidega. Võimalik, et konkreetse maleva osaeelarvet silmas pidades on nimetatud tegevusest saadav tulu marginaalne, samas Kaitseliidule tervikuna on eeldatav tulu siiski oluline ja võib öelda, et isegi märgilise tähendusega – näitab Kaitseliit ju seeläbi enda kui kinnisvaraomaniku teadlikku ja jätkusuutlikku tegevust konkreetses valdkonnas.

LÜHIÜLEVAADE DOKUMENDIST

Kaitseliidu malevate valduses on nende tegevuspiirkonnas paiknev Kaitseliidule kuuluv kinnisvara.

Korra alusel võib omatulu teenimiseks anda Kaitseliidu kinnisvara tähtajaliselt (Kaitseliidu seaduse § 34 lg 2) kolmandate

isikute kasutusse üüri- või rendilepingu alusel tingimusel, et seda kinnisvara ei ole Kaitseliidul võimalik või otstarbekas planeeritava üüri- või rendilepingu kehtivuse aja jooksul kasutada.

Kinnisvara võib kolmandale isikule üüri- või rendilepingu alusel kasutusse anda ka juhul, kui kolmas isik kasutab üüri- või rendilepingu alusel kinnisvara sellisel viisil ja eesmärgil, mis aitab kaasa Kaitseliidu

seadusest või põhikirjast tulenevate eesmärkide saavutamisele. Kaitseliidu kinnisvara kolmandate isikute kasutusse andmine ei ole lubatud, kui see muudab võimatuks või raskendab oluliselt Kaitseliidu muu kinnisvara otstarbekohast kasutamist.

Korra alusel antakse Kaitseliidu kinnisvara üürile, rendile või seatakse kasutusvaldus avaliku enampakkumise teel. Kaitseliidu maleva valduses oleva kinnisvara üürile või rendile andmise otsuse teeb maleva juhatus.

Otsus peab sisaldama:

- üürile või rendile antava kinnisvara olemust, seisukorda, koosseisu ja täpset asukohta;
- põhjendusi, miks ei ole Kaitseliidu maleval üürile või rendile antavat kinnisvara planeeritava üüri- või rendilepingu kehtivuse aja jooksul võimalik või otstarbekas kasutada;
- eeldatavat üüri või rendi suurust ning kinnisvaraga seonduvate maksude ja kommunaalkulude jaotust;
- üürniku või rentniku poolt kinnisvarale tehtavate parendustööde või muude investeeringute olemust ja nende maksumust juhul, kui üürnikku või rentnikku soovitakse kas täielikult või osaliselt vabastada üüri või rendi tasumise kohustusest;
- planeeritavat lepingu kehtivuse aega;
- muid asjaolusid, mis omavad või võivad omada tähtsust kinnisvara väljauürimise või rendile andmise otsustamisel.

RENDILEANDMISE PROTSEDUURIST

Maleva juhatus määrab malevas vastutava isiku (või komisjoni), kes enampakkumise ette valmistab ja kooskõlastab enne enampakkumise

väljakuulutamist kinnisvara üürile või rendile andmise julgeoleku kaalutlustel Kaitsealiidu peastaabi operatiivjaoskonnana julgeolekuohvitseriga.

Omatulu teenimiseks ja/või kinnisvara eksploatatsioonikulu vähendamiseks kas osaliselt või tervikuna kasutult seisvate kinnistute või kinnistute osade andmine kolmandate isikute kasutusse on eriti oluline just praeguse pingelise eelarve tingimustes.

Pärast enampakkumise tulemusel valitud lepingupartneri väljaselgitamist edastatakse maleva juhatus otsus koos lisamaterjaliga Kaitsealiidu keskjuhatusale. Kinnisvara üürile või rendile andmise otsuse kinnitab

kinnisvara üürile või rendile andmise otsuse teha Kaitsealiidu maleva juhatus.

Olgu märgitud, et Kaitsealiidu põhikirja punkti 2.5 alusel on Kaitsealiidu

Kaitsealiidu keskjuhatus, kes annab ka malevapealikele volituse lepingu sõlmimiseks (Kaitsealiidu seaduse § 13 lg 6 p 4 ja § 34 lg 2). Lühiajaliselt (mitte kauemaks kui üheks kuuks) võib

dul ja tema struktuurüksustel õigus oma eesmärkide saavutamiseks arendada majandustegevust.

Kutsun malevaid üles seda võimalust aktiivsemalt kasutama ja üle vaatama maleva kasutusse antud vahendeid nii tulu teenimise kui ka kulutuste vähendamise eesmärgil.

Nimetatud dokumendi terviktekst on allalaetav Kaitsealiidu veebilehelt (www.kaitsealiit.ee) kinnisvara kataloogist. Võimalikud küsimused ja ettepanekud on oodatud e-posti aadressil kinnisvara@kaitsealiit.ee. **KK!**

Gustav Lokotari laskevõistlus Viru malevas

Tekst: HANNES REINOMÄGI

Virumaa mehe, laskmise maailmameistri Gustav Lokotari (1899–1969) 110. sünniaastapäeva tähistati Rutja lasketiirus Kaitsealiidu Viru maleva eestvedamisel peetud malevatevahelise laskevõistlusega. Malevasiseselt oli ka üksikkompaniidel võimalus omavahel mõõtu võtta. Võistlust oli avamas laskekuulsuse sugulane Andrus Lokotar, kes aitab igati jäädvustada Gustav Lokotari ja Eesti laskespordi saavutusi.

11. oktoobril, päev enne suurmehe sünniaastapäeva kogunesid kolme maleva laskurid tulejoonele ja lasid kaitsealiitlastele tuttavat harjutust 3x10 lasku kolmest asendist sõjapüssist, seda seekord täiskaliibrilisele püssile vääriliselt 300-meetriliselt distantsilt. Päikesepaisteline nõrga tuulega sügisilm soosis laskureid. Individuaalselt parima kogusumma 219 silma lasi välja Kadrina üksikkompanii kaitsealiitlane Aleksei Osokin. Ta oli parim lamades (82 silma) ja püsti (63 silma) ning kolmas põlvelt lastes (74 silma). Teise tulemuse kogusummas 212 silma saavutas Sander Gutmann ja kolmas oli Rain Sepping 196 silmaga (mõlemad Viru malevast). Võistkondliku võidu saavutas Viru malev 727 silmaga. Teine koht kuulus Valgamaa maleva võistkonnale (591 silma) ning kolmas koht 501 silmaga Lääne maleva laskuritele. Viru maleva üksikkompaniidevahelise võistluse võitis Kadrina üksikkompanii. **KK!**

Viru maleva võidukas võistkond koosseisus seersant Andres Sild, reamees Peeter Pops, kaparal Sander Gutmann ja leitnant Rain Sepping.

Gustav Lokotar oli esimene eestlane, kes tuli laskmise individuaalarvestuses maailmameistriks ja püstitas maailmarekordi. Tema trofeedeks on 12 maailmameistrivõistluste ja 18 Eesti meistrivõistluste kuldmedalit, üks individuaalne ja kuus meeskondlikku maailmarekordit ning 20 individuaalset ja 18 meeskondlikku Eesti rekordit laskmises, rääkimata paljudest hõbe- ja pronksmedalitest erinevate harjutuste eest. Gustav Lokotar kuulus 1937. aastal Helsingis ja 1939. aastal Luzernis Argentiina karika võitnud meeskonda.

Gustav Lokotar 12. novembril 1934 Tondi Sõjakooli suurtükiväe instruktorina.

Kaitseliitlastega Riias tsiviil-militaarkoostöö kursusel

**Tekst: JANNO ISAT,
kaitseväe värbamiskeskuse
peaspetsialist**

Riia sõjakoolis korraldati 30. oktoobrist 1. novembrini 2009 4. Balti tsiviil-militaarkoostöö spetsialistide (*CIMIC functional specialist*) kursus. See on Läti Zemessardze vastutada olev koolitus, mis viiakse igal aastal läbi erinevas Balti riigis. Kursuse eesmärk on koolitada tsiviil-militaarkoostöö (*Civilian-Military Co-operation – CIMIC*) spetsialiste. Praegu on see valdkond Eesti jõustruktuurides lapsekingades ja peamise osa tsiviil-militaarkoostöö spetsialistide tegutseb Kaitseliidus ning sellealane töögi on Kaitseliidu kanda. Kõige enam on avalikkuses juttu olnud tsiviil-militaarkoostöö ohvitseride tegevusest kaitseväe suurõppuse Kevadtorm ajal.

ESMAMULJE

Kursusele sõitnud Eesti esindus koosnes kaheksast väga erineva taustaga inimesest, keda ühendav joon on kuulumine Kaitseliitu (v.a allkirjutanu, kes aga sai tugeva tõuke ammu mõttes mõlkunud avaldus Kaitseliitu astumiseks valmis kirjutada). Aga see selleks. Lisaks eestlastele osales kursusel ka neli Leedu kaitseministeeriumi töötajat ja viis Läti Zemessardze liiget. Ka lektorid olid kõigist kolmest Balti riigist. Eestit esindas major Riho Tammissu kaitseväe peastaabist.

Enne kui annan ülevaate kursusel käsitletud teemadest, natuke lõunanaabritest võõrustajatest. Esmamulje õppekohaks olnud Riia sõjakooli territooriumist oli nukker. Tegu on N Liidu ajal ehitatud suure koolituskeskusega, kus asub ka Läti politseiakadeemia. Enamik hooneid on remontimata, paljudes kohtades oli püगतud muru asemel korralik

võpsik, territoorium oli suuremalt jaolt valgustamata. Meie majutuskohaks sai ühe ühiselamu suur saal, kus sai umbes 80 reformvoodi hulgast endale meelepäraseima valida. Turvameetmetest oli huvitavaim pääsla “valvemeeskond”, mis koosnes ühest relvastamata naispensionärist. Üldmulje oli mahajäetus ja rusutus, ent vähemalt loomi oli liikvel palju. Pääsja juures olid mitmed söögikausid kohalikele koertele ja ratsapolitsei hobustest andsid märku keset teed jäetud “tökised”. Samuti oli kohal vareste arvukas õhufлотил.

Esmamulje õppekohaks olnud Riia sõjakooli territooriumist oli nukker. Tegu on suure N Liidu ajal ehitatud kompleksiga, kus asub ka Läti politseiakadeemia.

Nii et vaatamata eelarvekärbetele ja majandussurutisele tekkis tunne, et koduses Eestis on tegelikult asjad üsna hästi.

TSIVIIL-MILITAARKOOSTÖÖST BALTI RIIKIDES

Nüüd loengutest. Alustuseks käsitleti loomulikult tsiviil-militaarkoos-

tööd üldisemalt NATO ja Euroopa Liidu raamistikus. Räägiti täpsemalt ka tsiviil-militaarkoostöö spetsialisti olemusest ja ülesannetest. Kõigi kolme riigi esindajad tutvustasid ka tsiviil-militaarkoostööd oma kodumaal.

Kõige paremini on asi korraldatud Leedus. Neil on CIMIC-ohvitserid nii kaitseväe peastaabis kui ka maaväe staabis, samuti brigaadi ja pataljonide juures. Neil on viis territoriaalset tsiviil-militaarkoostöö üksust ja tsiviil-militaarkoostöö kompanii (*Civil-Military Co-operation Company – CIMIC COY*). Nimetatute tegeleb tsiviil-militaarkoostöö spetsialistide koolitamisega. Väljaõppel osalemine on vabatahtlik ja õpitakse kaugõppes. Praegu on selle koosseisus neli palgalist ning 62 vabatahtliku.

Missioonidel osaletakse Kosovos ja Afganistanis. Seega on neil päris selge arusaam tsiviil-militaarkoostöö ülesannetest ja ka vajadusest.

Fotod: 2 x ANGELIKA LEBEDEV

Riias peetud tsiviil-militaarkoostöö kursuse peamise aja võttis rühmatöö. Kolme riigi esindajast koosneva grupi ülesanne oli väljamõeldud riigi (pea)linnas valitseva olukorra analüüs ja ettepanekute tegemine CIMIC-raportis. Pildil olevas rühmas esindab Eestit Taavi Tuisk Saaremaalt.

Läti on võtnud endale juhtrolli Balti tsiviil-militaarkoostöö spetsialistide koolitamisel. Ka on Läti aastast 2007 NATO tsiviil-militaarkoostöö tippkeskuse (CIMIC Centre of Excellence) liige. Praegu küll kaalutakse majandusraskuste tõttu liikmesuse peatamist. Zemessardze ülema alluvuses on tsiviil-militaarkoostöö ja psühholoogiliste operatsioonide (CIMIC/PSYOPS) keskus. Selle koosseisus oleva tsiviil-militaarkoostöö üksuse ülesandeks on selle valdkonna tegevuse planeerimise võimekuse arendamine Läti kaitsejõududele, CIMIC-ohvitseride ja -allohvitseride koolitamine (peamiselt NATO staapides teenimiseks) ning tsiviil-militaarkoostöö spetsialistide koolitamine igal aastal. Praegu teenib üks Läti CIMIC-ohvitser missioonil Afganistanis.

Ühe osana õppest esitleti laval näidisülesandena tõlgi kasutamise ja kaasnevaid probleeme tsiviil-militaartöös.

Eesti kohta käiv ettekanne oli kõige lühem, sest Eesti kaitseväge pole suutnud selgelt paika panna CIMIC-ohvitseride ja -üksuste ülesandeid ega struktuuri. Näiteks on vaidluskohaks, kas tsiviil-militaarkoostööd rakendada ainult missioonidel või ka siseriiklikult. Enne kui on selgelt paigas, mida ja kuidas peaks tsiviil-militaarkoostöö vallas Eestis üldse tegema, ei ole konkreetsmaid lahendusi oodata. Samas on NATO andnud Balti riikidele kohustuse koolitada igal aastal 15 tsiviil-militaarkoostöö spetsialisti. Mingil hetkel peab neile ka rakenduse leidma. Nagu ütles major Tammistu kursuse lõpul, teemaga tegeldakse ja kõik koolitatud lisatakse nimekirja, mis on teoreetiliselt kasutatav CIMIC-taustaga inimeste leidmiseks ja rakendamiseks. Elame, näeme.

SITUATSIOONIÜLESANNE LISAS PÕNEVUST

Teisel päeval tutvustasid oma tegevust Läti piirivalve ja Punane Rist.

Ka peeti loeng tõlkide kasutamisest ja lavastati päris humoorikas näidisolukord. Leedu lektor major Gediminas Latvys esindas välisvägede ohvitseri, kes tahtis palgata kohaliku elanikust autojuhti. Kohalikuks tõlgiks oli Leedu major Eugenijus Vaicekauskas. Autojuhi kohta ihaldavat "moslemit" mängis Läti leitnant Sakne ning jutt käis vene ja inglise keeles. Neil, kes keelest aru

Räägiti täpsemalt ka tsiviil-militaarkoostöö spetsialisti olemusest ja ülesannetest. Kõigi kolme riigi esindajad tutvustasid ka tsiviil-militaarkoostööd oma kodumaal.

said, oli kindlasti lõbus kuulata. Pärast tehti analüüs, mis läks valesti, mis hästi.

PEAMINE OLI RÜHMATÖÖ

Peamise aja võttis aga rühmatöö, mis oli kursuse üks huvitavamaid osasid. Nimelt jagati osavõtjad segagrupidesse, töökeeleks määrati inglise keel ja anti kätte ülesanne.

Ülesandeks oli väljamõeldud riigi (pea)linnas valitseva olukorra analüüs ja ettepanekute tegemine CI-

MIC-raportis. Täpsemalt kehastasid grupid tsiviil-militaarkoostöö väliüksusi Hollandi brigaadi koosseisus. Raport pidi sisaldama erinevate valdkondade kohta info jagamist ja ettepanekuid, mida peaks arvestama sõjaliselt, aga ka seda, mida saaks teha ja mis organisatsioon kaasata tsiviilelanikkonna olukorra parandamiseks. Selleks oli antud piisavalt põhjalik taustamaterjal kogu situatsiooni ja "riigi" kohta.

Ülesanne oli huvitav, ent selle täitmine raske. Esiteks mõningane keelebarjäär (üks lätlane näiteks ei saanud inglise keelest suurt midagi aru) ning inimeste erinev lähenemine ja arusaam probleemist. Andis hea aimduse, kui raske võib reaalselt olla erinevatest rahvustest ja kokku harjutamata CIMIC-välitiimi töö

missioonipiirkonnas. Kokkuvõtteks võiks aga öelda, et lõpp hea, kõik hea ja minu meelest said kõik grupid oma ülesandega päris hästi hakkama.

Viimane päev algaski rühmatööde ettekandmise ja analüüsimisega. Sellele järgnes loeng kultuuride erinevusest ja nendega arvestamisest missioonipiirkonnas. Rõhk oli selgelt Afganistanil ja lõpus näidati ka videot Leedu üksuse tegemistest Kesk-Afganistanis.

Pärast kursuse lõppu jäi hea tunnetoredast seltskonnast ja huvitavatest loengutest. Ent natuke kurb oli lätlaste majandusraskuste pärast ja kõrge tunne tekkis ka Eesti tsiviil-militaarkoostöö tulevikule mõeldes.

Aga olen loomult optimist ja usun,

et Läti ei pea oma kaitsejõude laiali saatma ja Eesti kaitseväge suudab peatselt anda vajaliku ja väärrika panuse CIMIC-valdkonnas

nii NATO ja Euroopa Liidu üksuste koosseisus missioonidel kui ka siinsamas Eestimaal. **KK!**

Rühmatöö ülesandeks oli väljamõeldud riigi (pea)linnas valitseva olukorra analüüs ja ettepanekute tegemine CIMIC-raportis.

15 aastat kuperjanovlaste kellalaskmisvõistlust

Tekst: MARGUS ISOTAMM,
staabiveebel

Nursi lasketiirus algas 11. novembril, kui Kaitseliit tähistas oma 91. aastapäeva, täpselt kell 11.11, st hetkel, mil Antandi ja Saksamaa esindajad kirjutasid 1918. aastal alla Esimese maailmasõja lõpu Läänerindel kuulutatavad dokumendid, viieteistkümnendat aastat järjest jaht pataljoniülema kellale.

TÄPNE OLI KOLMAS LASKJA

Nimelt korraldati 11. novembril Kuperjanovi jalaväepataljonis traditsiooniline pataljoniülema kella laskmise võistlus. Seekordne kellalaskmine oli juubeliüritus – nimelt 15. kellalaskmisvõistlus. Seekord pidi teistkordselt oma kella ohverdama Kuperjanovi jalaväepataljoni ülem major Toomas Möls. Võistlusel osales 22 kaadrikaitseväelast – 18 ohvitseri ja neli allohvitseri.

Hommikul kell 11.11 rivistati laskmisest osavõtjad Nursi lasketiirus üles ja pataljoniülem avas laskevõistluse, rõhutades, et sõjavägi on püsinud ja püsib ka edaspidi traditsioonidel ning nende hoidmine ja edasiviimine on meie kõigi ülesanne. Pärast seda loositi välja laskjate järjekord ja võistlus võis alata. Oli loota, et tuleb pikk ja pinev päev.

Kuid loosi tahtel läks kolmandana esimest lasku tegema nooremleitnant Arvo Kaljapulk. Ta sooritas lasu

kiiresti ning kommenteeris püsti tõustes: “Oli emotsioonivaba lask.” Samal ajal suundus kella kontrollija märklaua poole ja näitas märguanet, mis tähendas, et kell on saanud tabamuse. Kõik laskjad läksid märklaua juurde, et vaadata katki lastud kella. Kella korpus oli saanud purustava tabamuse vasakusse serva. Pärast kontrolli õnnitlesid kõik osavõtjad täpset laskurit ja pataljoniülem kinkis laskeväljal nooremleitnant Arvo Kaljapulgale uue kella.

TRADITSIOON AASTAST 1994

Kellalaskmise traditsioon sai Kuperjanovi pataljonis alguse 1994. aastal. Ajendiks oli see, et ühel sügispäeval vihastas kolonelleitnant Arne Ermus (sel ajal kapten) oma valet aega näidanud käekella peale ja otsustas selle puruks lasta. Teada on, et kaitseväelase aukohus on olla täpne. Tolleaegne pataljoniülem otsustas korraldada kaadrikaitseväelaste laskevõistluse. Võistlusel saab osaleda iga pataljonis teeniv ohvitser, allohvitser või kaitseväeametnik. Laskeharjutust võib sooritada ainult kinnitatud teenistusrelvast. Lastakse lamades laskeasendist, üksiklaskudega 100 m kaugusel asuvasse märklauda. Sihtmärgiks olevat kella peab pataljoniülem olema kandnud teenistuses käe peal vähemalt aasta. Iga osaleja saab sooritada märklaua pihta viis lasku, kus-

KELLALASKMISVÕISTLUSE VÕITJAD LÄBI AASTATE

1994	lipnik Aleksander Jakovets
1995	nooremleitnant Risto Pärtel
1996	leitnant Sven Kask
1997	nooremleitnant Kalmer Kruus
1998	kapten Vaido Halliküla
1999	nooremleitnant Toomas Timofejev
2000	seersant Maido Rõivas
2001	nooremseersant Britt Vahter
2002	leitnant Urmo Visnapuu
2003	kapten Ergo Must
2004	nooremleitnant Anri Šaduro
2005	kapten Urmas Vahter
2006	nooremleitnant Lauri Kiviloo
2007	kell jäi terveks
2008	vanemveebel Hindrek Isotamm
2009	nooremleitnant Arvo Kaljapulk

juures korraga ainult ühe lasu. Laskmisjärjekord loositakse vahetult enne võistluse algust. Laskeharjutus loetakse sooritatuks, kui kella korpus on purustatud. Kui pärast viiendat ringi ei ole keegi kella tabanud, lastakse veel üks lohutusring.

Auhinnaks on kell, mis on kvaliteetdilt parem kui see, mis oli märklaual. Kui laskjad kella ei purusta, kingivad nemad pataljoniülema uue kella, mis peab olema parem kui see, mida lasti. **KK!**

KUIDAS SUHTUTE SELLISTESSE TRADITSIOONIDESSE NAGU KELLALASKMINE JA KAS SEE KULUKAKS EI LÄHE?

VASTAB KUPERJANOVI JALAVÄEPATALJONI ÜLEM MAJOR TOOMAS MÖLS:

Traditsioonide hoidmine on oluline ja kui seda saab kasutada ka kaadrikaitseväelaste motiveerimiseks, et nad oma laskeoskust arendaksid, on see veelgi kasulik. Selge on see, et kõike ei saa mõõta rahas või omakasuga, st ülemana tuleb alati midagi ohverdada, et üksusel läheks paremini. Aastad ei ole vennad ja 2007. aastal jäi pataljoniülema kell terveks, mille tulemusena oli laskjate kohuseks (esimest korda pataljoni ajaloo) osta kell pataljoniülema. Kell, mis osteti, oli suur seinakell, ja see tuletab siiani kõigile seda läbikukkumist meelde. Aga 2008. aasta auhinnakell oli toodud Iraagist, kus käisin kontrollimas meie väeosa baasil komplekteeritud jalaväerühma Estpla-16. Olles nendega Bagdadi lähedal patrullis, külastasime kohalikku šeik Heitumi, kes austuse märgiks kinkis mulle Rolex'i kella. Selle kella praegune omanik on 2008. aasta võitja vanemveebel Hindrek Isotamm.

Kell enne laskmist.

Kell pärast laskmist.

TAKTIKALISE LASKMISE KESKUS

WWW.TACTICALSHOOTING.EE

TULE LASKETIIRU!

KAS TEADSITE, ET...

- USA politsei sajast tulevahetuses välja tulistatud kuulist tabavad soovitud objekti keskmiselt vaid 17;
- 80% tulevahetustest peetakse distantsilt alla 5 m, neist omakorda valdav osa distantsil 2 m või alla selle. Mõelge siinjuures eelmises punktis toodud tabavusprotsendile;
- enamik kriitilisi olukordi tekib kas pimedas või napi valgustuse korral, nii et klassikalises laskespordis viljeldava selge sihikupildi ja sujuva päästmisega pole siis midagi teha. Sihikud pole lihtsalt nähtavad;
- erinevalt kurjategijatest, kes elavad väljaspool normaalset ühiskonda raamistavat õigusruumi, peate teie suutma oma märklaua identifitseerida, sest vastutate iga väljatulistatud kuuli eest;
- ründaja võib läbida 7 m pikkuse distantsi 1,5 sekundiga. Kui kiirelt suudate teie (näiteks riiete all olevast kabuurist) relva haarata ja teha tabava lasu?

Taktikalise laskmise keskus korraldab käsirelva koolitusi, mis aitavad toime tulla just ülalpool kirjeldatud olukordades. Vaata lähemalt meie kodulehelt www.tacticalshooting.ee. Kaitseliitlastele on koolituste allahindlus 50%.

Lisaks müüme vintpüsse (Smith & Wesson MP 15, Saiga .223), püstoleid (Glock, STI International) ja külmrelvi (Bökeri taktikalised noad) ning enne ostmist saab meilt küsida konsultatsiooni relva ja varustuse valikuks. Paljusid relvi saab enne ostu ka kohapeal proovida, sest meie poes on olemas lasketiir.

STI

Glock

Saiga

Smith & Wesson MP

Address: Kopli 103, Tallinn
Koduleht: www.tacticalshooting.ee
Telefon: 5688 0888
E-post: info@tacticalshooting.ee

Lüganuse vabadussammas on teotahte väljendus

Tekst: ANTS NURK

Lüganuse Vabadussõja ausamba taasavamisest möödus tänava 20 aastat, kuid samba täielik ajalugu on kordi pikem – see püstitati algselt 85 aastat tagasi.

Pärast Vabadussõja lõppu loodi Lüganusel mälestussamba ehitamist korraldav komitee, kuhu kuulusid Kaitseliidu Lüganuse malevkonna toonane pealik August Nurk, arst August Lantov, köster August Muda ja ettevõtja Aleksander Pääro. Ausamba kujundamine usaldati omakandimehele skulptor Voldemar Melnikule (Mellikule). Nurgakivi paigaldati 9. septembril 1923. Helledast kivist raiutud 6,4 meetri kõrgune ausammas avati Lüganuse kiriku lähedasel platsil 28. septembril 1924. Monumendile oli kantud 32 Lüganuse kihelkonnast pärit Vabadussõjas hukunu nimed. Samba rajamine maksis 50 000 marka ning selle valmimiseks kulus 300 inim- ja 50 hobutöötundi.

Nõukogude okupatsiooni päevil, 26. septembril 1940 õhkisid kohalikud kommunistid Vabadussõja ausamba. Järgmisel päeval kogunesid ümbruskonna noored purustatud monumendi juurde, selle jalamile asetati lilli ja lauldi isamaalisi laule. Kommunistid algatasid küll uurimise, kuid kedagi ei karistatud.

Lüganuse Vabadussõja ausammas 1992. aastal.

Algas sõda ja Vene väed taganesid Narva jõe taha. Lüganuse rahval avanes võimalus ausammas taastada. Monument taasavati 13. augustil 1944 Lüganuse kirikuõpetaja Martin Otsa eestvedamisel. Samba avas admiral Johan Pitka. Ta oli ülalatinud Lüganuse rahva üksmeelest ja teotahtest ausamba taastamisel. Sellegi samba õhkisid kohalikud kommunistid ühel sügisööl.

1957. aasta 23. juuni öösel ilmus pärg kohale, kus oli asunud ausam-

mas. Oli olnud tormine öö ja kohale toodud piirivalvekoer ei suutnud pärjatoojate jälgi üles võtta. NKVD-l jäi "kuritegu" lahendamata. 1965. aasta 23. veebruari öösel süütas kellegi käsi monumendi asukohas suure rahvusvärvides küünla. Küünal sai põleda vaid paar tundi, kuni kohalik kommunist selle ära korjas.

1988. aasta mais peeti monumendi asukohas meelevaieldus, kus jäi kõlama mõte selle taastamisest. 23. augustil kogunes Lüganuse pastoraati komisjon, kuhu kuulusid kirikuõpetaja Üllar Kask, Uno Säästla, Jaan Lont, Avo Kiir, Ahto Kaasik, Kalev Naur ja Kunnar Liira. Monumendi esialgse kuju taastas Voldemar Melniku järeltulija. Nurgakivi paigaldati 1989. aasta 6. augustil ja monument taasavati sama aasta 30. septembril.

Monumenti taheti uuesti purustada 1992. aasta 21. juuni öösel. Õnneks olid lõhkelaengud paigutatud ebaprofessionaalselt ja monumendilt saadi vaid killud lahti. Järgmiseks suveks olid kahjustused kõrvaldatud. Politsei otsis plahvatuse korraldajaid, kahjuks tulemusteta. Pärast seda võtsid Lüganuse malevkonna kaitseliitlased ausamba oma valve alla. Praegu hoiavad selle ümbrust korras Kaitseliidu Alutaguse maleva Lüganuse malevkond ja Lüganuse vald. Eriline tänu siinkohal Ants Kangrole. **KK!**

Foto: RAVO REINBÄRK

AUSAMBA TAASAVAMISE TÄHISTAMISEST

Lüganuse Vabadussõja ausamba taasavamise 20. aastapäeva tähistamine algas 27. septembril jumalateenistusega Lüganuse kirikus. Teenistuse viisid läbi diakon Einar Roosimägi ja Viru praost Avo Kiir. Järgnes pidulik tseremoonia ausamba juures, kus seisis auvalves Kaitseliidu Alutaguse maleva Lüganuse malevkonna kaitseliitlased, Naiskodukaitse liikmed, noorkotkad ja kodutütred. Piduliku sündmuse puhuks heisati riigilipp, peeti kõnesid ja monumendi jalamile asetati lilli. Lüganuse segakoor esitas isamaalisi laule. Kaitseliidu relvadest kõlasid aupaugud. Hiljem koguneti Lüganuse rahvamajja pidulikule koosviibimisele, kus meenutati 20 aasta taguseid sündmusi. Samas sai vaadata pildiväljapanekut ausamba ajaloo kohta.

Lüganuse malevkonna kaitseliitlased Vabadussõja ausamba juures 27. septembril.

Avinurme lahingus langenud leidsid viimse rahula

Tekst: **KALJU JALAKAS**

Tänavu 20. septembril möödus 65 aastat Avinurme lahingust. Et seda tähtpäeva väärikalt tähistada, otsustati Avinurme kalmistul avada memoriaal ning leitud ja välja kaevatud langenute säilmed sinna ümber matta. Nimelt ei maetud Avinurme lahingus langenuid üksnes lahingupaigale, vaid kümne kilomeetri pikkusele maanteeäärsele alale, kuhu nad on sängitatud ühe- ja kahekaupa. Esmane eesmärk oli kunagised sõdurite matmiskohad üles leida, saada luba säilmete väljakaevamiseks ja leida inimesed, kes on nõus sellega vabast ajast tegelema.

LANGENUTE HAUDADE OTSINGUL

Avinurme vallavolikogu läinud aasta 24. aprilli otsusega moodustati vallas töörühm, mis hakkas sellesse valdkonda kuuluvate küsimustega tegelema. Sõjahaudade töörühma juhtis vallavanem Indrek Kullam. Vastavalt kokkuleppele hakkasid sõjahaudade otsinguid ja tegelikke väljakaevamisi tegema Kaitseliidu Alutaguse maleva Avinurme malevkonna kaitseliitlased Taavo Pillesaare ja Kalev Tarvo Pärna juhtimisel.

Esimesed sõdurisäilmed kaevati välja 17. juulil 2008 Avinurme alevikust Avijõe kaldalt, kuhu oli matmiskoha tähiseks istutatud hõbekuusk. Avinurme kirikus maha lastud kaheksa sõduri osaline või täielik matmis-koht õnnestus leida järgmisel kuul, 14. augustil 2008. Inimeste mälestuste põhjal võis kirikus hukkunuid olla rohkem. Teisest suuremast, Kõveriku küla Hansura talu juures olevast sõdurite matmiskohast kaevati tänavu välja viie eestlasest sõduri säilmed. Sealsete hukkunute (kokku 29–30 sõdurit) teisi matmis-kohti pole senini õnnestunud leida. Sõ-

jajärgsel ajal oli üks lesknaine oma mehe säilmed sealt juba kodukalmistule ümber matnud.

Avinurme alevikus oleva kruusakarjääri kaldas olevast matmiskohast on varasematel aastatel (2001. aastal) välja kaevatud ja Narva Saksa sõjaväekalmistule ümber maetud seitsme sõduri säilmed, neist kuus olid eestlased. Otseselt Eesti piirikaitserügementide ja teiste väeosa-

de lahingupaikade lahingupaik-
nast Avijõe ääres ja Metsa tänava kandist on käesoleva ajani õnnestunud leida ainult kolme sõduri säilmed. Siin võib maapõues pu-
hata veel seitse-kaheksa sõjameest. Kahjuks ei ole võimalik kõikide langenute nimesid kindlaks teha, sest puuduvad sõdurizetoonid, osa nendest on purunenud või pole nendel olev tekst loetav.

MEMORIAALI RAJAMISEST

2008. aasta teisel poolel algasid ka ettevalmistused sõdurite säilmete ümbermatmiseks. Selleks sobivaks paigaks valiti Avinurme vana sur-

nuaia tagune puistuga ümbritsetud lagendik, mis edasiselt liitub kalmistuga. Koostati ka eelarve ja esitati kaitseministeeriumile taotlus memoriaali osaliseks rahastamiseks. Telliti üldplaneeringu ja memoriaali mälestusmärgi kavandid. Mõningate väikeste muudatustega võeti kasutusse parimaks tunnistatud kunstnik Ain Loide projekt.

Selle aasta alguses saabus teade, et kaitseministeerium on esitanud eelarve läbi vaadanud ja otsustanud seda rahaliselt toetada. Memoriaali mälestusmärk ja hauaplaadid telliti osauhingult Jõhvikivi, säilmete minikirstud kohalikust puidufirmast AS Nexus. Suure töö memoriaali asukoha planeerimisel, hauasüviste ettevalmistamisel, kesktee ja mälestusmärgi ümbruse kividega katmisel ning heakorrastamisel tegi ära Avinurme Vallavara Haldus eesotsas Jüri Enn Uuetoaga. Killustikuga kaeti ka memoriaali juurde minev uus tee ja autoparkla.

9. septembril saabusid kohale ja asetati paika mälestusmärgi kaks esiküljelt töödeldud 3,5 meetri kõrgust graniitkivi, mida ühendab metallist kuupäev 20. IX 1944. Vasak-

Foto: RAIVO REINEBÄRK

20. septembril möödus 65 aastat Avinurme lahingust. Et seda tähtpäeva väärikalt tähistada, avati Avinurmes mälestusmärk ja memoriaal, kuhu maeti ümber leitud ja välja kaevatud langenute säilmed.

poolse kivi tumedal pinnal on tekst "Isamaa eest", parempoolse kivi heledal pinnal tekst "Isamaa muldas". Kivide ülemisse ossa raiutud lõiked kujutavad plahvatust, metafoorselt ka Avinurmes peetud venenatapulahingut, kus eestlased olid suurriikide tahtel sunnitud üksteise vastu lahingusse minema.

MEMORIAAL ON AVATUD

20. septembril maeti leitud sõdurisäilmed memoriaali. Mälestusmärgi juures lehisid lipud ja seisid koos kaitseleitlastega auvalves kodutütred ja noorkotkad. Avasõna lausus ja lühikokkuvõtte Avinurme lahingust tegi Kalju Jalakas. Matusekõne pidas kirikuõpetaja Rene Alberi. Esinesid Avinurme meeskoor ja puhkpilliorkester. 25 kaitseleitlast laskisid sõdurisäilmetega minikirstud viimsesse puhkepaika. Kolm peotäit mulda kirikuõpetajalt ja kirstud kaeti mullaga. Hauatähisena jäid memoriaali mälestusplaatide read kuupäevaga "20.09.1944". Kõlasid aupaugud, noorkotkad ja kodutütred asetasid mälestusplaatidele lilled ja küünlad.

Järgnes memoriaali mälestusmärgi avamine. Katte mälestusmärgilt langetasid Avinurme lahingus osalenud vabadusvõitlejad Ants Kõverjalg, Heino Järv ja Verner Teeväli. Mälestusmärgi pühitses Kirde kaitseringkonna vanemkaplan leitnant Silvester Jürjo. Järgnesid sõnavõtted, mälestusmärgi jalamile pärgade ja lillede asetamine. Mälestusi lahingust ja langenud kaaslastest rääkis vabadusvõitleja Ants Kõverjalg. Avinurme vallavanim Indrek Kullam avaldas tänu kõigile, kes osalesid sõdurisäilmete väljakaevamisel ja memoriaali rajamisel. Samuti avaldas ta tänu kõigile kohaletulnuile. Seejärel pakuti osavõtjatele sõdurisuppi.

Kõigil oli võimalus külastada telgis avatud näitust, kus olid välja pandud lahingupaikadest ja välja kaevatud sõdurisäilmete juurest leitud esemed. Väiksemad leiud – sõdurizetoonid, taskunoad, granaadikil-

lud, kuulid jt – olid pildistatutena stendidel. Mitmed sõduri varustuse kuuluvad esemed – kiivrid, kattelokid, veepudelik, isiklikud relvad, püssid, täägid, padrunid jt – olid välja pandud sellistena, nagu nad maapõuest olid lagedale tulnud, ent siiski suuremast roostest puhastatuna. Kasutamiseks on need esemed

kõlbmatud, kuid näituseeksponaaditena täiesti äratuntavad. Väljapanekute hulgas olid ka Eesti, Saksa ja N Liidu sõjaväelastele ning eraisikutele antud sõja- ja rahuaegsed riiklikud autasud ning märgid (põhiliselt Saksa sõjaliste autasude koopiad) Kalju Jalaka märgikogust.

AVINURME LAHINGUT TULEB MÄLETADA

Koos mõttekaaslaste ja paljude lihtsate inimestega oleme pika aja jooksul mõelnud nendele Eesti meestele, kes Avinurme lahingus või teistel asjaoludel surma said või maha lasti, kuid kes just siinkandis

oma elu kaotasid ja seniajani märgistamata haudades lebasid. See oli hukkunud meeste (sõdurite, ohvitseride), samuti nende lähedaste suhtes suur ülekoos. Lähedastele jäid nad teadmata kadunuks. Polnud isegi hauaküngast, kus neid mälestada või neile lilli viia. Meie ülesanne on mätta austusega memoriaalkalmistule nende meeste säilmed, kes võitlesid sel raskel ajal Eesti vabaduse eest.

Nüüd on Avinurme kalmistul koht, kus langenute lähedased ja kõik vabadust armastavad inimesed võivad avaldada austust ja mälestada sõjas elu kaotanuid. **KK!**

Lugu on kirja pandud septembris 2009. Kalju Jalakas (14.04.1928–07.10.2009) oli Alutaguse maleva Avinurme malevkonna kaitseleitlane, noorukina Avinurme lahingus osalenud vabadusvõitleja, kes lahkus meie seast igaveseks 7. oktoobril 2009 ja on maetud samale surnuaiale, kuhu on ümber maetud tema 65 aastat tagasi Avinurme lahingus langenud relvavennad.

Esilinastus Imbi Paju film "Soome lahe õed"

Tekst: RITA LOEL

Tallinna kinos Sõprus oli 3. novembril Imbi Paju dokumentaalfilmi "Soome lahe õed" Eesti esilinastus. Päev varem oli sama filmi esimest korda näidatud Helsingis. Film räägib Eesti naiskodukaitsjatest ja Soome lotadest enne Teist ilmasõda ning sellest, mida tegid totalitaarühiskonnad väikerahvastega, kuidas mõjutas alanud sõda inimesi, ennekõike naisi. Ka filmis sõna saav kunagine *pikkulotta*, endine Soome kaitseminister, praegune ÜRO esindaja kriisikolletes Elisabeth Rehn tõdes filmi esilinastusel, et naised on sõdades alati ohvrid, kuid nad on ka need, kes pärast sõda elu edasi viivad. "Sõdades ei ole võitjaid, ka vaenlasest sõjamees

on kellegi poeg, abikaasa ja isa," ütles Rehn.

Imbi Paju soov on muuta ajalugu personaalsemaks ja rääkida minevikust kannatanud inimeste lugude kaudu. Nii (taas)kohtuvadki "Soome lahe õedes" eakad lotad ja naiskodukaitsjad, kes meenutavad olnut, samuti näidatakse unikaalseid dokumentaalkaadreid. Ehkki eakad daamid nii siin- kui ka sealpool Soome lahte on pidanud kogema sõjaga kaasnenud vägivalda ja õudusi, toovad nende elurõõm ja optimism, soojus ja inimlikkus lootust tänasessegi päeva. Kolme aastaga tehtud töö on hingeminev ja peaks kõikidele (rahvuslus)skeptikutele selgeks tegema, mis juhtub siis, kui ühest rahvast ja riigist saab totalitaarse suurriigi mängukann. **KK!**

Eesti naiskodukaitsjad koos Soome Naiste Valmidusliidu korraldatud õppusel "Tikka trill 2009" osalejatega.

Naiskodukaitsjad tutvusid Soome riigikaitsekoolituse mudeliga

Tekst: TAIVE KUUSE, nooremleitnant

Viiesteist naiskodukaitsjat ja kaks Kaitseliidu peastaabi töötajat tutvusid 25.–27. septembrini Soome riigikaitse koolituskeskuste (*Maanpuolustuskoulutus*), Naiste Valmidusliidu (*Naisten Valmiusliitto*) ja põhjanaabrite sõdurite klubide ehk sõdurikodude (*sotilaskoti*) tegevusega. Eestlased said ülevaate, mismoodi on korraldatud Soome riigikaitseõpetus.

VABATAHTLIK RIIGIKAITSEKOOLITUS SOOMES

Teise maailmasõja lõppedes tuli Soomel iseseisvuse saavutamise nimel lõpetada sealse vabatahtliku kodanikeühenduse tegevus, mille eesmärk oli riigikaitseline väljaõpe (nn soomlaste kaitseliit). Ühtlasi kirjutas Soome alla Nõukogude Liidule antud lubadusele, et ei taasta seda organisatsiooni. 1990. aastal, kui Nõukogude Liit lagunes, sai Soome taas õiguse jagada elanikele riigikaitse õpet. 1993. aastal loodi Soomes piirkondlikud riigikaitse koolituskeskused (MPK). 2000. aasta

alguses võttis Soome Vabariigi valitsus vastu seaduse, mille tulemusena liideti piirkondlikud MPKd ühisesse katuseorganisatsiooni, mille nimeks sai *Maanpuolustuskoulutusyhdistys* (MPKY). Ka kogu Soome kaitsejõudude väljaõpe koondati selle organisatsiooni juurde.

MPKY eesmärk on anda riigikaitsest väljaõpet kaitseväeastele, reservväeastele ning riigikaitsekoolitusest huvitatud kodanikeühendustele ja tavakodanikele. Koolituskeskuse ülesanne on harida kodanikke, et nad oskaksid teadlikult ja õigesti reageerida ohu- ja kriisiolukordadele ning oleksid valmis targalt tegetsema, et tekkinud kriitiline situatsioon parimal võimalikul moel lahendada. MPKY-lt tellib kursusi ka Soome kaitseväge. Seega tagab

ühendus Soome kaitseväge arengu ja võimekuse.

MPKY ühendab 19 maakaitsepiirkonda ning üleriigilised õhu- ja merekaitse institutsioonid. Koolituskeskuses on 50 palgelist töötajat, koolitusi viib aga läbi kuni 2000 vabatahtlikku instruktorit. Aastas korraldatakse kuni 1500 kursust, millel osaleb ligi 33 500 inimest. 70% kursustest on seotud sõdurikoolitusega, need viiakse enamasti läbi ajateenijatele ja reservväelastele. Ülejäänud on kodanikukaitse-, pääste- jms erialased koolitused. Ka tegelevad ühendus ja selle allorganisatsioonid instruktorite ja juhtide kursustega.

Õpe toimub enamasti MPKY koolituskeskustes, kuid soovi korral ja tellimisel ka kohtadel. MPKd teevad tihedat koostööd kodanikeühenduste ja mittetulundusühingutega, seda nii kursusi pakkudes kui osaliselt ka neilt koolitusi tellides. Suurel osal kursustest võib osaleda iga huviline – ta ei pea kuuluma ühessegi riigikaitse ühendusse ega muusse organisatsiooni. Inimene võib valida sobiva koolituse avalike (need ei ole ainult kaitseväelastele) kursuste nimekirjast ja registreeruda. Kuid sel juhul on kursus tasuline

Naiste Valmidusliidu korraldatud õppusel "Tikka trill 2009" osalejad jagati gruppidesse. Pildil kadunud inimese otsimist õppiva rühma liikmed harjutust sooritamas.

Soome naistele antava riigikaitse koolituse üks oluline osa on koduturvalisuse tagamise õpetus. Pildil kogeavad Soome kursused, kui ohtlikult kiiresti süttivad kardinakangad.

– maksta tuleb umbes 15 eurot päeva eest. Sellega kaetakse toidu- ja elamiskulud. Enamik vabatahtlike instruktoreid õpetab koolis tasuta.

VARUSTUSLAOD LAHTIS

Eestlased tutvusid lähemalt Lahtis asuva Päijät-Häme piirkonna riigikaitse koolituskeskusega. Piirkonna juht Hannu Tukia selgitas, et tema juhitud piirkond on spetsialiseerunud tagalaväljaõppe kursustele. Igal nädalavahetusel on keskusel õppurid, kokku korraldatakse aastas 130 koolitust. Koolituskeskusesse kogunevad erialakursustele kaitsevälased erinevatest väeosadest üle riigi ja ka reservvälased.

Suurel osal kursustest võib osaleda iga huviline – ta ei pea kuuluma ühessegi riigikaitse ühendusse ega muusse organisatsiooni.

Naaberriigist uudistajatele tutvustati Lahtis asuvaid laoruume, kus hoitakse üksiksõduri ja rühma varustust. Korralikult riulitele asetatud vormirõivaid, seljakotte, kiivreid ja muud sõdurile tarvilikku jagub 200 kursuselasele. Väljaõppe lõppedes annavad õppurid rõivad tagasi, need pestakse, kuivatatakse ja ladustatakse järgmiste kursustele tarvis. Laohoidjatena töötavad vabatahtlikud. Maakonnas tegutsevatel üksustel on vormirõivad kodus, laost saavad varustuse need, kes tulevad kaugemalt ja kellel vormi ei ole.

UUDISTAMISED TIKKAKOSKIL

Teisel päeval tutvusid eestlased Jyväskylä lähistel Tikkakoskil

Kesk-Soome piirkonna riigikaitse koolituskeskuse õpperuumide ja töökorraldusega. Seal saadi teada, et MPKY ise ei mõtle välja, keda või kellele õpetada, vaid paneb õppekava kokku vastavalt organisatsioonide, ühiskonna või kaitseväge tellimusele ja vajadusele. Kui mingis sihtrühmas on tekkinud riigikaitse väljaõppe huvi või vajadus, otsib koolituskeskus õpetajad, kooskõlastab tundide sisu ja mahu ning kuulutab kursuse välja. Kuigi tellitud mingi sihtrühma

poolt, pääsevad enamasti kursusele kõik asjast huvitatud kodanikud, ainult neile on see, nagu eespool öeldud, tasuta. Üldjuhul tuleb uue kursuseks tellimus anda koolituskeskusele paar-kolm aastat ette.

Kesk-Soomes oli aasta algusest septembrini korraldatud 78 koolitust, nende kõigi toimimist koordineeris kohapeal kaks palgelist töötajat. Kesk-Soome keskus antavast õppes 53% jagavad sõdurioskusi ja 47% annavad tsiviilkoolitust, nt esmaabikursused, tuletõrjekoolitus, loodus- ja keskkonkakaitse ning metsas ellujäämise kursus jne. Tikkakoskil on loodud tingimused, et pöörata suuremat tähelepanu meditsiiniõppele, autojuhikoolitusele ja koerte treenimisele. Viimase tulemust tutvustati eeslastele koerte kuulekuse näidisesinemisega.

NAISTE VALMIDUSLIIT JA RIIGIKAITSE

Samal ajal, kui naiskodukaitsjad Tikkakoskit väisasid, peeti sealsa-

mas Soome Naiste Valmidusliidu korraldatud suurt õppust "Tikka trill 2009". Veel enne, kui eestlased said heita pilgu õppusel tehtavale, andis valmidusliidu juht Anneli Taina naiskodukaitsjatele ülevaate Naiste Valmidusliidust ning korraldatava õppuse eesmärkidest ja korraldusest.

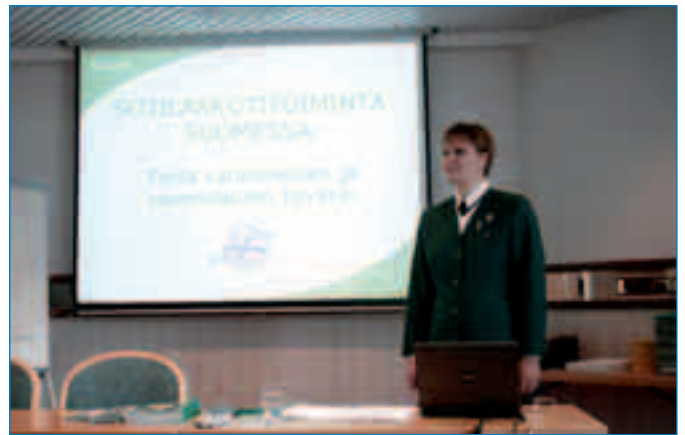
Naiste Valmidusliit on loodud 1997. aastal, liidul on 11 allorganisatsiooni – naisteühendust –, mille eesmärkides ja tegevuses on rohkem või vähem määratletud seotus Soome riigikaitse sihtidega. Nendes allorganisatsioonides tegutseb kokku üle 200 000 naise. Liidu ülesanne on koordineerida naistele suunatud õpet. Kursustel õpetatakse näiteks toimetulekut kriisiolukorras, esmaabi andmist välitingimustes, tuleohutusnõudeid, koduturvalisust, otsinguid maastikul, sidepidamisviise jne. Kaks korda aastas peetakse suuri õppusi, kuhu kogunevad huvilised üle riigi ja mis kestavad kolm päeva. Just selline õppus oli ka "Tikka trill 2009".

Naiskodukaitsjad tutvusid põgusalt inimese otsimise, esmaabi, hingeabi ja tuleohutuse töörühmade tegevusega. Õppusele tulles saab osaleja valida endale kaheksa eriala seast töörühma, kus ta osaleb, ja ta õpibki kõigi kolme päeva jooksul ainult valitud eriala tarkusi ja oskusi. Miks siis tuua 160 naist kokku ühele õppusele, kui nad tegelikult kolme päeva jooksul suhtlevad vaid paarikümnest naisest koosneva grupiga ja õpivad vaid ühte eriala, tekkis eestlastel küsimus. Soomlased sel-

Naiskodukaitsjad veendusid oma silmaga, et ka Soomes pööravad naised suurt tähelepanu esmaabiõppele.

Sõdurikodude õed teevad reklaami oma organisatsioonile messidel, koolides ja ajalehes. Ise usuvad nad, et kõige enam tõmbab uudistajate tähelepanu nende kena roheline vormirõivas.

gitasid, et õppuse lisaeesmärk on anda ka juhtimise, korralduse ja loogistiliste lahenduste leidmise õpet. Õppuse korraldusmeeskonnas oli naised peaaegu kõigist üheteistkümnest valmidusliitu kuuluvast naisorganisatsioonist. Korraldajatele oligi see üritus juhtimisõppeks.

Ka Naiste Valmidusliit koolitab organisatsiooni liikmeid ja pakub õpet kõigile Soome naistele, kes selleks soovi avaldavad. Ka "Tikka trillil" oli väikese tasu eest võimalus kaasa lüüa kõigil õppes huvitatud naistel. Tutvustavast esitlusest selgus, et 56% osalenud naistest on sellistel õppustel varemgi käinud ja 44% olid koolitusel esimest korda ning pooled osalevatest naistest kuuluvad organisatsioonidesse, mis moodustavad Naiste Valmidusliidu, ülejäänud on naiskodanikud, kes tulid õppima kuulutuse peale.

Naiste Valmidusliit teeb tihedat koostööd MPKY, siseministeeriumi ning sotsiaal- ja tervishoiuministeeriumiga.

SÕDURIKODU ON SÕDURITE KLUBI

Laupäeva õhtul kuulasid eestlased loengut Soome Sõdurikodude Liidu ajaloost, tegemistest ja tulevikuplaanidest. Esimene sõdurikodu asutati juba 1918. aastal ja kolm aastat hiljem loodud Sõdurikodude Liit (*Sotilaskotiliitto*) on kõige vanem järjepidevalt töötanud riigi-

kaitseorganisatsioon Soomes. Liidu eesmärk on tagada ja hoida ajateenijate ning reservväelaste head enesetunnet teenistusajal. Peamine väljund selleks on sõdurite kohvikute ja kioskite ehk nn sõdurikodu ülalpidamine. Viimastel aastatel on hakatud välja arendama ka sõduritele mõeldud raamatukogusid. Ka on asutud õppima välitoitlustuspunktide sisseseadmise nõudeid ja korraldust.

Kui mõnes sihtrühmas on tekkinud riigikaitseväljaõppe huvi või vajadus, otsib koolituskeskus õpetajad, kooskõlastab tundide sisu ja mahu ning kuulutab kursuse välja.

spordi- ja kultuuriürituste reklaamidega. Vajadusel korraldavad sõdurikodu õed (nii kutsutakse organisatsiooni vabatahtlikke liikmeid) sõduritele ka tähtpäevapidusid. Lisaks võib sõdurikodu pakkuda hingeabi. Kõigile värsketele ajateenijatele kingivad sõdurikodu õed taskupiibli.

Üksikisikud võivad Sõdurikodude Liidu liikmeks saada alates 16. eluaastast. Praegu on organisatsioonil vabatahtlikke liikmeid natuke alla 6000, neist 59 on mehed (neid kutsutakse sõdurikodu vendadeks). Liituda võivad ka tüdrukud alates 10. eluaastast, neid nimetatakse siis väikesteks õdedeks ja neile õpetatakse mängu kaudu riigikaitset ja isamaa-armastust. Enamik teeb oma tööd vabast tahtest, vaid nendes sõdurikodudes, mis asuvad väe-

osades ja on avatud iga päev, on üks inimene palgal.

2008. aastal liitus organisatsiooniga 255 vabatahtlikku, vajadus uute õdede järele on aga suurem. Reklaami teevad nad oma organisatsioonile messidel, koolides ja ajalehes. Ise usuvad nad, et kõige enam tõmbab uudistajate tähelepanu nende roheline vormirõivas. Kui nad selles ringi liiguvad, astub ikka juurde mõni uudishimulik, kes tunneb huvi, mis ametiga on tegemist.

Ka Sõdurikodude Liit koordineerib elanikkonna väljaõpet: nii organisatsiooni arengu heaks ehk uutele liikmetele kui ka toimetulekukursusi laiemale ringile. Nemandki teevad tihedat koostööd MPKYga. Sõdurikodude Liidul on leping Soome kaitsejõududega, mis sätestab, et nad pakuvad teenust ka sõja- ja kriisajal. Seetõttu on ka praegu liidu üks peamisi eesmärke kriisiaja valmiduse parandamine.

Organisatsioon on isemajandav, palgal on varem nimetatud üksikute sõdurikodude töötajad ja organisatsiooni juht. Ülejäänud tegevus on vabatahtlik ja teenitud tulu suunatakse organisatsiooni arengusse.

Soomet külastades andsid naiskodukaitsjad nendega kohtunud inimestele ülevaate ka Kaitseliidu ja Naiskodukaitsse väljaõppe- ja koolitusmudelist. Ühiselt tõdeti, et tulevikus võiks senisest rohkem teineteise koolitustel osaleda ning nii oma üldisi riigikaitse kogemusi ja oskusi veelgi avardada. **KK!**

Mõnus metsalaager on parim paik tutvuste loomiseks

Tekst: LEANE MORITS,
Naiskodukaitse Tartu ringkonna
instruktor

Sügis on vanarahva tarkuse kohaselt tibude loendamise aeg. Vanarahvas teab ka rääkida, et selleks, et midagi loendada oleks, tuleb enne tööd teha. Nii tegi ka Naiskodukaitse Tartu ringkond, alustades koos kooliaastaga traditsioonilist ürituste sarja uute liikmete leidmiseks ja nende organisatsiooni sulandamiseks.

Septembri keskel kutsusime huvilised Tartu lähedale Uniküla metsa, kus mõnusa jalutuskäigu jooksul oli mõnekilomeetrisel rajal üles seatud kontrollpunktides võimused tutvuda

Naiskodukaitse erialadega. Osalejaid oli parasjagu, nii et kõik said omavahel vestelda ja organisatsiooni kohta küsimusi esitada. Pärast seda korraldasime liikmekandidaatide koosoleku, kus jagati teavet nii paberimajanduse kui ka tulevate ürituste kohta. Selline kokkusaamine on meil tavaliselt jaoskondade esinaiste ja aseesinaiste korraldada, et uued inimesed näeksid neid ja vastupidi.

METSALAAGER KUI ÕESTUMISLAAGER

Ja siis – põhjus, miks ma seda lugu kirjutama hakkasin – saabus oktoobri alguses aeg aasta jooksul Naiskodukaitsega liitunudega met-

sa minna. See on Tartu ringkonna traditsiooniline üritus, mida nimetame mitteametlikult õestumislageriks ja mille mõte on, et vanad ja uued liikmed saaksid omavahel tuttavaks ning uued omandaksid mõningaid tarkusi laagri püstitamise ja laagrirutiinist. Samas on see ka kandidaatidele võimalus end parimast küljest näidata ja leida soovijata, mõttekaaslane, hea tuttav või sõber. Laagrisse on oodatud kõik, kellel oli vähegi võimalik tulla, eriti uute liikmete mentorid, kõiksugused juhatused jne. See on ka hea võimalus ühel aastal liitunudel juba enne baasväljaõppe algust omavahel tuttavaks saada. On ju nemad need, kes suure töönaosusega hakkavad kunagi üheaegselt olema jaoskondade ja ringkonna juhid.

Et tegu on kergemat sorti tutvumislageriga, oleme paaril viimasel aastal võtnud sinna kaasa lapsed. Ringkonna esinaine Virge Prank-Vijard näitas eeskujuga, võttes kaasa kogu pere, st kolm last ja kaitseliitlastest mehe. Pere kaasamise võimalus suurendab laagri populaarsust ja laseb emadel end laagris muretult tunda. Tänavu olid kõige nooremad osalejad kaks kahekuust tüdrukutirtsu, mõistagi koos oma emadega. Tõsi küll, nemad ööseks ei jäänud. Kokku osales laagris kahe päeva jooksul 30 inimest, enamik neist tuli laupäeva hommikul ja lahkus hilisel öötunnil, ööbima jäi 15 laagrist.

TELGID PÜSTI JA KÕHT TÄIS

Mida me seal tegime? Sõitsime välja laupäeva hommikul. Kohale jõudes laaditi DAFilt maha kogu varustus ja viidi läbi esimene õpe – jaotelgi püstitamine. Abiks selle juures oli Kaitseliidu Tartu maleva instruktor vanemseersant Raivo Harak. Pärast loengut saabus hetk telk ka päriselt püsti panna. Uued naiskodukaitsejad ja mõned staažikamad, kes polnud varem seda proovinud, sasisid nõõridest kinni ja telk kerkis nagu võluvael. Siis saadeti paar pisemat liiget sinna sisse, et ahi paika panna. Ka sellega saadi esimese korra kohta üsna kiiresti hakkama.

Pärast harjutust lasti telk jälle kokku ja peeti teine loeng koos praktikaga – telgi püstitamiseks sobiva koha otsimine. Inimesed hajusid metsa alla, vaatasid ning mõtsid siit ja sealt, et ega kändud selja alla satu, ega kõõgile liiga lähedale saa, samas ei tahaks ju ka liiga kaugel olla... Praktika sooritati hiilgavalt: peagi oli metsa all kaks telki püsti ja kotid-matid ka juba sisse tõstetud.

Tegeldi ka teiste laagri juurde kuuluvate ehitiste püstitamise ja küttematerjali varumisega.

Samal ajal, kui uuemad ja nooremad telkidega hullasid, püüdsid

Fotod: 2 x SIRLE LUUST

Lõunasöögi valmimist ootavad (vasakult) Naiskodukaitse Tartu ringkonna instruktor Leane Morits, kaitseliitlane Raivo Prank, Tartu ringkonna esinaine Virge Prank-Vijard ja liige Kairit Henno.

Naiskodukaitse liikmekandidaat Piret Änilane (vasakul) näitab end heast küljest, saagides telgiahju kütmiseks puid. Paremalt Tartu ringkonna PR-grupi juht Liisa Prost.

vanemad lõket teha ja süüa valmistada. Ütleme nii, et... see tuli meil lõpuks välja. Et olime juba ettevalmistuse ajal öelnud otsustava ei purgitoidule, oli vaja pisut rohkem vaeva näha, kuid tulemus oli seda väärt. Suu matsus ja jalg tatsus, päike paistis ja elu oli lill.

HOOTI HOOVIMAAHOOGUSID JA VÄLITELEFONI VIPERUS

Kui kõht täis, tuli edasi tegutseda. Kõigepealt tuli leida kannatanu ja talle esmaabi anda. Eelnevalt istusime korraldajate ja punkti läbiviijaga mulaažikohvri kõrval, leides järjest koledamaid haavu, mille käes kannatanu vaevelda võiks. Lõpuks võõrasime ta siiski alajahtunuks ja käskisime oiata, sest ta oli vigastanud põlve ja otsaesist. "Kannatanu" leiti üles, soojendati, lohutati, plaasterdati ja tehti kõike muud, mida sellisel puhul ikka tegema peab.

Siis siirduti teise punkti, kus vanemseersant Haraku juhtimisel püüti määrata objektide kaugust maastikul. Kui sellega oli silma järgi hakama saadud, kasutati kontrollimiseks laserkaugusmõõtjat. Selgus, et naised on suhteliselt täpse silmaga – kõik kaugused jäid lubatud vea piiresse.

Seejärel püüti tungida sidepidamise saladustesse välitelefoni abiga, kuid siin sekkus *force majeure* – üks aparaatidest, mis laenamise ajal kontrollides töötas nagu peab, otsustas visata meile vembu ja tõestas, et hoolimata nimest välitelefoni on välitingimused tema jaoks liig mis liig, ning keeldus tegemast ainsatki piuksu. Siit ka manitsus meenutuseks vanadele ja õpetuseks noortele: kontrolli kaks korda, võta kaasa varuaparaat ja varuakud või mõtle välja lisategevus.

Tegevusest metsalaagris, nagu teada, õnneks kunagi puudus ei ole, sest telgiahjukütet ja lõkkematerjali võib alati koguda rohkem. Ja veel rohkem. Ja siis igaks juhuks veel natuke.

Et tegevusi katkestasid hootised hoovimahood, veedeti vahepeal aega telgis pesa kohendades, juttu ajades ning ahju- ja lõkkevalvejärgkorda paika pannes. Öhtusöögi

LAAGRIMULJEID TAGASISIDELEHTEDELT

- Väga positiivne, õestumine uute liikmetega õnnestus. Kahju, et sideõpe vett vedama läks, aga uued naiskodukaitsjad saavad eeldatavasti baasväljaõppe käigus ka töötavaid telefone näha.
- Ehk ei peaks toidutegemise eest hoolitsema ainult korraldajad, vaid kõik osalejad? See oleks ausam ja annaks uutele tulijatele tunde, et ka nemad on väga vajalikud.
- Koolitajad olid osavad, telgis oli soe, süüa anti paremini kui kodus. DAFIGa oli ka huvitav sõita.
- Nukker oli ära minna, hea meelega oleksin kauemaks jäänud. Võiks pikemaid laagreid korraldada, näiteks kaks ööd.
- Ei olnud liigset tempot taga, samas ei olnud ka n-ö tühja hetke, kus midagi teha polnud.
- Koolitajad rääkisid kõik arusaadavat juttu. Kõige põnevam oli praktiliste oskuste omandamine: telgi püstitamine, lõkke tegemine. Võiks teha laagri, mis kestaks mitu päeva.
- Mõnus seltskond, lähedad tegevused, pädev koolitaja, imeilus metsaalune. Laagriplatsile võiks mingi maa pealt matkata.
- Väga hästi organiseeritud üritus, päev oli tegevust täis, nii et igav ei saanudki hakata.

ajaks klaarid taevas õnneks ära, nii et kui läks vorstikõrvetamiseks, istus kõik see naine ja mees rõõmsalt lõkke ümber ja lasi söögil hea maitseda. Meil on tekkinud komme, et sügis- ja talvelaagris süüakse lõkke ääres muule toidule lisaks kindlasti suitsupeki ja sibula või küüslauguga leiba (et ikka nahavahe soe oleks ja viirused kallale ei tuleks), nii ka sel aastal, kuid tundub, et uute liikmete hulgas on kas dieedipidajaid või ei olnud pekk piisavalt suitsune (või oli liiga suitsune?), sest osa jäi järele

Foto: MAARJA JALASTO

Kuuendik laagris kaasas olnud lastest: Ervin Otto Prank abistab lõunasöögi valmistamisel.

ja lõigati võileivale järgmisel hommikul. Aga ära ta söödi.

Öhtusöök läks sujuvalt üle lõkkeõhtuks, mis algas tutvustusingiga. Kuulsime, millega keegi tegeleb, mida õpib, kus töötab ja kui kaua on Naiskodukaitsse liige olnud.

METS JÄI JÄRELE LEHVITAMA

Ka hommikul valas vihma, kuigi oli lubatud lund. Õnneks lakkas sadu hommikuse pudru ja kohvi ajaks. Ega's midagi, täis kõhuga oligi aeg hakata laagrit kokku pakkima ja looduses viibimise jälgi kaotama. Mäletan gaidiaegade õpetust: pärast metsasolekut peab laagriplats olema selline, et isegi vanajumal ei saa aru, et gaidid-skauudid on laagris olnud. See kehtib kõigile metsaskäijatele. Sammalt me üles kammima ei hakanud ja ülejäänud lõkkematerjali jätsime siiski ühte hunnikusse, mitte ei laotanud kunstipäraselt kuuskede alla laiali, aga mets lehvitas meile tänulikult järele küll. Või oli see vaid tõusev tuul?

Detsembri algul on kavas Naiskodukaitsse Tartu ringkonna talvise laagrirutiini õpe. Ka see kestab kaks päeva ja ühe öö ning korraldatakse taas imekaunis Unikülas. Loodetavasti koguneb sinna sama arvukas, rõõmus ja reibas seltskond. **KK!**

Naiskodukaitse fotovõistluse “Eesti naine” auhinnad on jagatud

Tekst: ELISA SAMMELSELG,
fotovõistluse projektijuht,
Naiskodukaitse Tallinna ringkonna
Lääne jaoskonna esinaine

Naiskodukaitse Tallinna ringkonna avalike suhete grupp korraldasselsuvel fotovõistluse “Eesti naine”. Konkursi eesmärgiks oli koguda ja säilitada väärtuslikku pildimaterjali, väärtustada naise osa ühiskonnas ja tõmmata tähelepanu Naiskodukaitse tegevusele. Konkursile pilte saatma kutsusime kõiki, sõltumata Kaitseliitu või selle eriorganisatsioonidesse kuuluvusest või mittekuuluvusest. Osalejatel palusime näidata, millisenäeavad nad Eesti naist: malbe ja lahke või sõaka ja sitkena. Või on ta seda kõike? Või midagi hoopis muud?

MITMEKESISED FOTOD

Võistlusele saatis 61 autorit 145 fotot. 27 võistlustööde autorit kuulub Naiskodukaitse, kolm Kaitseliitu, kaks on kodutütred ja 29 Kaitseliitu ega selle eriorganisatsioonidesse ei kuulu. On tore, et kuigi tegime reklaami peamiselt Kaitseliidu ja selle eriorganisatsioonide liikmete seas, jõudis teave ka organisatsioonist väljapoole. Valdavalt levis teave väljapoole nn suust suhu ehk siis tuttavate kaudu. See olevat ka tõhusaim suhtekorraldusvahend – tuttava soovitus usaldatakse ju enam kui reklaamis öeldut.

Autorite nägemused Eesti naisest olid mitmetahulised: küll oli seal ulakaid naisi katusel pasunat puhumas, sitkeid naisi tõstukiga sõitmas ja malbeid memmekesi. Piltidega saab tutvuda fotovõistluse kodulehel (<http://konkurss.naiskodukaitse.ee>).

VÕIDUTÖÖD

Kõik tööd osalesid internetihääletusel, millega selgitati välja publiku lemmikpilt. Selleks osutus Priit Põllu foto “Lihtne, kaunis, võluv” (5).

Parimad tööd valis välja ka žürii, kuhu kuulusid Naiskodukaitse esinaise asetäitja Kersti Podmošenski, Tallinna ringkonna esinaine Kersti Tammekunn ja Tallinna ringkonna liige, graafiline disainer ja hobifotograaf Merilin Kukk ning Kaitseliidu Tallinna maleva liikmed Gert Kaju ja Madis Milling. Žürii sai kokku 30. septembril ja vaidles piltide üle kõvasti. Palju oli fotosid, millel oli küll jutustada oma lugu, kuid tehniline tase jättis soovida. Samas oli saadetud ka palju selliseid, mille tehnilise poolega oli kõik hästi, aga pildil puudus lugu.

Pärast pikka arutlemist jõudis žürii järgmise otsuseni:

I koht “Mitme põlve ema” [autor Marja-Liisa Plats]; [1]
II koht “Eesti naine on... julge” [autor Siim Semiskar] [7]
III koht “Talv” [autor Jorgan Vöörmann, Kaitseliidu Tallinna malev] [4]

Parimaks Naiskodukaitse-temaliseks pildiks tunnistati Naiskodukaitse Valga ringkonna tegevliikme, Kodutütarde Valgamaa ringkonna vanema Sigrit Säinase foto “Kas soovite teed...” (3).

Et žüriile jäi silma veel kaks pilti, mis eelnevatesse kategooriatesse ei mah-

tunud, otsustati anda välja ka kaks eripreemiat. Fototehniline eripreemia sai Mari-Liis Helvik pildi “Kui päike loojub...” (2) eest ja parimaks lavastuslikuks fotoks tunnistati Katre Kõrgema “Lootusrikkalt tulevikku” (6). Auhinnadeks on valik fotoraamatuid ja Naiskodukaitse meeneid.

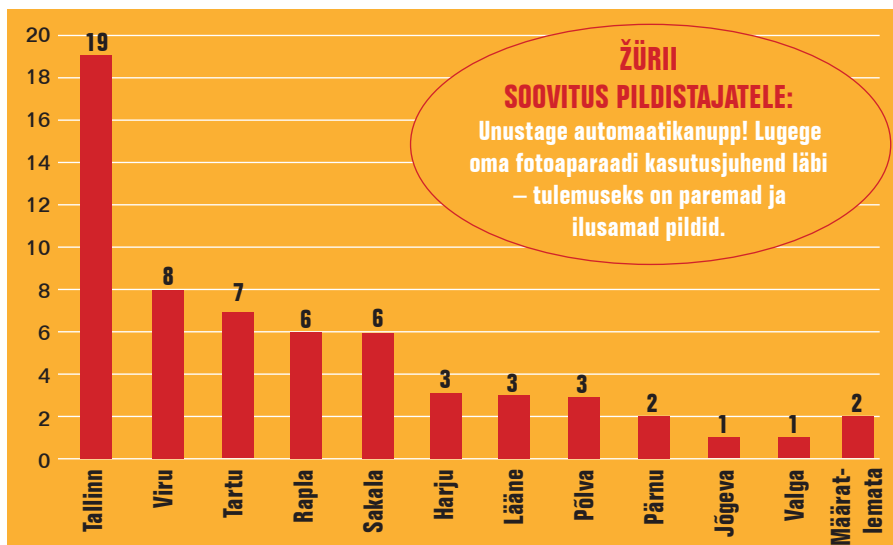
Veebis asuv fotogalerii ootab endiselt kommentaare. Toredaid pilte oli palju ja žürii võimuses ei olnud kõiki silmapaistvaid töid ära märkida. Seega kui žürii ei tõstnud esile teie lemmiktöid, kasutage võimalust ja andke autoritele tagasisidet – nad on teile tänulikud.

Korraldajad tänavad kõiki fotovõistlusel osalenuid. 2010. aastal on plaanis järgmine konkurss ning loodame, et sellel on veelgi rohkem osalejaid. Täpsemalt teemast ja reeglitest juba järgmisel aastal.

KORRALDUSE TEHNILISEST POOLEST

Fotovõistluse tarbeks valmistasime eraldi veebilehe, milleks kasutasime internetist leitud tasuta kodulehemalli – neid võib netiavarustest leida tuhandeid. Vaja oli veel serveriruumi, kuhu leht üles riputada, ning natuke teadmisi html-ist, et kodulehemall oma soovi järgi ümber kujundada ja leht üles ehitada.

FOTOVÕISTLUSEL OSALEJAD PIIRKONNITI

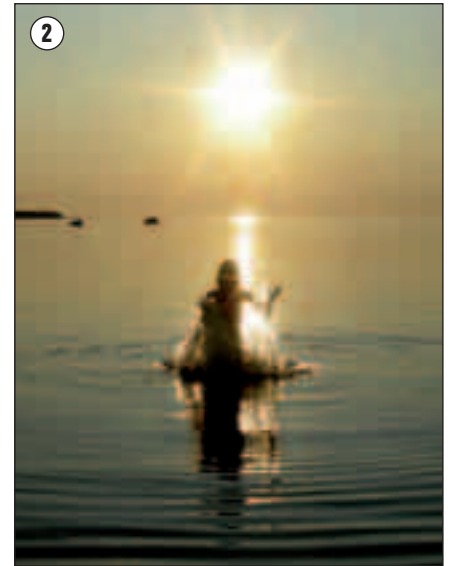

Pildigalerii loomiseks kasutasime veebipõhist fotoalbumi korraldajat Gallery (<http://gallery.menalto.com>) – seegi oli internetist leitud vabavara. Pärast Gallery serverisse installeerimist sai asuda galeriilehe kujundamise kallale. Valida oli

võimalik stiile, värve ja funktsioone.

Ka võimaldab galeriimootor piltide hindamist, kommenteerimist, kommentaaride modereerimist, slaidiehitluse loomist, EXIF-vorminguga

kaasnevate fotograafiliste lisaandmete (nt pildistamisaja, kaamera-margi ja muude sätete) kuvamist pildi all jpm. Tänu usinatele abilis-tele-tõlkijatele on võimalik peaaegu kogu galeriimootorit ja albumit kasutada ka eestikeelsena. **KK!**

Retkejuhiks trummikõmina saatel

Tekst: URVE LOIT, Sakala malev, ja MADIS MINTEL, Lääne malev, retkejuhi kursusel osalejad

Trummide kõma jääb meile pikas ajaks meenutama retkejuhi kursust, mis korraldati Kaitseliidu noortejuhtidele sel aastal esimest korda. Mõnigi meist jõudis ehk kursusele sõitmise eelõhtul asju pakides lasta peast läbi lipsata mõttel, et kas ma saan kõige sellega tõesti hakkama. Ees oli ootamas 40 km rattasõitu. Juba kursusele registreerimisel tuli kinnitada, et olen suuteline käima 20 km ära nelja tunniga. See andis aluse arvata, et ees on huvitavad, kuid mitte kerged matkad. Aga võimalust osaleda Kaitseliidu noortejuhtide retkejuhi kursusel instruktor Margus-Tarmo Pihlaka juhendamisel ei saanud ju käest lasta. Kõigepealt tuli oodata vastust, kas üldse kursusele valituks osatud. Ja kursusele kutsutuna tuli endas kindel olla: on ennegi rattaga pikemaid sõite ette võetud ja ega metsas matkaminegi ole proovimata.

Esimene meeldiv üllatus, mis meid Alu mõisas ees ootas, oli mõnusalt kume trummikõmin. Mitmedki meist mõtlesid, et tehakse mingit nalja, kuid see kõmin saatis meid kõigi õppepäevade jooksul ning jäi

meenutama meeleolukaid matku ja toredat seltskonda.

ESIMENE PÄEV: JALGRATTAMATK JA ÜLEELAMISÕPE

Esimene päev algas tutvumismängudega. Järgnes jalgrattamatk, mille käigus sõitsime läbi ümbruskonna mõisad. Öhtul saime üleelamisõpetust.

Madise muljed

Erinevalt Kaitseliidu sõjalise väljaõppe üritustest on noorte ja noortejuhtide ettevõtmised alati rõõmsameelsed ja hoogsad. Esimesest päevast jäi meelde lammaste “rünak”, mis korraks meie ühtse grupi pooleks lõikas. Muljeid kogunes erimelistest mõisatest alates ühest uhkest raudaia ja lukus väravaga häärberist kuni mahajäetud varemeteni. Harjumist vajab turistikaardiga liikumine. Poole teekonna peal viis tee meid rappa, aga õnneks sai teiselt poolt ka välja. Pahklasse jõudsimine enne teist gruppi, päevaga läbisime umbes 45 kilomeetrit ja nägime kuut mõisat.

Õhtusel üleelamisõpetusel jagas instruktor Erki Vaikre meid kolme gruppi ning õpetas selgeks ja lasi meil enestel valmistada magamis-

aseme, linnulõksu, kiletükist nõõri-jupi, puust lusika ja plekitükist vile ning veel üht-teist.

Urve muljed

Meie rühma ülesanne oli kõigepealt marsruut paika saada. Tingimuseks oli, et üheskoos tuleb läbida võimalikult palju mõisaid ning nende juures grupifoto teha. Kui esialgu tundus ülesanne veidi omapärane, siis ühe mõisa juurest teise juurde sõites läks asi aina huvitavamaks. Mõisad olid igaüks täiesti oma nägu ja kindlasti on igaühel ka oma lugu rääkida. Kümned kilomeetrid rattaseljas möödusid märkamatuks – vapustavalt kena päikeseline päev, värviküllane sügisloodus ja mõnus seltskond – ning peagi olime esimeses ööbimiskohas. See asus metsas.

Agas enne, kui meid toidukottide ja muu varustuse juurde lasti, saime vajalikke teadmisi ellujäämisest. Ellujäämiskarbi kavatsen mina küll endale kokku panna – kasulik abimees igaks elujuhtumiks. Esimese päeva õhtuks oli kursuse korraldajatel ja ellujäämisinstruktoril mitu põnevat ülesannet varuks: lisaks ööbimiskoha ettevalmistamisele ja tuletegemismaterjali varumisele tuli meil tulepulga abil kiiruse peale löke põlema saada ning tühjast plekktopsist valgusti meisterdada.

Esimene meeldiv üllatus, mis meid Alu mõisas ees ootas, oli mõnusalt kume trummikõmin.

Kursuslased toetamas instruktor Margus-Tarmo Pihlaka püüdlusi tasakaalu hoida.

Retkejuhi kursusel osalejate esimene päev möödus mõisaid väisates. Peatus Tohisoo häärberi ees.

Fotod: URVE LOIT

Fotod: 2 x MADIS MINTEL

Pimeduse kätte all uudistavad noortejuhid Erki Vaikre nn ellujäämis-karbi sisu.

Retkejuhi kursusel saab selgeks, kui oluline on usk iseendasse ja oma kaaslastesse, kui vajalik on toetada kaaslast, kui nemad abi vajavad, ja olla valmis vastu võtma ka teiste toetust.

Õhtul kogunesime trummikõmina saatel taas instruktorite lõkke äärde, kus igaüks sai rääkida päeva parimast hetkest. Meid oli 18 kursuslast üle Eesti ja igapähele meele erinevaid hetki, mida õhtul teistelegi meenutada.

ÕPETLIK ESIMESEST PÄEVAST

- Et üritus hästi välja tuleks, tuleb plaani tegemisega vaeva näha.
- Mõelge läbi võimalikud probleemid ja ohud, mis võivad ette tulla, ja see, kuidas neid vältida.
- Mõelge ka sellele, mida teha, et üritusest jääksid head mälestused.
- Kui plaanite valida uue varustuse, tutvustage kindlasti ka selle tõhusat kasutamisevõimalust.
- Söögivajaduse ja -koguste planeerimisel hädta jäädes pöörduge asjatundjate poole.
- Te suudate ja saate hakkama pisut rohkemaga, kui te kodus diivanil istudes arvate suutvat.

TEINE PÄEV: KÖIEKOOLITUS JA JALGSIMATK

Teise päeva kava nägi ette köiekooolitust, õigupoolest algteadmisi sellest, ja jalgsimatka Kohilast Alusse.

Madise muljed

Kõigepealt tehti koduse ülesande kontroll, st vaadati, kas sõlmed on selged. Selgus, et kui sõlmi paar

korda joonise järgi teinud oled, ei tähenda see veel, et sa neid oskad.

Seejärel õppis üks grupp madalseiklusraja valmistamist ja teine kõiega laskumist. Valmistame ette mitu rada ja proovime neid läbida. Instruktor selgitas, mis võib juhtuda, ja õpetas, kuidas turvata. Ja siiski tuli ootamatu kukkumine. Üks raja läbija kukkus nii, et turvajad ei jõudnud teda kinni püüda, ja kukkuja pea pörkas vastu puud. Ehmatuse oli suur, kutsusime välja kiirabi, kes viis kannatanu haiglasse uuringutele. Õnneks sai ta samal päeval haiglast koju, kuid kursus oli temale kahjuks läbi ja mahajääjate tuju rikutud. Kuid uued väljakutsed ootasid.

Kõige hullem on jälle ratta selgata ja sõita Kohilasse jalgsimatka alguspunkti. Jalgsimatkast jäid meelde rästikud ja "pidevalt valetav" kaart ning "kaks" päikest taevast. Päeva lõpetas saun.

Urve muljed

Elamusi jagus ka teiseks päevaks. Et koduseks tööks oli mõned sõlmed selgeks saada, võis arvata, et instruktorid asja niisama ei jäta ja ju meil neid sõlmi kuskil ka vaja läheb. Kui meid teise päeva hommikul viiekordse maja juurde viidi, oli asi selge – kindlasti on hoone üks õppevahend. Me ei eksinud. Es-

malt kontrollisid instruktorid kodus õpitud sõlmede teadmisi ja saime ka tarkust juurde: oluline on osata sõlmi ja oluline on teada ka nende nimetust ja kasutamist. Ainult pildilt vaatamisega sõlmi selgeks ei saa, neid tuleb harjutada.

Kui kõrguste puhul tekib ohutunne, siis madalseiklusrajal, kus tegevus käib vaid meetri kõrgusel maapinnast, kipume ennast unustama ja nii juhtuvadki õnnetused.

Sõlmetarkus korratud, asusime laskumise ja madalseiklusraja juurde. Saime kogeda uut ja õpetlikku: kui kõrguste puhul tekib ohutunne, siis madalseiklusrajal, kus tegevus käib vaid meetri kõrgusel maapinnast, kipume ennast unustama ja nii juhtuvadki õnnetused. Kindlasti oli väga oluline kogemus, et kui endasse uskuda, pole miski võimatu. Samas on väga oluline kaaslaste toetus ja meeskonna ühtne tegutsemine.

Eelmisel päeval sai päris pikk rattaretk läbitud ja ega enam rattasadulasse erilise rõõmuga kippunud. Üllatusega tuli aga tõdeda, et rattasõit jalgsimatka alguspunkti polnudki nii hull. Koosveedetud tunnid andsid tegutsemisjõudu. Pärast lõunapausi ootas 25 km pikkune jalgsimatka läbi metsade, soode ja rabade. Teekond ja tempo olid meie endi valida. Tore oli see, et grupp liikus sihtmärgi poole positiivses meeleolus ja aega jäi ka looduse nautimiseks. Kes sai jalale mõne villi, kes oma esmase matkakogemuse, aga kui Alu mõis paistma hakkas, oli

Foto: MADIS MINTEL

Foto: URVE LOT

Kanuuõiduõpe Andres Lääne juhendamisel pak- kus kustumatuid mäles- tusi.

Ise seiklusi läbi tehes saab selgeks, et kõieülesannete juures on tähtsaim turvalisuse tagamine.

genud puud, mis sundisid vahepeal kanuusid käe otsas tassima. Ja veidi tüütud olid ka sihtpaigas kurjad kihulased, kes kadusid alles koos pimedusega, kui algas lõkkeõhtu. Hoolimata sellest, et Margus-Tarmo Pihlaka hää l polnud kõige paremas korras, oli tema ja Andres Lääne õh- tute kontsert nauditav.

Urve muljed

Kuigi möödaski juba kaks mit- te väga kergest päeva, oli üllatav, et väsimust ei olnudki veel tunda. Ei valutanud istmik rattasõidust ega jalad matkamisest ja hommikune ärkamine pehmest voodist polnudki nii vaearikas, kui õhtul voodisse pugedes arvata võis. Et ees oli hommikune rabamatk Soomaal, oli ära- tus varajane. Tõeliselt tore elamus oli hommikukohvi ajal päikesetõu- su nautida: kastetilgad peegeldu- mas ämblikuvõrkudel tõusva päike- se käes, sipelgate varahommikused siblimised, võrratu värvidemäng puutumatul rabamaastikul, vihma- piiskade ringid rabajärvedel, lindu- de varahommikused hõiked... Need on elamused, mida tasub minna vaatama kuulama. Liikudes ükstei- se järel hanereas, saime osa looduse mängudest ja tema võrratust mit- mekesisusest. Kes oskas vaadata, kes oskas näha, kes kuulata.

Kanuumatk oli mõnelegi uus välja- kutse. Nagu kõigi kursuse tegevus- te puhul, andsid nüüdki kõigepealt instruktorid teooriatunni ja alles siis mindi tegudele. Ja ikka mees- konnatöö – seekord kahekesi paaris

tõesti selline tunne, nagu oleksime koju tagasi jõudnud. Ehk oli päeva kõige raskem hetk see, kui selgus, et igapäev tuleb Alus oma raske selja- kott ise kooli majutuskorrusele toi- metada.

ÕPETLIK TEISEST PÄEVAST

- Turvalisus, turvalisus ja veel kord turvalisus! Mis sest, et ma- dalseiklusrajal pole kiiver kohus- tuslik, kasutage seda siiski.
- Kui turvate kedagi, siis arvesta- ge, et teie tegevus on kaaslasele väga oluline.
- Rattamatkale on vaja kaasa võt- ta ka mõned varusisekummid ja pump.
- Kui liigute mitmekesi maastikul ja teil on mitu kaarti, siis jälgige neid kõiki – nii jääb vähem või- malusi eksida.
- Kui tunnete, et saavad hakkavad hõõruma, tehke peatus ja hool- dage jalgu.
- Kui tunnete oma saapaid juba paremini, teipige jalgu juba enne matka.

- Ning mis kõige tähtsam: jälgige kaaslast ja arvestage nendega – nende oskuste ja kogemustega.
- Meeskond on nii tugev, kui tugev on tema nõrgim lüli ja kaaslaste toetus on rasketel hetkedel mo- raalselt väga oluline.

KOLMAS PÄEV: RABARETK JA KANUUMATK

Teisel päeval olid kavas jalutuskäik rabas ja kanuumatk jõel.

Madise muljed

Äratus oli ülivarajane, et poole kuueks Soomaal rabas olla. Jalutus- käiku juhtis Piret Jeedas, kes oskas seda teha lihtsalt, aga mõnusalt. Paljutki kogetust saab edaspidi noortetöös kasutada. Näiteks kas või viktoriini keset raba, kus kõige rohkem võidavad kaotajad, sest nemad õpivad kõige rohkem.

Järgnes eine ja siis alustasime ka- nuumatka. Voolav vesi ja palju vanu tammepuid teevad hingele head. See 15 km jõel oli puhas lust, kui ainult välja arvata need vette lan-

Fotd: MADIS MIINTEL

Margus-Tarmo Pihlaka trummimäng saatis kursuslasi õppimist väärtustava kõminana.

paati juhtimas. Ega see kerge olegi – esialgu vajas paadi juhtimine veidi kokkuharjutamist, aga hiljem oli meie paatkond valmis vee peal üsna lähedaid vigureid sooritama. Kõige toredam oli aga see, kui lasime ennast õhtuhämaruse ootuses vooluga kaasa triivida: kaks paati koos täielikus vaikuses, udu laskumas jõe. Kuigi olen korduvalt ka nuumatkadel käinud, oli see tõeline elamus, seda suuresti tänu minu paadikaaslasele, kes vaatamata oma noorusele ning vallatutele kurvidele ja ulakustele paadipäras ei pidanud paljaks vahepeal aeg maha võtta ning nautida looduse võlu. Kõige tähtsam ongi paadimatkal sinu paadikaaslane. Ega ilmaasjata öelda, et igapähega ikka luurele ei läheks.

ÕPETLIK KOLMANDAST PÄEVAST

- Et teha ringkäigud looduses teistele meeldejääviks ja harivaks, tuleb enne ise palju õppida. Õppige tundma taimi ja uurige loomade käitumisviise.
- Kõiki retke tegevusi ja seal räägitavaid jutte ei saa ette teada ega ette valmistada, seetõttu olge valmis retke käigus ettetulevateks ootamatusteks.
- Loodusretki saab teha erineva eesmärgiga (seeneretk, linnuret, fotoret, kalaretk jne) ning väga erinevatele inimestele (al-

SUURE SEIKLUSE RETSEPT

Tekst: MARGUS-TARMO PIHLAKAS

Tuleb võtta kogu elukogemus, iga tükike su kehast, iga milligramm energiat, mis on sul veel jäänud, ja jagada see võimalikult väikse ajaga.

On raske rääkida õpikogemusest ühel seikluskursusel, sest see kogemus ei taha kuidagi sõnadesse mahtuda. Lihtsam on jagada seda, mida instruktorina kursuse eel planeerisin. Õpirännakule pani aluse paljude noortejuhtide soov täiendada end seikluskasvatuse ja retkejuhtimise vallas. Koolitusvajadusele hakkasime lisama põhiprodukte, nagu kursuse üks pealisülesandeid, milleks oli vastutustunde arendamine nii enda, teiste kui ka kogukonna vastu. Teised teemad ja maitsed, millega kursusel tegelesime, olid eneseteadlikkus, meeskonnatöö, juhtimine, isikliku vastutuse aktsepteerimine ja võime ületada endale seatud piire. Motoks oli õppimine kogemuste kaudu, mida aitasid teostada eneserefleksioon ja elamuste mõtestamine. Arenguvaldkonnad olid planeeritud nii, et osalejale oleks võimalus saada õpikogemusi ja avardada oma maailmakaemust vaimse, kehalise ja mõttelise pingutuse kaudu.

Kui sellele koolitusretseptile peaks andma nime, siis võiks see olla "Lahkumine mugavustsoonist". Noortejuhile, kes võtab julguse kokku ja viib noored inimesed metsa vastu tundmatule ja seikluslikule maailmaavastamisele, jääb väheks headest oskustest ja täpselt täidetud rutiinist. Siis läheb vaja veel midagi – midagi, mis aitab, kui oled kaugel sellest, mis harjumuspärane ja tavaline. Meie kursusel oli selleks miskiks šamaanitrumm, kuid paljud nimetavad seda lihtsalt õnneks.

gajatele, kogenutele, tõsistele loodushuvilistele). Ei tasu unustada, et eri sihtrühmad vajavad retkejuhilt erinevat ettevalmistust ja lähenemist teemadele.

- Tegevusrohke lõkkeõhtu laulu ja tralliga muudab isegi tavapärase ööbimise meeldejääviks.

NELJAS PÄEV: TEOORIATUNNID ALU MÕISAS

Neljandal päeval kuulasime Alu mõisas teoreetilist juttu heaks gruppjuhiks olemise kohta ja saime käte tunnistused.

Madise muljed kogu kursusest

Ma ei kahetse hetkeski, et pidin sellel kursusel osalemiseks nädala puhkust võtma. Seal oli fantastiline seltskond ja kahtlemata aitas see mul saada ka paremaks noortejuhiks.

Urve muljed kogu kursusest

Kursuse viimane päev oli kokkuvõtte meie tegemistest ja ühisest mees-

konnatööst. Oli tõesti uskumatu, kui kiiresti möödusid päevad, mis olid täis tegemisi ja ühiseid toimetamisi tõeliselt läheda seltskonnaga. Nende päevade jooksul sai õpitud väga palju. Üllatav oli aga see, et kuigi läbitud oli pea 100 km, ei tundnud ma väsimust ega lihasevalu, oli hoopis teadmine, et saan hakkama ka siis, kui ülesanne esialgu raske tundub, ja arusaam, kui oluline on usk iseendasse ja oma kaaslastesse, st kui vajalik on olla olemas ja toetada oma kaaslasi, kui nemad minu abi vajavad, ning olla valmis vastu võtma ka nende toetust.

Mõnusalt kõmiseb jätkuvalt meie mõtetes trummide kume kõmin. See kõmin saatis meid kõigi kursusepäevade jooksul ja jääb erilise tähendusena meile meenutama neid tõeliselt meeleolukaid matkapäevi ja toredat seltskonda. Usume, et suudame õpitut ja kogetut anda oma noortele matkajatele edasi sama sisukalt ja tähendusrikkalt, nagu tegid selle meile meeldejääviks Margus-Tarmo Pihlakas ja Andres Lääne. **KK!**

Läänemaa noortevõistlusel oli kolm raskusklassi

Tüdrukud lähevad esimest korda võistlema.

Nendel noormeestel on juba palju võistlusi seljataga.

Kontrollpunkt "Vee keetmine".

Tekst: KAIDI SITS,
Kaitseliidu Lääne maleva noorteinstruktor

Läänemaa kodutütarde ja noorkotkaste matkamäng peeti 3. oktoobril. Rajal oli 35 kodutütart ja 30 noorkotkast. Kontrollpunktides tegutses 13 abilist.

Matkamängul oli kolm raskusastet. Kerge raja pikkus oli vaid viis kilomeetrit ja seal liiguti ilma kaardita legendi abil. See rada oli mõeldud nendele noortele, kellel puudub orienteerumiskogemus. Keskmise raja pikkus oli kümme kilomeetrit ja seal asuvate kontrollpunktide asukohad olid märgitud kaardile. Kõige raskem rada oli mõeldud nendele võistkondadele, kes pidasid plaani osaleda ka Kaitseliidu Lääne maleva patrullivõistlusel "Valge laev". Seal tuli kontrollpunktide asukohad ise koordinaatide abil määrata.

Kontrollpunktides keedeti vett, määrati taimi ja seeni, täideti meeskonnatööülesandeid ja hinnati sõlmede kasutamist situatsioonülesannetes. Luureülesandes siseneti valvatavasse hoonesse vajalikku infot hankima. Veel pidi tundma maakondade vappe.

Kerge raja võitis rühm Mustad Draakonid koosseisus Artur Laursoo, Ronald Kask, Kaspar-Joonas Laurmann ja Jevgeni Medkov. Keskmisel rajal olid kõige tublimad Oru Kodutütred ja Sajajalgsed koosseisus Karmel Lääts, Kaitlyn Lääts, Marisol Soosaar, Piia Katharina Vaan ja Maris Esko. Kõige raskema raja parimaks osutus võistkond Sajajalgsed koosseisus Imbi Esko, Mariel Kast ja Melissa Kast.

Võrreldes varasemate aastatega on paranenud märgatavalt kontrollpunktides antavate ülesannete täitmise oskus. Näiteks sõlmede tegemisel ei ole enam küsimus, kas võistleja oskab sõlmi või mitte, vaid loeb soorituskiirus. See näitab, et noored teevad enne matkamängu kodutööd ja püüdlevald parima tulemuse poole. **KK!**

Oru noorkotkad uurivad kaarti.

Fotod: RAIN KAASIK

Kodutütarde matkamängul oli hinnas meeskonnatöö

Tekst: DAIRI ÕUN

Tublimad kodutütred üle Eesti kogunesid 9. oktoobri õhtul Järvamaale Koeru keskkooli, et startida varahommikul matkamängule. Igast ringkonnast oli esindatud neli 8–13-aastast kodutütart.

MEESKONNATÖÖ ON OLULINE

Laupäeva hommikul ütlesid korraldajad kooliõuel matkamängu avasõnad. Pärast seda startis esimene võistkond, kaart ja võistlusjuhend teejuhiks, kümnekilomeetrisele matkarajale. Kõigepealt aga läbisid kõik võistkonnad varustuse kontrolli, seal said mõned kirja ka esimesed miinuspunktid.

Juba esimeses punktis pandi proovile võistkondade meeskonnatöös-kus. Neid ootas neli kannatanut, igaühel erinev mure. Tegutseda tuli läbimõeldult, et mahtuda kontrollaja piirsesse. Seejärel sukelduti sügisesse metsa, et jõuda teise kontrollpunkti, kus kodutütred pidid meelde tuletama olulised tähtpäevad ja panema need õigesse järjekorda. Elevust tekitas tähtpäevade seas kiri “kolmapäev”, mille loetelust väljajätmisega vaid üks võistkond lisapunkti teenis.

Kontrollpunktis, mis asus Hällimäe karjääri kaldal, ootasid kohtunikud koos kummipaadiga. Tüdrukutel tuli näidata paadisõiduuskust. Kindlat kätt ja rahulikku meelt vajas aga järgmine kontrollpunkt, kus värvi-kuulipüstolist tuli õhupalle tabada.

Viimasel tegevuspunktis tuli kasutada loogilist mõtlemist ja loovust. Päästeameti punane auto koos heatujuliste pritsimeestega ootas võistlejaid karjääri tagaosas. Ülesandeks oli ühendada aja peale etteantud kogus tuletõrjevoolikute ühendusosad ja otsikuid. Tekkiv kujund

polnud oluline, tuli vaid ära kasutada kõik kätteantud jupid.

PÕNEVAIM OLI LUUREÜLESANNE

Järgmises kahes punktis kontrolliti kodutütarde teadmisi kompassi kasutamisest ja loodusest. Raskesti läbitav metsarada viis võistlejad sõlmede ja morse punkti. Sõlmesid tuli rakendada reaalses olukorras, näiteks siduda kotti ja valmistada köisredel, mida mööda üles ronida.

Seejärel tuli tunda Eesti maakondi ja nende vappe. Mööda külavaheteed matkates jõuti postkastini, mille sisu juhatas võistluse kõige põnevamasse punkti – luureülesandeni. Nimelt oli metsas asunud laagrisse vaenlane, kelle tegevuse kohta pidid võistlejad infot koguma. 30 minuti jooksul tuli tegutseda varjatult, elusid kaotamata. Selgus, et kodutütred on väga osavad luurajad, peaaegu kõik võistkonnad sooritasid ülesande maksimumpunktidele.

Luurepunkt läbitud, ootas matkajaid teine postkast, kus salakirjas ülesanne. Šifreeritud tekst saatis neid valmistuma järgmiseks tegevuspunktiks: tee äärest tuli korjata materjali lõkke süütamiseks. Lõkepunktis pidid võistlejad 10 minuti jooksul saama põlema lõkke ja ajama sellel keema topsitäie vett. Ülesanne osutus oodatust raske-maks, sellega sai hakkama vaid neli võistkonda.

Vaat kus sõlmi vaja läheb: omasõlmitud redelit mööda tuli ka ronida.

Pärnumaa kodutütred päästeameti kontrollpunktis.

Viimasel neljas punktis oli põhiorhk füüsilistel võimetel. Need olid teatevõistlus kotijooksu ja täpsusviskega, ämbrites püramiidi ehitamine ning lõpukiirendus, mis viis viimasesse kontrollpunkti, kus võisteldi köiel ronimises, kõiega laskumises ja madalroomamises. **KK!**

KODUTÜTARDE MATKAMÄNGU TULEMUSED

Koht	Ringkond	Võistkond	Punkte
I	Võrumaa ringkond	Haanja rühm (Jane Torp, Sandra Prutt, Kristiina Himma ja Kairi Hein)	184
II	Järva ringkond	Paide rühm (Maiken Merisalu, Deivi Abel, Laura Tammiste ja Mariin Klemm)	181
III	Pärnumaa ringkond	Suvelinna tüdrukud ja Pärnu-Jaagupi rühm (Marili Maripuu, Loviise Jürgens, Helen Sai ja Hilse-Hell Jõesaar)	166

Valgalaste tegus nädalalõpp möödus Pukas

Tekst: VELLO JASKA,
Kaitseliidu Valgamaa maleva
propagandapealik

Puka keskkoolis avati 23. oktoobri õhtupoolikul Kaitseliidu Valgamaa maleva noorkotkaste ja kodutütarde sügislaager. Laagrisse oli kogunenud Valga, Ala ja Riidaja põhikooli, Pikasilla algkooli ning Tsirguliina, Tõrva ja Valga gümnaasiumi ning Puka keskkooli enam kui 70 õpilast. Koos juhendajate ja naiskodukaitsjatest koosneva toitlustusgrupiga oli kohal üle saja inimese.

Sügislaagri korraldasid maleva noorteinstruktorid Anu Lillipuu ja Kaimo Vahtra. Laagris korraldatavate ürituste läbiviimisel aitasid kaasa Siim Rohumets, Ranel Gerassimov, Mihkel Saul, Konstantin Timakov, Marje Vokk, Evelin Armulik, Sigrit Säinas, Kalvi Kaart, Aimar Pehlak, Hannes Vanatoja jt.

RELVAD PAELUVAD POISSE

Esimesel päeval oli kavas tutvumine laagripaiga ja üksteisega. Pidulikul koondusel võeti vastu uusi liikmeid. Sellele järgnes puhkeõhtu.

Hommikul äratati laagrilised juba seitsme ajal. Huvitavaimaks ettevõtmiseks oli sel päeval relvade tundmaõppimine. Veebel Kalvi Kaart ja kaitseliitlane Silver Jäger õpetasid ohutusreegleid relvade käsitsemisel, relvade lahtivõtmist ja kokkupanekut, nende hooldamist, hoiustamist ning lugesid ette olulisi lõike relvaseadusest. Nooremad kodutütred ja noorkotkad sooritasid järgukatseid.

Et ilmad olid vihmased, korraldati põhiüritused ruumides. "Oleme tänujulgid Puka keskkooli kollektiivile, kes võimaldas siin laagri läbi viia," ütlesid Kaitseliidu Valgamaa maleva noorteinstruktorid Anu Lillipuu ja Kaimo Vahtra. Et lapsed ka värsket õhku saaksid, korraldati riviõppus ja üks võistlus ka väljas. Korraldajate väitel jagus tegevust kõikidele.

Valgamaa noorte sügislaagri lahutamatu osa oli järgukatsete sooritamine.

Foto: VELLO JASKA

"Sügislaagri eesmärk oli anda Kaitseliidu Valgamaa maleva noortele meelepärast tegevust, mille käigus nad omandavad uusi teadmisi ja kogemusi," selgitas Valga Noorte Kotkaste rühmajuhth Siim Rohumets. Kõneleja väitel peetakse silmas ka võimalust tutvustada Kaitseliidu eesmärke ja ülesandeid. "Muljete põhjal võib öelda, et need üle seitsmekümne poisi ja tüdruku, kes sügislaagrisse on saabunud, ei ole pidanud pettumata," lausus Rohumets.

NAISKODUKAITSJATE TOITLUSTUSPRAKTIKA

"Laagriliste toitlustamine on Naiskodukaitsje liikmetele Evelin Tammele, Tiina Purgale, Eha Salule, Janne Salumäele, Marika Ilissonile ja

Heili Metsale ning Kaitseliidu Valgamaa maleva Valga üksikkompanii tegevliikmele Andrus Poolale toitlustamisõppe praktiline osa," selgitas Naiskodukaitsje Valga ringkonna esinaine Heili Mets.

Naiskodukaitsje liikmetele on ette nähtud neljast moodulist (organisatsiooniõppe, esmaabi, toitlustus ja sõdurioskused) koosnev baasväljaõppe. "Toitlustusmoodul koosneb teooriast ja praktilisest osast. Teoreetiline osa viidi Ülle Säinase juhendamisel läbi 17. oktoobril Valgamaa maleva staabis. Ka laagris korraldatud praktilist osa juhendas toitlustusgrupi juht Ülle Säinas," selgitas Mets. **KK!**

KOMMENTAAR

PUKA KESKKOOLI 10. KLASSI ÕPILANE KAIDAR KINGO:
 Olen juba kuus aastat noorkotkas ja mitmetes laagrites käinud. Nendes saab palju uusi teadmisi ja oskusi, mis täiendavad koolitundides õpitut. Minule ja teistelegi poistele meeldivad väga relvad. Laagrites õpetatakse neid käsitsema ja hooldama. Aga on ka muid huvitavaid tegevusi. Näiteks riviõppus, võistlusmängud ja vestlusringid. Need kõik avardavad silmaringi.

KANEPI NEIUD SAID LAAGRIS TERAKE TARGEMAKS

Tekst: AINO MÖTTUS, Kanepi kodutütarde rühmavanem

Kuusteist kolmandas kuni kaheteistkümnendas klassis õppivat Kanepi kodutütart said 23. ja 24. oktoobril kokku Kanepi gümnaasiumis korraldatavas traditsioonilises rühma õppe-laagris.

Kahe laagripäeva programmi mahtus palju huvitavat ja kasulikku. Õpitubades sai selgeks sõbrapaela punumine ja origamitehnikas paberlinnu voltimine. Valmisid ka kaunid laastumaalid. Üksteist õpiti põhjalikumalt tundma lõbusates tutvumismängudes. Huviga kuulati rühmajuht Mirell Lattiku loengust avalikust esinemisest. Kodutütarde preemiapäevadest – suvisest pealinnalaagrist – tegid PowerPointi esitlusega ülevaate Angela Korela ja Mari-Liis Lattik. Põnevaimaks ürituseks kujunes karaokevõistlus, kus kõik tüdrukud said olla nii laulja kui ka hindaja rollis. Nooremate arvestuses võitis esikoha Angela Korela, teiseks tuli Mari-Liis Lattik ja kolmandaks Marie Rahel Lail, vanemate arvestuses oli parim Gertrud Kivirand, teise koha sai Reelika Aland ja kolmanda Mirell Lattik. Enne öörahu vaadati filmi “Rahumeelne sõdalane”.

Uus päev algas hommikvõimlemisega kooli staadionil ja pärast sööki jätkusid tegevused. Kooli sotsiaalpedagoogi Helgi Vassari juhtimisel mängiti seltskonnamänge. Koolimuuseumis andis õpetaja Külli Pettai sisuka muuseumitundi. Siin nähtu-kuuldu kohta tuli teadmisi näidata viktoriinis. Selles olid kolm tublimat Helena Lattik, Angela

Korela ja Herely Juurik. Viimaseks laagriürituseks oli matk Kanepi ümbruses ja konkurs parima matkatarkuste tundja väljaselgitamiseks. Pingelises võistluses osutusid parimateks Angela Korela, Marie Rahel Lail ja Mari-Liis Lattik.

Laagritegevusi aitasid läbi viia Kodutütarde organisatsiooni toetajaliikmed Gertrud Kivirand, Külliki Margna ja Merli Koorm ning vanemad kodutütred Reelika Aland, Mirell Lattik, Reeli Helbre ja Sandra Nukk. Laagri lõpetamisel autasustati tublimaid osalejaid. Tagasisides sai laager kõrge hinnangu. KK!

PÄRNUMAA TÜDRUKUTELE OLI RASKEIM KÕISTUNNELI LÄBIMINE

Tekst: DAIRI ÕUN

Pärnumaa kodutütarde rühmade neljaliikmelised võistkonnad kogunesid 26. septembril Raeküla metsa, et võtta mõõtu Kodutütarde oskustes ja teadmistes. Matkamäng oli mõeldud noorematele, 8–14-aastastele kodutütardele.

Seitse võistkonda startis, kaart käes, matkarajale, kuhu oli peidetud 15 kontrollpunkti, milles tüdrukud pidid näitama õpitud oskusi. Nii näiteks pidi kontrollpunktides ära tundma linde nende laulu järgi,

lahendama salakirju, oskama morset, pakkima laagrikotti, näitama perenaiseoskusi nuku mähkimisel, valmistama pannkoogitainast, punuma pika patsi jms. Füüsilised võimed pandi proovile kõistunnelis, mille pidid kõik võistkonnaliikmed läbima kõisi puudutamata. See osutus raskeimaks kontrollpunktiks, kus eranditult kõik võistkonnad said miinuspunkte. Täpsust visati granaadiheites. Üllatavalt lihtsaks osutus kinnisilmi priimusega kateloki kokkupanek, arvestades seda, et paljud kodutütred pole katelokiga toidutegemist veel praktiseerinud. Loodustarga kontrollpunktis tuli, nagu nimigi ütleb,

leida vastused viieteistkümnemele loodusega seotud küsimusele. Kodutütarde teadmised organisatsioonist tulid välja ristsõna lahendades.

Lõpptulemuses läks arvesse raja läbimiseks kulutatud aeg, lisaks andsid kontrollpunktides valesti lahendatud ülesanded lisaminuteid.

Parima tulemusega lõpetas Audru kodutütarde võistkond. KK!

PÄRNUMAA KODUTÜTARDE MATKAMÄNGU TULEMUSED

Koht	Võistkond
I	Audru (Eliise Loorents, Sigrid Vainult, Merike Marrak ja Merili Nõmmik)
II	Pärnu Suvelinna (Maris Rubin, Helena Viks, Aveli Tamm ja Liis Lensment)
III	Tootsi Teeled (Kristiina Lillakas, Kristiina Sild, Karin Tivik ja Carmel Raudsepp)

Tootsi Teeled perenaiseoskuste kontrollpunktis patsi punumas.

MÄNGUNURK

Ka segadushetkel peab suutma säilitada soovi ja võime olukord lahendada. Kuidas toimida, kui sa ühel hetkel enam ei tea, kes sa oled? Üks võimalus on lahendada see küsimus sõprade abiga ja mänguliselt.

KES MA OLEN?

ETTEVALMISTUS: Selles mängus saab osaleda täpselt nii palju inimesi, kui parasjagu koos on (seega seitse või kümme või sada). Mängujuhil tuleb hankida kleepservaga märkmepabereid (Post-it) ja mõelda välja erinevaid kuulsusi, ametimehi, loomi või linde. Kasutada võib ka mängijate nimesid, aga siis tuleb mängujuhil jälgida, et keegi ei saaks endale tema oma nimega sedelit. Mängujuhil tuleb väljamõeldud isikud või olendid ükshaaval märkmepaberitele kirjutada.

MÄNGU KÄIK: Inimesed seisavad algul ringis. Hiljem liiguvad läbisegi mänguväljakul. Mängujuht kleebib varem ettevalmistatud ja isiku või olendi nimega varustatud märkmepaberid mängijate otsmikule nii, et mängija ise ei näe, mis nimega silt talle otsaette kleebiti. Nüüd lepatakse kokku, et mängu jooksul esitatud küsimustele võib vastata vaid JAH või EI. Algab mäng, mille jooksul igal mängijal tuleb selgust saada, kes ta on ehk kelle nimi või nimetus on kleebitud tema otsaette. Selleks liigub ta teiste mängijate juurde ja küsib küsimusi, mis aitavad tal aimu saada, kes ta siis on. Näiteks: kas ma olen blond? Mängukaaslane loeb silti tema otsaesel ja vastab vastavalt sellele, mis seal kirjas on. Kui küsija saab mängukaaslaselt jah-vastuse, võib ta samalt inimeselt enda avastamiseks küsimusi edasi küsida. Kui ei-vastuse, siis peab ta leidma uue inimese, kellele küsimusi esitada. Kaks korda sama inimese juurde minna ei tohi. Küsida tuleb seni, kui mängija oskab öelda, kes ta on. Kui mängujuht kinnitab, et ta arvas õigesti, võib mängija sildi otsaest ära võtta ja ise ka veenduda, et sildil on tõesti see sõna, mida ta arvas seal olevat. Kui aga arvati valesti, tuleb küsimustega jätkata. Mäng võib kesta seni, kuni kõik on ära avanud, kes nad on.

Põnevat avastamist!

Mäng on võetud Maria Tammingu noortemagistritööst "Õpime läbi mängu".

VIKTORIIN: VIIS KÜSIMUST

1. Oktoobris 1944 oli sõjaõnn Saksamaale lõplikult selja keeranud. Üks tema senine liitlane teise järel kuulutas Saksamaale sõja. Vaid üks riik sõdis veel Saksa poolel, kuid sellegi president pidas salajasi läbirääkimisi ameeriklastega. Saksamaa aga tahtis maksu mis maksab sellest riigist kinni hoida. Selleks viidi ellu operatsioon Einfaust, mille käigus rööviti selle riigi presidendi poeg ning toimetati Mauthauseni koonduslaagrisse. Pärast seda loobus president oma ametist ja uus president jätkas sõda Saksa poolel. Mis riik see oli ja kes oli selle riigi tollane president (pildil)?

3. Kõik teame ilmselt laulu "Kungla rahvas". Kuid ekslik on arvata, et kungla rahva all mõeldi algselt eestlasi. Keda mõeldi algselt kungla rahvana?

4. 1944. aasta oktoobri lõpp jäi Sõrve poolsaare elanike mällu eriti traagilisena. Sel ajal põletasid Saksa sõjaväelased sõrulaste majad maani maha ja küüditasid Sõrve elanikud Saksamaale. Sellest traagilisest episoodist ilmus 1971. aastal raamat, milles on juttu sõrulaste edasisest saatusest Saksamaal. Ka leidub selles kajastus Nõukogude sõjaväelaste vägivallatsemisest Saksamaal. Mis teos see oli ja kes on selle autor (pildil mängib ta oma lemmikmängu)? Ka tema kaksikvend on kirjanik.

5. Novembri lõpust jaanuari lõpuni on Põhja-Soomes polaaröö, st periood, mil päike ei tõuse üle horisondi. Kuidas nimetavad soomlased seda aega? See sõna on nüüdseks tuntud ka eesti keeles tähenduses süngpime sügis- ja talveaeg, ka seostub selle tähendus masendusega. Mis sõna see on?

KÜSIMUSED KOOSTAS ÜLIÕPILASTE MÄLUMÄNGU KLUBI

VASTUSED

1. Riik oli Ungari ja president Miklos Horthy. 2. Pilotka. 3. Rootslasi. 4. Ulo Tuulik. 5. Kamos. 6. Jämsä.

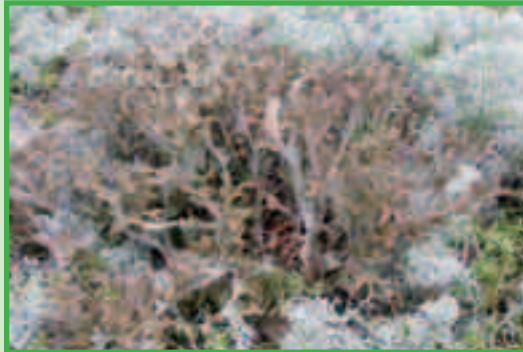

RAVIMTAIMED

KÄOKÕRV JA PÕDRASAMBLIK

Tekst: REIN SANDER, bioloog, Kubja ürditalu peremees

Sügistalvine metsalune on nukralt kõle. Haljad on vaid mõned kääbuspõõsad: pohl, leesikas, kanarbik, sookail. Seda rohkem paistavad silma sambalad ja samblikud. Kuivades nõmmemetsades katavad samblikud metsaalust koheva valkja vaibana, palumetsades lisandub neile sammalde kahvatut rohelust. Rahvas kutsub kõiki

Islandi käokõrv.

suuremaid samblikke enamasti põdrasambliks ega tee nendel vahet. Ometi on samblike hulgas üks, mida võiks rohkem tähele panna.

Islandi samblik, teadusliku nimega islandi käokõrv (*Cetraria islandica*) on põdrasamblikest kergesti eristatav. Käokõrv ei ole valkjashall, vaid rohekaspruun – märjalt rohkem oliivikarva, kuivalt pruunikas. Tema talluse harud, rahva-keeli “varred”, on palju laiemad kui põdrasamblikel (*Cladonia*) ning tallus ise püstine ega rooma maapinnal nagu tugevalt rohelist värvi kilpsamblikel. Tihti kasvab käokõrv suurte, paarikümnesentimeetrise läbimõõduga padjandite-na.

Käokõrvast saab ruttu abi, kui juhtume ennast külmetama, kurk valutab või hakkab tulema kõha. Tavaliselt kasutatakse ravimina küll kuivatatud taime, kuid metsas kõlbab ka värsket. Võtame paraja näputäie käokõrva, puhastame oksarisust, kuivanud okastest ja muust metsavarisest. Viskame ära ka talluse alumise, kõduneva osa, mis on juba punakaspruuni tooni. Ülejäägil laseme kruusitäies kuumas vees kümmekond minutit tõmmata. Käokõrvatee joome ära lonkshaaval. Ega seda korruga juua saagi, maitse on üsna mõru. Aga peale mõruainete on käokõrvas veel samblikuhappeid, mis mõjuvad antibiootiliselt ja põletikuvastaselt ning soodustavad haavade paranemist. Käokõrva limaained moodustavad meie organismis epiteelirakke katva ja kaitsva kihi. Nõnda sobib käokõrv ka mitmesuguste maohaiguste raviks, ainult siis juuakse tavaliselt jahutatud tõmmist.

Üks söödavatest põdrasamblikest.

Käokõrvas leidub ka polüsahhariide, mis on osaliselt seeduvad. Nõnda on ta ka toidutaim. Enne toiduks tarvitamist tuleb teda mõruduse vähendamiseks paar päeva soodalahuses leotada ja siis külma veega pesta. Alles siis kõlbab käokõrv kasutada. Näljaaegadel on teda kuivatatult ja jahvatatult lisatud leivakakkudele ja pudrule.

Söödavad, kuigi halvasti seeduvad on ka põdrasamblikud. Eestis kasvab neist 4–5 tavalisemat kõrgemakasvulist, padjandeid moodustavat liiki. Neidki on pärast leotamist toidule lisatud. Ainult üks liik, mahe põdrasamblik (*Cladonia mitis*) ei vaja leotamist. See samblik jääb hästi meelde pärast paari-kolme mälumisproovi. **KK!**

SUMMARY

RESERVE TRAINING OF THE GUNNERS' TEAM

Alar Nigul, commander of the gunners' team of Tallinn unit of Kaitseliit gives a review of the reserve training organised in Kirna training centre in October which was participated by the gunners' teams of Tallinn, Harju, Alutaguse, Põlva and Võrumaa units. Officers and non-commissioned officers were trained the first week. They were taught to know and manage all four subjects of gunners (survey, fire control, calculation and management of mine sweeper team). In the second week also the members of rank were called. Their task was to specialise on one office and to learn it until the automaticism. The shooting was trained by the training mines from 81 mm mine thrower and mine thrower simulator M-Golf. Shooting by the real fragmentation land mines could be tried on the Thursday of the second week on the training field built in Sirgala quarry. Pp. 13-15.

CIVIL MILITARY COOPERATION COURSES IN RIGA WITH THE MEMBERS OF KAITSELIIT

Janno Isat, chief specialist of the RekryC of the Estonian Defence Forces gives a review of the 4th Baltic courses of CIMIC functional specialists. This field is still quite in its infancy in Estonian force structures and the main part of CIMIC functional specialists are active in Kaitseliit. The courses consisted mainly of the team work which was certainly one of the most interesting parts of the courses. Namely, the participants were divided into mixed groups and the working language was English. The tasks given to them were the analysis of the situation in the (capital) city of the state and making proposals in the CIMIC report. Pp. 34-35.

MEMBERS OF NAISKODUKAITSE WERE INTRODUCED TO THE TRAINING MODEL OF THE NATIONAL DEFENCE IN FINLAND

Members of Naiskodukaitse and employees of the headquarters of Kaitseliit were introduced to the activities of the national defence training centres like National Defence Training Association of Finland (MPK), Women's National Emergency Preparedness Association and soldiers' homes from the 25th to 27th of September. MPK suborganisations were created in Finland in 1993. They were joined into one umbrella organisation in 2000. Their common name became National Defence Training Association of Finland. Also the whole training of the defence forces of Finland was centralized to this organisation. Women's National Emergency Preparedness Association coordinates the training aimed at women. The Soldiers' Home Organisation is the oldest continuously working national defence organisation in Finland. Pp. 41-43.

Uut Grenader Kirjastuselt

reklaampilt

reklaamriba

MILITAARTRIO

Kalendris sisalduvad Kaitseväe ja Kaitseliidu tähtpäevad, lahingute ja militaarsete ajaloo-sündmuste daatumid. Küsi hinnapakumist!

EESTI LEEGIONI KALENDER

12 viimast Eesti Leegioni plakatit, mis koos 2009. a kalendri plakatitega moodustavad tervikliku komplekti.

Hind 100.– Lisandub reklaamriba hind.

EESTI SÕDUR II MAAILMASÕJAS

Mart Laari tekstidega pildikalender eestlaste sõjateest II maailmasõja eri poolte üksustes. Kalendris sisalduvad Kaitseväe ja Kaitseliidu tähtpäevad, lahingute ja militaarsete ajaloo-sündmuste daatumid.

Hind 75.– Lisandub reklaamriba hind.

TASKUKALENDRID

EESTI LEEGION

EESTI SÕDUR II MAAILMASÕJAS

Hind 2.–

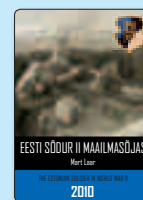
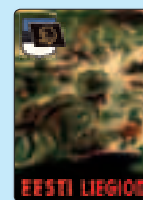
Küsi hinnapakumist Teie väeosa taskukalendrile.

EESTI SÕDUR II MAAILMASÕJAS

reklaamriba

EESTI LEEGIONI KALENDER 2010

reklaamriba

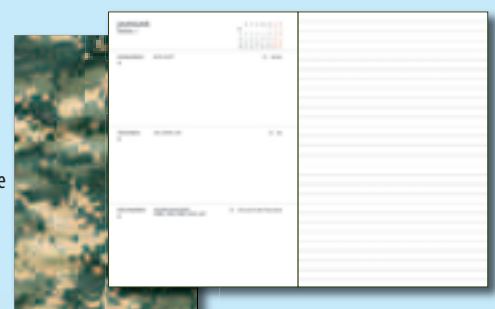

Kingituseks

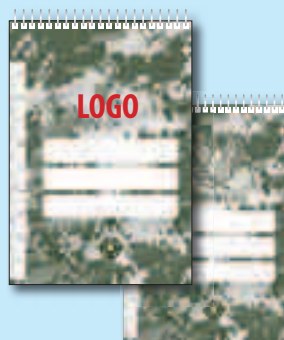
Ilmumas

MILITAARMÄRKMIK 2010

Militaarisadega märkmik 256 lk+lisad A6 formaat, spiraalköide. Saab lisada väeosa väljaõppe daatumid.

VEEKINDLAD MÄRKMIKUD

MÄRKMIKUD

KAITSELIITLASE MEELESPEA

LASKEPÄEVIK

Kaitseliitlastele ja ettetellijatele soodustused! Tellimine: info@grenader.ee www.grenader.ee Tel 6 817 200, 53 477 777

www.military.ee

Militaarmärklehed Kaitseväele ja Kaitseliidule, IPSC ja ISSF märklehed sportlaskuritele, laskepäevikud, militaarraamatud, relvakapid.

Militaar- ja jahikaubad

24. NOVEMBRIL AVAME TALLINNAS

TARTU MNT 73

UUE KAUPLUSE!

TULE LÄBI JA

SAA OSA AVAMISPAKKUMISTEST!

GLADIUS TALLINN

TARTU MNT 73

TALLINN

AVATUD: E-R 10:00-18:00

L 10:00-15:00

* AUTOGA TULIJALE-J.KAPPELI TN. POOLT

GLADIUS TARTU

RIIA MNT 128

TARTU

AVATUD: E-R 10:00-18:00

L 10:00-15:00